

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
NA TERENIE GMINY PAKOŚĆ
NA LATA 2021-2025

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
METODYKA OPRACOWYWANIA STRATEGII.....	5
KONTEKST PLANOWANIA STRATEGICZNEGO	6
UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII.....	7
SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI.....	10
CHARAKTERYSTYKA GMINY	12
POŁOŻENIE GMINY	12
SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.....	14
KAPITAŁ SPOŁECZNY I GOSPODARCZY	17
SYTUACJA GOSPODARCZA I FINANSE PUBLICZNE.....	17
RYNEK PRACY.....	20
WYCHOWANIE I EDUKACJA	22
GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA	25
KULTURA, SPORT I REKREACJA	27
OPIEKA ZDROWOTNA	32
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	33
POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	33
WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI.....	33
POMOC SPOŁECZNA	36
ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	42
KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	43
DZIEDZINY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO.....	44
WSPIERANIE RODZINY.....	44
WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	54
ZDROWIE PSYCHICZNE.....	60
PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH ORAZ UZALEŻNIEŃ BEHAWIORALNYCH.....	64
PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE	81

AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW	95
PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU	103
WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA.....	110
PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI.....	119
REWITALIZACJA SPOŁECZNA.....	123
ANALIZA SWOT.....	128
CEL STRATEGICZNY.....	134
ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII.....	138
SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII.....	139
RAMY FINANSOWE STRATEGII.....	140
MONITORING	143
EWALUACJA	144
ZAKRES EWALUACJI	144
SPOSÓB EWALUACJI.....	144
NARZĘDZIA EWALUACJI.....	144
OKRES EWALUACJI.....	145
OCENA RYZYKA	146
WNIOSKI I PODSUMOWANIE	147
BIBLIOGRAFIA.....	149
SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL	151
SPIS RYSUNKÓW.....	151
SPIS TABEL.....	151
SPIS WYKRESÓW	152

Wykaz skrótów:

UM – Urząd Miejski

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej

NGO – (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

GUS – Główny Urząd Statystyczny

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KBPN – Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

PK – Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień

KP – Komisariat Policji

OKiT – Ośrodek Kultury i Turystyki

BP – Biblioteka Publiczna w Pakości

ŚW – Świetlica socjoterapeutyczna w Pakości, Świetlice opiekuńczo-wychowawcze w Kościelcu i Radłowie

DDP – Dom Dziennego Pobytu „Senior+”

WPROWADZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pakość na lata 2021-2025¹ jest dokumentem definiującym najważniejsze kierunki interwencji i działań w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie gminy miejsko-wiejskiej Pakość. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych zadań. W celu osiągnięcia rezultatów i celów Strategii, planowane do realizacji działania podlegają stałemu monitoringowi i okresowej ewaluacji.

Planowanie strategiczne zakłada myślenie długofalowe, skupione na dążeniu do realizacji określonego strategicznego celu działań – w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, jest to przede wszystkim integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, a w konsekwencji zachowanie lub podniesienie spójności społecznej w społeczności lokalnej.

Badania wskazują, iż „zarządzanie i rozwój przy pomocy konstruowania strategii jest skuteczną i wypróbowaną metodą zarówno w regionach, poszczególnych krajach i gminach. Wypróbowaną, czyli przyspieszającą osiągnięcie założonego celu lub celów”².

W Strategii uwzględniono zakres problematyki społecznej, który ma swoje źródło w regulacjach normatywnych. W przedstawionym kontekście planowaniem strategicznym objęto następujące dziedziny:

- wspieranie rodziny,
- wsparcie osób niepełnosprawnych,
- profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integrację społeczną seniorów,
- promocję zatrudnienia, reintegrację zawodową i społeczną osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- problem przestępczości,

¹ Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pakość na lata 2021-2025” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

² Staręga-Piasek, J., *Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych*, Warszawa 2013, s. 10.

– rewitalizację społeczną.

Wyróżnione dziedziny nie mają charakteru rozłącznego - cechą charakterystyczną są wzajemne powiązania i zależności, zarówno w odniesieniu do obszaru funkcjonalnego, jak i na płaszczyźnie podmiotowej. Współwystępowanie u beneficjentów różnych problemów społecznych nakłada na realizatorów polityki społecznej konieczność uwzględniania adekwatnych instrumentów pomocowych. Świadomość przenikania się perspektyw problemowych nakazuje uznać, iż w rozwiązywanie problemów społecznych powinni zostać zaangażowani różni przedstawiciele społeczni – poza przedstawicielami sektora publicznego także przedstawiciele sektora pozarządowego oraz pozostali członkowie wspólnoty samorządowej gminy Pakość.

Przy rozwiązywaniu problemów społecznych należy położyć nacisk na wykorzystanie dostępnych instrumentów o charakterze innowacyjnym, aktywizującym, w tym z zakresu ekonomii społecznej. Aby można było mówić o angażowaniu członków społeczności lokalnej w proces strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, ich udział musi zostać uwzględniony na każdym etapie planowania strategicznego – począwszy od diagnozy, poprzez wybór kierunków priorytetowych, a skończywszy na opracowaniu planu wdrażania i monitorowania Strategii. Skuteczna strategia to taka, która jest konkretnym instrumentem kierunkowania i programowania działań społecznych. To zbiór reguł, które metodycznie stosowane pozwalają na efektywne działanie, urzeczywistniając jednocześnie sukces podejmowanych przedsięwzięć. Stanowią szansę na skuteczne budowanie i wykorzystanie potencjału w sferze instytucjonalnej i społecznej na rzecz kształtowania ładu społecznego.

METODYKA OPRACOWYWANIA STRATEGII

Obowiązek opracowania Strategii dla gminy i powiatu nakłada ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej³. Wskazuje ona podstawowe elementy Strategii, nie określając szczegółowych zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu. Ostateczną decyzję w tej sprawie pozostawiono samorządom.

W procesie opracowywania Strategii dla gminy Pakość zastosowano podejście partycypacyjno-eksperymentalne. Zastosowanie go wynika z wymagań stawianych przed samorządami oraz z dostrzeganej przez przedstawicieli władzy samorządowej potrzeby, aby jak najpełniej angażować przedstawicieli lokalnych społeczności w podejmowanie decyzji.

³Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876).

Partycypacja społeczna, czyli uspołecznienie procesów decyzyjnych poprzez zwiększenie zaangażowania i roli obywateli, to efekt wdrażania konstytucyjnej zasady subsydiarności. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie dla budowania współpracy i zapewnienia warunków udziału w życiu publicznym obywateli, najczęściej zrzeszonych w nieformalnych grupach społecznych lub działających w ramach NGO.

KONTEKST PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

Najważniejszym dokumentem strategicznym dla Gminy jest przyjęta Uchwałą nr XXX/277/2004 Rady Miejskiej w Pakości z dnia 25 marca 2014 roku *Strategia Rozwoju Gminy Pakość na lata 2014-2024*. Jest ona dokumentem określającym podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy w dłuższej perspektywie czasowej. Strategia Rozwoju Gminy Pakość określa jej najogólniejszą wizję w przyszłości – pożądaną obraz, do którego zmierza. Zasadniczym celem tego dokumentu jest zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców. Założeniem strategii jest analizowanie uwarunkowań w jakich dany obszar funkcjonuje i adekwatnie do nich aktualizowanie założeń rozwoju oraz formułowanie zarówno celów krótkoterminowych jak i długookresowych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych uwzględnia nadrzędną rolę Strategii Rozwoju Gminy Pakość na lata 2014-2024, a jej kluczowe elementy wpisują się zarówno w obowiązujące kierunki polityki w sferze społecznej zawarte w obowiązującej Strategii Rozwoju Gminy Pakość, jak i kluczowe założenia wypracowywane w toku prowadzonej jej aktualizacji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem o charakterze polityki, wskazującym podstawowe cele i kierunki działań oraz programy funkcjonujące, bądź opracowywane w dziedzinach planowania Strategii, będące średniookresowymi planami wykonawczymi, skonkretyzowanymi do poziomu zadań i działań, ich kosztów oraz harmonogramów realizacji.

UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pakość na lata 2021-2025, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika z: ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r., poz. 920), ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876), które w ramach zadań własnych gminy i zadań własnych powiatu przewidują „opracowanie i realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka” - dla gminy oraz „opracowanie i realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami”⁴ - na poziomie powiatu.

Na treść Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych obok wyżej cytowanej ustawy o pomocy społecznej mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 2009 r. poz. 946),
2. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2133),
3. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn.zm.),
4. ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 426 z późn. zm.),
5. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685),

⁴Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876).

6. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2277),
7. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 852 z późn. zm.),
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.),
9. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1482 z późn. zm.),
10. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 176),
11. ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1205 z późn. zm.),
12. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.),
13. ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 23 z późn. zm.),
14. ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 35),
15. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1472),
16. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1666 z późn. zm.),
17. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 111),
18. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 808 z późn. zm.),
19. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1460 z późn. zm.),
20. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),
21. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 53 z późn. zm.),
22. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 266 z późn. zm.),

23. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 256 z późn. zm.),
24. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 568),
25. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 284 z późn. zm.),
26. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 611),
27. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 508),
28. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 695 z późn. zm.),
29. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 969),
30. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 295 z późn. zm.),
31. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1327),
32. ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowych w perspektywie finansowej 2014-2020 (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 818),
33. uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019 – 2023,
34. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1348),
35. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),
36. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2407),
37. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2018 r. poz. 1061 z późn. zm.),
38. ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 833 z późn. zm.).

SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pakość na lata 2021-2025, jak już wspomniano wcześniej, konstruowana jest zgodnie z logiką kaskadowego układu strategii i programów. Celem takiej konstrukcji jest uspójnienie podejścia do procesu programowania, zarówno w odniesieniu do relacji strategii z programami szerszego zasięgu jak i konstruowanymi w jej ramach programami.

W praktyce oznacza to, że długo i średniookresowe programy operacyjne i strategiczne na poziomie krajowym są planami wykonawczymi dla polityk formułowanych na poziomie Unii Europejskiej. Z kolei na poziomie lokalnym programy operacyjne i strategie rozwoju stanowią głównie długo i średniookresowe plany wykonawcze dla polityk formułowanych na poziomie krajowym. Zachowanie spójności niesie ze sobą również korzyści związane z możliwością aplikowania o środki pomocowe z funduszy UE.

W opisywanym zakresie, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pakość wpisuje się w elementy polityki spójności Unii Europejskiej, która ma wspierać rozwój inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu. Jest to jeden z głównych priorytetów Strategii „Europa 2020”, która zastąpiła „Strategię Lizbońską”. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu koncentruje się na zwiększeniu aktywności zawodowej społeczeństw UE, podnoszeniu kwalifikacji obywateli oraz walce z ubóstwem.

W powyższe cele wpisuje się siedem projektów przewodnich (zwanym także inicjatywami flagowymi) oraz 10 Zintegrowanych Wytucznych dla polityki gospodarczej i zatrudnienia państw członkowskich. Projekty przewodnie składają się z działań realizowanych zarówno na poziomie unijnym jak i krajowym, należą do nich m.in.: „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” oraz „Europejski program walki z ubóstwem”.

Na poziomie krajowym Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pakość wpisuje się w dokumenty strategiczne, które powstawały w okresie finalizacji prac nad strategią „Europa 2020”. Wspólną podstawę dla krajowych dokumentów strategicznych stanowi raport „POLSKA 2030. Wyzwania rozwojowe”, w którym wskazane zostały wyzwania rozwojowe stojące przed Polską w perspektywie do 2030 roku. Wśród wyzwań tych wymieniono m.in: sytuację demograficzną, wysoką aktywność zawodową, poprawę spójności społecznej oraz wzrost kapitału społecznego Polski.

Strategia średniookresowa do 2020 roku wytycza obszary strategiczne (Sprawne i efektywne państwo, Konkurencyjna gospodarka, Spójność społeczna i terytorialna),

w których koncentrować się będą główne działania do 2020 roku oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

W kontekście objętych procesem planowania strategicznego dziedzin Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pakość najważniejszym programem na poziomie krajowym jest „Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020”. Program uwzględnia długofalowe wyzwania związane z globalizacją, rozwojem ekonomicznym, jakością polityk publicznych, zjawiskami demograficznymi, czy inwestycjami w kapitał ludzki.

Z kolei na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami są: Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2030 – Strategia Przyspieszenia 2030+ wraz z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

Programowa zgodność Strategii z:

- Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020,
- Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020,

stwarza szansę na uruchomienie montażu finansowego dla realizacji projektów, które stanowią rozwinięcie zadań opisanych w części operacyjnej Strategii.

Wśród ważnych instrumentów finansowania projektów należy wymienić Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), jako zupełnie nowe narzędzie zaproponowane przez Komisję Europejską, przy pomocy którego partnerskie jednostki samorządu terytorialnego mogą realizować wspólne przedsięwzięcia.

CHARAKTERYSTYKA GMINY

POŁOŻENIE GMINY

Gmina Pakość to gmina miejsko-wiejska położona w województwie kujawsko-pomorskim, w zachodniej części powiatu inowrocławskiego. Gmina usytuowana jest pomiędzy Jeziorem Pakoskim a Jeziorem Mielno, na historycznym pograniczu Wielkopolski i Kujaw. Gmina Pakość obejmuje powierzchnię ponad 86 km², z czego grunty leśne zajmują około 3% terenu Gminy, a użytki rolne – 77%, co determinuje jej rolniczy charakter. Region jest szczególnie atrakcyjny turystycznie ze względu na swoje ukształtowanie wynikające z położenia na Pojezierzu Gnieźnieńskim oraz licznym zabytkom architektonicznym i lokalny folklor. Ponadto, niebagatelny wpływ na rozwój Gminy ma przebiegający przez miasto Pakość Szlak Piastowski oraz przepływająca rzeka Noteć.

Rysunek 1. Położenie gminy Pakość na mapie Polski

Źródło: <http://bip.pakosc.pl/?cid=7>

Gmina Pakość graniczy z gminami Złotniki Kujawskie od północy, Inowrocław od wschodu, Janikowo od południa oraz Dąbrowa i Barcin od strony zachodniej.

Ze względu na bliskość Inowrocławia, gmina Pakość charakteryzuje się dobrą infrastrukturą komunikacyjną – na jej obszarze przebiegają 2 główne trasy: Inowrocław-Kaliska (DW 251) oraz Pakość-Strzelno (DW 255).

Odległość Gminy do Inowrocławia wynosi zaledwie 12 km, natomiast od wojewódzkiej siedziby administracji rządowej, tj. Bydgoszczy wynosi 45 km, a samorządowej, czyli Torunia, około 50 km. W odległości około 40 km od Gminy znajduje się Port Lotniczy Bydgoszcz SA.

Gmina obejmuje 16 miejscowości wiejskich, które podzielone zostały na 12 jednostek pomocniczych, tj. sołectw: Dziarnowo, Gorzany-Giebni-Węgierce, Jankowo, Kościelec, Ludkowo-Mielno-Wojdał, Ludwiniec, Łącko, Radłowo, Rybitwy, Rycerzewo, Rycerzewko i Wielowieś.

Rysunek 2. Położenie gminy Pakość na mapie powiatu inowrocławskiego

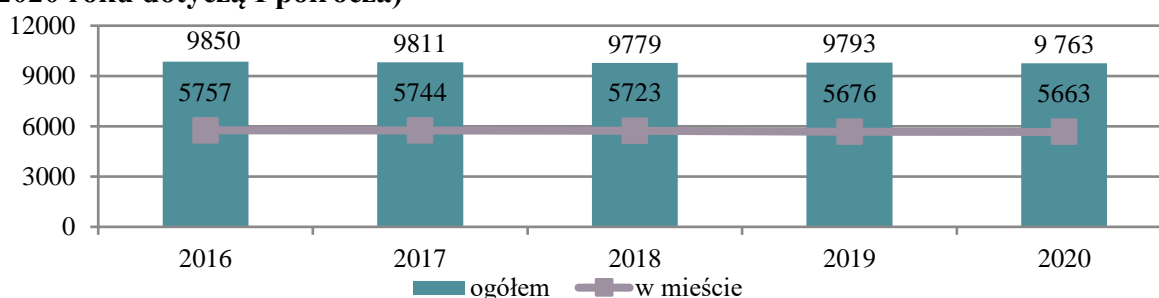
Źródło: <https://pomorska.pl/ranking-powiat-inowroclawski/ga/7231236/zd/11183078>

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Struktura demograficzna będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gminę Pakość zamieszkiwało na koniec 2019 roku łącznie 9 793 osób, z czego 5 676 mieszkało na obszarze miasta. Liczba mieszkańców Gminy, zarówno obszaru miejskiego jak i wiejskiego, na przestrzeni lat 2016-2019 nieznacznie się zmniejszyła (zaledwie o 0,58%), co zaprezentowane zostało na poniższym wykresie. W pierwszym półroczu 2020 obserwowana była kontynuacja trendu zmniejszania się ludności Gminy.

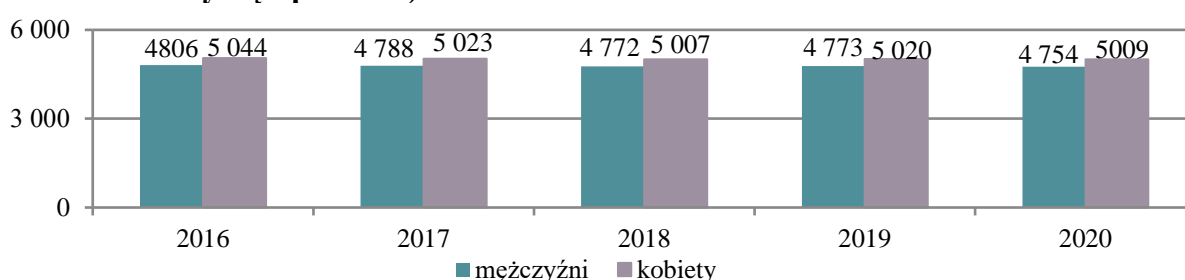
Wykres 1. Liczba mieszkańców Gminy, w tym miasta Pakość w latach 2016-2020 (dane z 2020 roku dotyczą I półrocza)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba mężczyzn zamieszkujących Gminę w 2020 roku jest niższa niż liczba kobiet – kobiety stanowią 51,31% ogólnej liczby ludności (5 009 kobiet), natomiast mężczyźni 48,69% (4 754 mężczyźni). Współczynnik feminizacji w Gminie wynosi 105, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypada 105 kobiet, natomiast średni wynik w Polsce wynosi 106, a najwyższy w omawianym roku odnotowany został na poziomie 118.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Gminę w latach 2016-2020 (dane z 2020 roku dotyczą I półrocza)

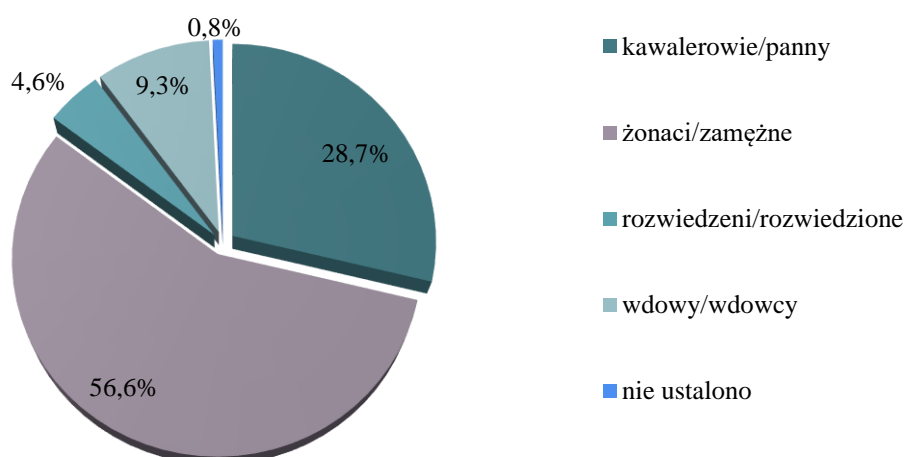
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Mieszkańcy Gminy zawarli w 2019 roku 42 małżeństwa co oznacza, że na 1000 mieszkańców zostało zawartych 4,30 małżeństw. W porównaniu do całej Polski jest to wartość nieznacznie mniejsza, na terenie całego kraju wynosi bowiem 5,0. W stosunku do roku 2016 nastąpił spadek liczby zawieranych małżeństw na 1000 ludności – z 4,78 do 4,30 w 2019. Najniższy wskaźnik małżeństw odnotowany został w przedmiotowym roku.

Stan cywilny mieszkańców Gminy według danych znajdujących się w Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 roku przedstawia się następująco:

- 28,7% mieszkańców jest stanu wolnego,
- 56,6% żyje w małżeństwie,
- 4,6% mieszkańców jest po rozwodzie,
- 9,3% to wdowy/wdowcy,
- 0,8% nie ustalono.

Wykres 3. Stan cywilny mieszkańców gminy Pakość według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

Warto mieć na uwadze, że powyższe dane nie odzwierciedlają obecnego stanu cywilnego mieszkańców gminy Pakość, gdyż ostatnie oficjalne dane pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku.

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów na przestrzeni ostatnich 4 lat zawsze przyjmował wartość ujemną, a w 2020 roku wyniósł -34 (stan na koniec 2020 roku według urzędu stanu cywilnego), co odpowiada przyrostowi naturalnemu -3,48 na 1000 mieszkańców. Jest to wartość znacznie niższa w porównaniu do średniej wartości w całej Polsce, która wynosi -0,8.

Tabela 1. Przyrost naturalny w gminie Pakość na przestrzeni lat 2016-2020 (dane z 2020 roku pochodzą z Urzędu Stanu Cywilnego w Pakości)

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
urodzenia żywe	100	91	87	82	101
zgony	106	110	99	96	135
przyrost naturalny	-6	-19	-12	-14	-34

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w gminie Pakość według ekonomicznych grup wieku w roku 2019 przedstawia się następująco:

- 18,1% jest w wieku przedprodukcyjnym - do 17 roku życia;
- 61,3% mieszkańców Gminy jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64;
- 20,6% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym (65 lat i więcej dla mężczyzn oraz 60 lat i więcej dla kobiet).

Poniższa tabela przedstawia ekonomiczne grupy wieku w gminie Pakość. Na przestrzeni lat 2016-2019 dostrzegalny jest stały wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności przy jednoczesnym stopniowym zmniejszaniu się odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Warto zwrócić również uwagę na wskaźnik obciążenia demograficznego osobami w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2019 roku w Gminie wyniósł 33,6, gdzie średni wynik dla Polski osiągnął poziom 36,5. Wskazuje to na występowanie problemu starzejącego się społeczeństwa w gminie Pakość w nieznacznie mniejszym zakresie niż w całym kraju.

Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2016-2019 (w procentach)

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
wiek przedprodukcyjny	18	18,2	18,2	18,1
wiek produkcyjny	63,2	62,3	61,7	61,3
wiek poprodukcyjny	18,8	19,5	20,1	20,6

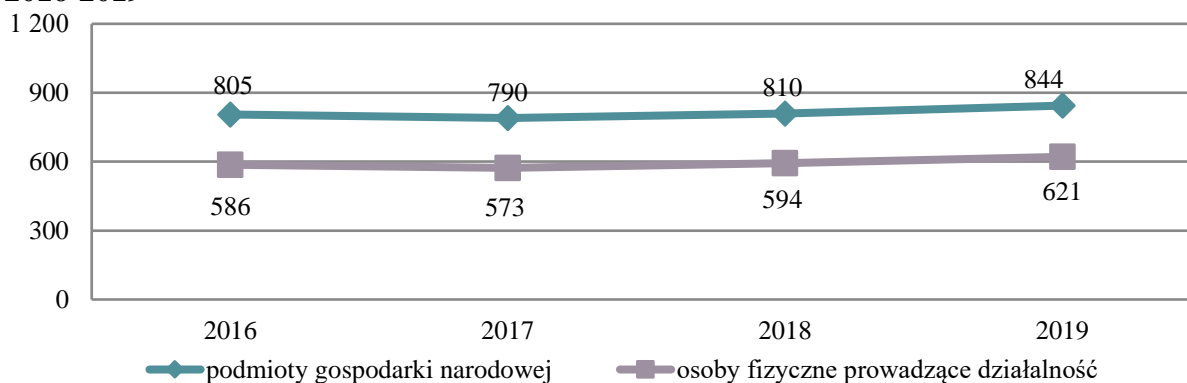
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

KAPITAŁ SPOŁECZNY I GOSPODARCZY

SYTUACJA GOSPODARCZA I FINANSE PUBLICZNE

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W gminie Pakość na koniec 2019 roku w rejestrze REGON zarejestrowane były łącznie 844 podmioty gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą - było ich 621. Podobnie sytuacja wyglądała w latach poprzednich. W okresie 2016-2017 w Gminie zmniejszyła się liczba prowadzonych przedsiębiorstw, natomiast w roku kolejnym nastąpiło ożywienie gospodarki. W roku 2019 stosunku do roku 2017 wzrost liczby podmiotów wyniósł 7%.

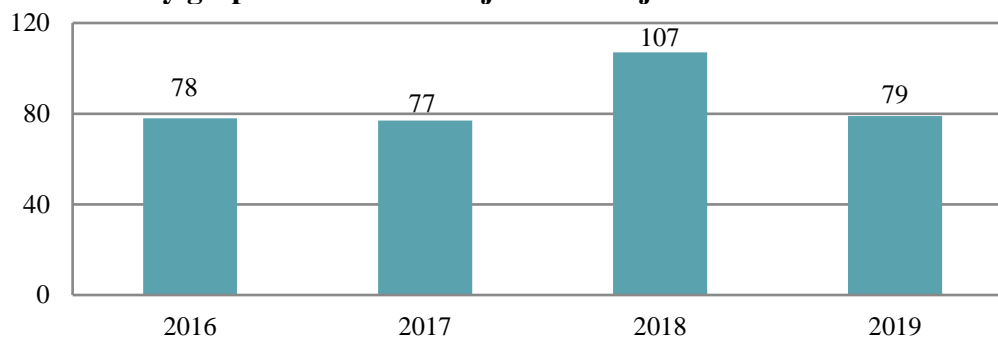
Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2016-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2019 roku zarejestrowanych zostało 79 podmiotów gospodarki narodowej. W stosunku do 2018 roku oznacza to spadek o 26%, natomiast jest to wartość zbliżona w porównaniu do roku 2016 i 2017. Dane w tym zakresie na przestrzeni ostatnich lat zostały przedstawione poniżej.

Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w latach 2016-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa ilość podmiotów gospodarczych działających w gminie Pakość według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników, których jest 806 (stan na koniec 2019 roku). W Gminie funkcjonuje 28 małych przedsiębiorstw, w których zatrudnionych jest od 10 do 49 pracowników, a dodatkowo działalność prowadzi 10 średnich przedsiębiorstw zatrudniających 50-249 pracowników.

Rysunek 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Pakość według klas wielkości (stan na koniec 2019 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Dochodami Gminy są w szczególności:

- dochody własne (w rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych);
- subwencja ogólna;
- dotacje celowe z budżetu państwa.

Dochodami Gminy mogą być również:

- środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi;
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej;
- inne środki określone w odrębnych przepisach.

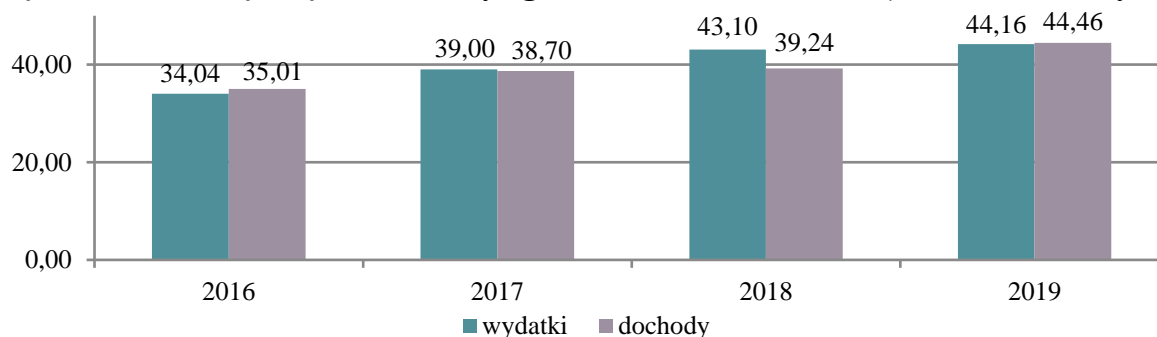
Wydatki Gminy przeznaczone są na realizację zadań określonych w przepisach, a w szczególności na:

- zadania własne jednostek samorządu terytorialnego;
- zadania z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone ustawami jednostkom samorządu terytorialnego;
- zadania przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji w drodze umowy lub porozumienia;

- zadania realizowane wspólnie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego;
- pomoc rzeczową lub finansową dla innych jednostek samorządu terytorialnego, określoną odrębną uchwałą przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego;
- programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3.

Struktura dochodów Gminy na przestrzeni lat 2016-2019 uległa zwiększeniu o 9,45 milionów złotych, tj. o 27%. Od 2016 roku nastąpił również wzrost wydatków Gminy w stosunku do 2019 roku o 10,12 milionów złotych, czyli o 30%. W omawianym okresie dochody przewyższały wysokość wydatków Gminy jedynie w 2016 i przedmiotowym roku.

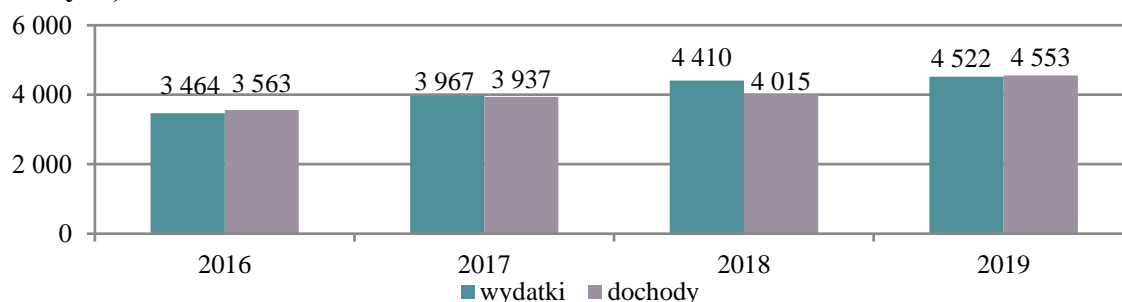
Wykres 6. Dochody i wydatki Gminy ogółem w latach 2016-2019 (w milionach złotych)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Dochody Gminy w 2019 roku, w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 4 553 złotych, natomiast wydatki 4 522 złotych. Na przestrzeni lat 2016-2019 nastąpił wzrost zarówno dochodów, jak i wydatków Gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca, a w 2019 roku dochody przewyższyły jej wydatki.

Wykres 7. Dochody i wydatki Gminy na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2016-2019 (w złotych)

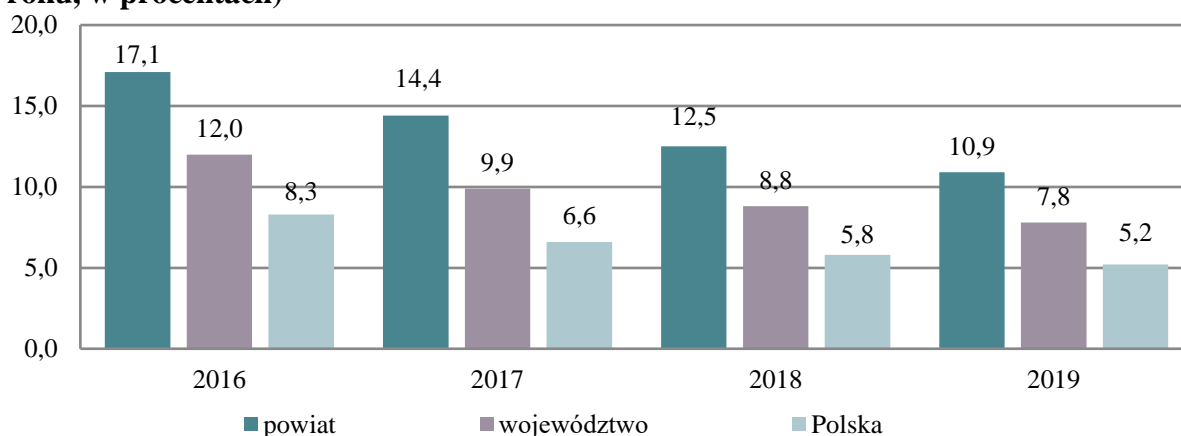
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

RYNEK PRACY

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie inowrocławskim. W 2019 roku kształtowała się ona na poziomie 10,9%, a więc była znacząco wyższa niż stopa bezrobocia rejestrowana w całej Polsce. Na tle województwa pomorskiego stopa bezrobocia również wypada mniej korzystnie – różnica wynosi bowiem 3,1 pp. Od 2016 roku stopa bezrobocia w powiecie inowrocławskim, podobnie jak ma to miejsce w całej Polsce, znacząco się zmniejszyła. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

Wykres 8. Stopa bezrobocia w powiecie inowrocławskim na przestrzeni lat 2016-2019 w porównaniu do województwa kujawsko-pomorskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

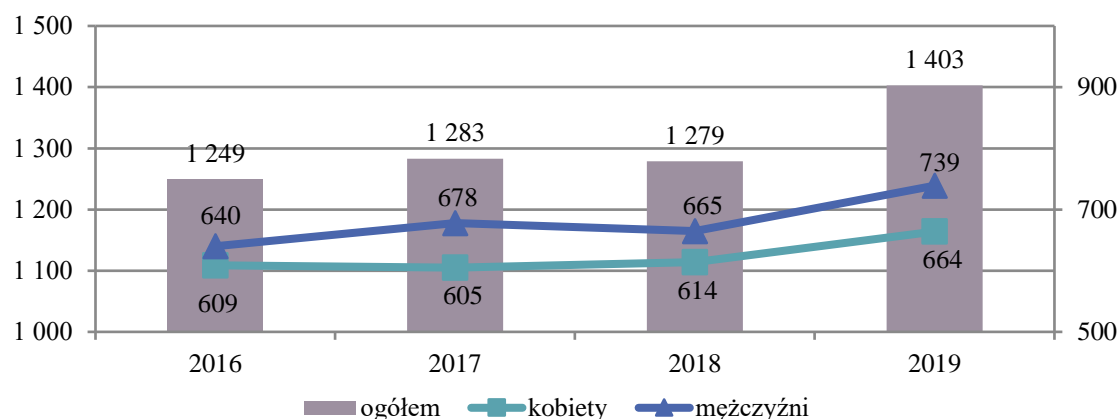

Źródło: dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Inowrocławiu

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2019 rok, w gminie Pakość na 1000 mieszkańców pracowały 143 osoby⁵. Wszystkich pracujących w 2019 roku było 1 403. Analizując tę kwestię z podziałem na płeć można zauważyć niewielką dysproporcję, bowiem odsetek pracujących kobiet jest niższy od odsetka mężczyzn o 5,4 pp. Kobiety stanowiły 47,3% wszystkich pracujących (664 osób), natomiast mężczyźni 52,7% (739 osób).

⁵ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

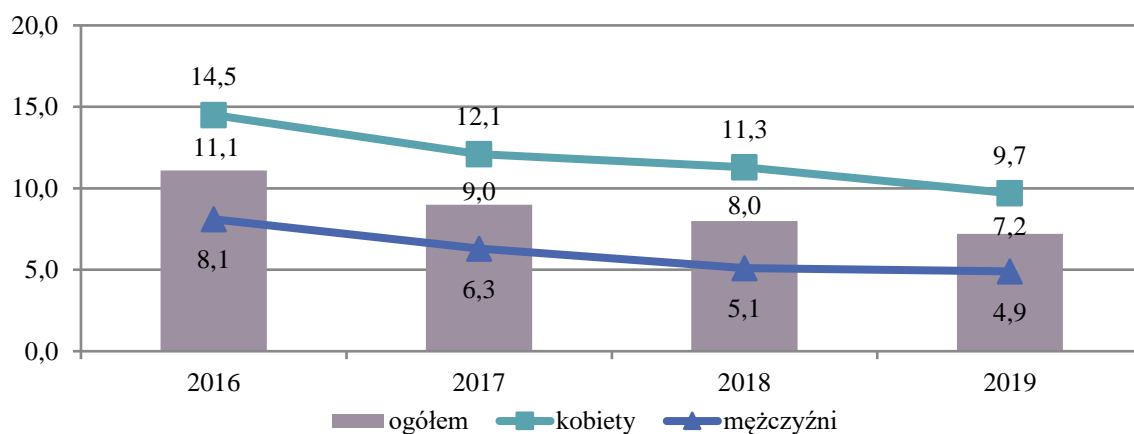
Wykres 9. Liczba osób pracujących w gminie Pakość z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym na przestrzeni lat 2016-2019 zmniejszył się o 3,9 pp. i wyniósł w 2019 roku 7,2%. W szczególnej sytuacji na terenie Gminy znajdują się bezrobotne kobiety – ich udział w grupie mieszkańców w wieku produkcyjnym od lat jest znacząco wyższy niż udział mężczyzn – w przedmiotowym roku wyniósł 9,7% i był wyższy niż w przypadku mężczyzn o 4,8 pp.

Wykres 10. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie w latach 2016-2019 (w procentach)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

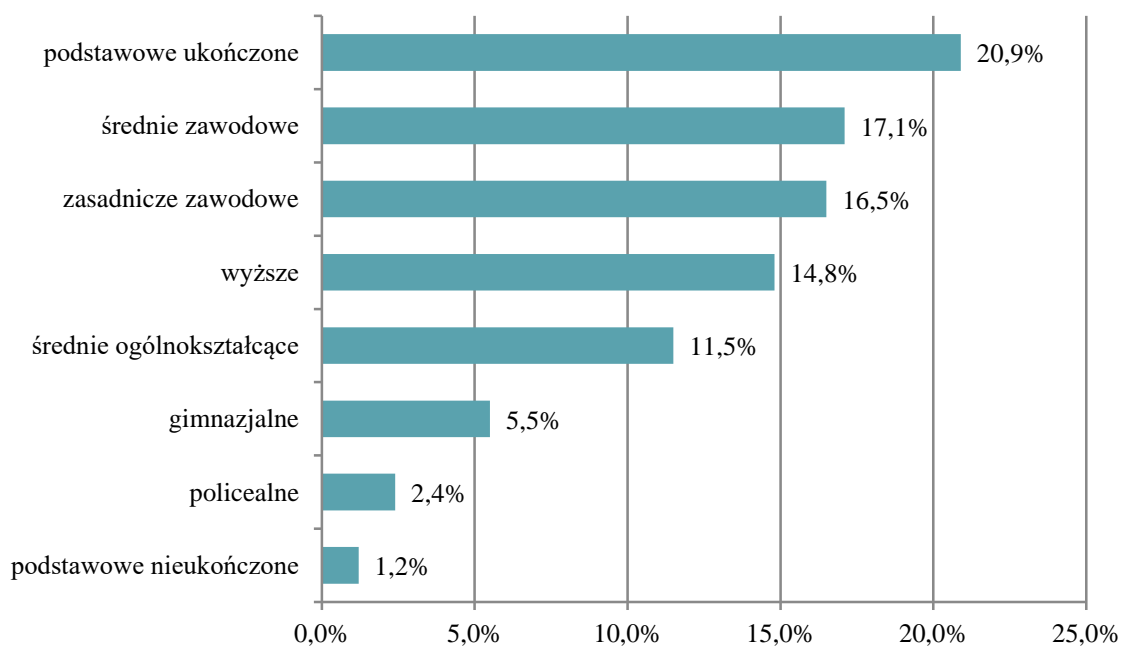
WYCHOWANIE I EDUKACJA

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku struktura wykształcenia mieszkańców gminy Pakość przedstawia się następująco:

- 14,8% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- 2,4% wykształcenie policealne,
- 11,5% średnie ogólnokształcące,
- 17,1% średnie zawodowe,
- 16,5% zasadnicze zawodowe,
- 5,5% gimnazjalne,
- 20,9% podstawowe ukończone,
- 1,2% zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

Struktura wykształcenia nie różni się znacząco pod względem płci. Wśród kobiet mieszkających w Gminie największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (23,6%), zasadnicze zawodowe (19,8%) i wyższe (16,5%). Wykształcenie średnie zawodowe oraz ogólnokształcące posiada kolejno 16,4% i 14% mieszkanków gminy Pakość. W przypadku mężczyzn ich znacząca część legitymuje się wykształceniem zasadniczym zawodowym (33,8%), podstawowym (18,1%) oraz średnim zawodowym (17,9%).

Wykres 11. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy według danych Narodowego Spisu Powszechnego

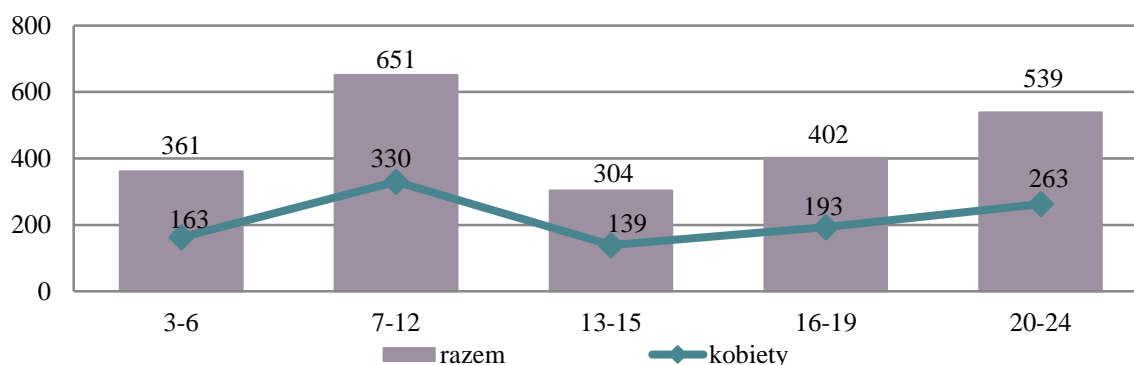

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

Warto podkreślić, iż dane te nie odzwierciedlają aktualnego wykształcenia mieszkańców Gminy i należy założyć, że obecnie osób z wykształceniem wyższym jest więcej - tak jak ma to miejsce w całej Polsce.

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2019 roku było 2 257 mieszkańców gminy Pakość. Rozpatrując kwestię ludności Gminy z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe możemy zauważyć, że najwięcej osób miało w przedmiotowym roku 7-12 lat (651 osób). Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się osoby mające 20-24 lata (539 osób), natomiast na trzecim mające 16-19 lat (402 osoby). Jak można zauważyć na poniższym wykresie, w Gminie nie występują znaczne różnice względem płci. W grupie osób w wieku 7-12 lat odsetek dziewczynek jest niewiele wyższy niż chłopców, natomiast w pozostałych grupach wiekowych tendencja ta jest odwrotna. Ogółem dziewczynki stanowią 48,2% wszystkich mieszkańców gminy Pakość będących w wieku potencjalnej nauki.

Wykres 12. Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Gmina Pakość była w 2019 roku organem prowadzącym dla 5 jednostek oświatowych, którymi były:

1. Szkoła Podstawowa im. Ewarysta Estkowskiego w Pakości;
2. Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Pakości;
3. Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Zespole Placówek Oświatowych w Kościelcu;
4. Przedszkole w Zespole Placówek Oświatowych w Kościelcu;
5. Przedszkole Miejskie w Pakości.

Ponadto na terenie Gminy zadania oświatowe w zakresie wychowania przedszkolnego prowadzi niepubliczne przedszkole HOP-SIUP.

Współczynnik skolaryzacji, czyli stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach podstawowych i przedszkolach do osób w wieku 3-15 lat wynosi w gminie Pakość 84.

W poniższej tabeli przedstawiona została liczba uczniów uczęszczających do poszczególnych placówek oraz liczba prowadzonych oddziałów i zatrudnienie. Największą placówką pod kątem liczebności uczniów oraz zatrudnienia jest Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Pakości, do której w 2019 roku uczęszczało 428 dzieci. We wszystkich placówkach oświatowych, których organem prowadzącym jest Gmina naukę pobiera łącznie 954 uczniów, natomiast w niepublicznym przedszkolu HOP-SIUP opiekę znajduje 56 dzieci. W szkołach podstawowych i przedszkolach w 2019 roku liczba zatrudnionych nauczycieli wyniosła 115 osób, z czego 87 pedagogów było nauczycielami dyplomowanymi, 16 – mianowanymi, 10 – kontraktowymi, a 2 odbywało staż.

Tabela 3. Liczba uczniów uczęszczających do jednostek oświatowych w gminie Pakość w 2019 roku (stan na 30 września 2019 roku)

	liczba uczniów	liczba oddziałów	liczba nauczycieli
Szkoła Podstawowa im. Ewarysta Estkowskiego w Pakości	167	8	26
Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Pakości	428	21	47
Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w ZPO w Kościelcu	127	8	24
Przedszkole w ZPO w Kościelcu	175	8	14
Przedszkole Miejskie w Pakości	57	3	4
ogółem	954	48	115

Źródło: Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Pakość w roku szkolnym 2019/2020

Gmina Pakość w roku 2019 realizowała ustawowy obowiązek zapewnienia bezpłatnego dowozu uczniów do szkół – w tym celu Gmina przekazała kwotę 174 743 zł oraz dodatkowe 28 301 zł na zatrudnienie opiekunów podczas dowozu. Dodatkowo, gmina Pakość zapewniła w omawianym okresie dowóz 12 niepełnosprawnych dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. W przedmiotowym roku specjalną organizacją nauki i metodami pracy objęto łącznie 18 uczniów szkół podstawowych, którym umożliwiono udział w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych, korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych,

socjoterapeutycznych, rozwijających umiejętności społeczno-emocjonalne oraz indywidualne uzdolnienia. Ponadto, dla 2 dzieci uczęszczających do przedszkoli na terenie Gminy zorganizowano wczesne wspomaganie rozwoju, z powodu wykrycia nieprawidłowego funkcjonowania i potrzeby pobudzenia ich psychoruchowego i społecznego rozwoju.

Na terenie Gminy nie funkcjonują placówki opieki nad dziećmi do lat trzech, tj. żłobki lub kluby dziecięce. Rodzice najmłodszych mieszkańców gminy Pakość mogą skorzystać z oferty Niepublicznego Żłobka „Gucio” w Pakości oraz publicznych i prywatnych instytucji zlokalizowanych w sąsiednich miejscowościach, m.in. Janikowie, Barcinie i Inowrocławiu.

GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA

Z danych GUS wynika, że całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Pakość to 1 627 budynków mieszkalnych, które liczą łącznie 3 064 mieszkania, a 9 nieruchomości stanowią lokale socjalne. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w Gminie w 2019 roku kształtowała się na poziomie 73,9 m². Na przestrzeni lat 2017-2019 zauważalny jest niewielki wzrost liczby mieszkań w Gminie oraz zmniejszenie się liczby osób przypadających na 1 mieszkanie. Podobna tendencja ma miejsce w całym Województwie Kujawsko-Pomorskim. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższa tabela.

Tabela 4. Zasoby mieszkaniowe w Gminie i w Województwie Kujawsko-Pomorskim na przestrzeni lat 2017-2019

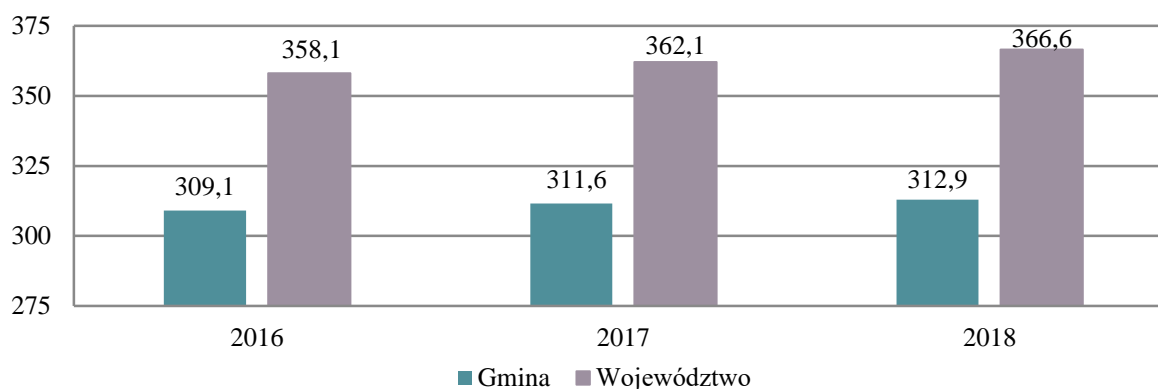
wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba budynków mieszkalnych	1 578	1 592	1 627
liczba mieszkań	3 033	3 047	3 064
liczba lokali socjalnych	9	9	9
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	73,4	73,6	73,9
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	3,23	3,21	3,20
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie w województwie	2,79	2,76	2,73

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Liczba mieszkań przypadająca na każdych 1000 mieszkańców w gminie Pakość jest znacznie niższa w stosunku do ich liczby w Województwie Kujawsko-Pomorskim. W Gminie

jest to 312,9 mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców, z kolei w całym województwie – 366,6. Możemy zauważyć również, że z roku na rok odnotowuje się nieznaczny, ale systematyczny wzrost liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców. Szczegółowe dane w tym zakresie, na przestrzeni lat 2017-2019 prezentuje poniższy wykres.

Wykres 13. Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w Gminie oraz Województwie Kujawsko-Pomorskim w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Charakterystyka instalacji techniczno-sanitarnych w gminie Pakość według danych prezentowanych przez Główny Urząd Statystyczny z 2019 roku przedstawia poniższa tabela. Z prezentowanych informacji wynika, że niemal wszystkie mieszkania wyposażone są w wodociąg oraz kanalizację. Większość mieszkań ma również dostęp do łazienki i centralnego ogrzewania, natomiast możliwość korzystania z sieci gazowej ma najmniejszy odsetek mieszkańców Gminy – 54,7%.

Tabela 5. Instalacje techniczno-sanitarne w gminie Pakość na przestrzeni lat 2017-2019 (liczba mieszkań)

rodzaj instalacji	2017	2018	2019
wodociąg	2 949	2 963	2 980
kanalizacja	2 803	2 817	2 834
łazienka	2 705	2 719	2 736
centralne ogrzewanie	2 481	2 495	2 512
gaz	1 656	1 639	1 646

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

KULTURA, SPORT I REKREACJA

Działalność kulturalną na terenie Gminy prowadzi między innymi Ośrodek Kultury i Turystyki w Pakości (OKiT) przy ul. Św. Jana 12, którego zadania i cel działań określony został w Statucie zatwierdzonym uchwałą Nr X/75/07 Rady Miejskiej w Pakości z dnia 29 listopada 2007 roku. Według Statutu podstawowym celem Ośrodka Kultury i Turystyki jest organizowanie i prowadzenie działalności w zakresie kultury i turystyki.

Do zadań Ośrodka Kultury i Turystyki należy w szczególności:

- edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę;
- tworzenie warunków do aktywnego spędzania czasu wolnego w formach działalności pozaszkolnej;
- organizowanie aktywnego wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży;
- tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego, folkloru, rękodzieła ludowego i artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką;
- rozpoznawanie i zaspokajanie potrzeb i zainteresowań kulturalnych;
- promowanie lokalnej twórczości artystycznej;
- współdziałanie z innymi podmiotami w zakresie rozwijania społecznego uczestnictwa w kulturze;
- prowadzenie edukacji artystycznej dzieci i młodzieży;
- popularyzacja turystyki i rekreacji ruchowej;
- organizowanie i prowadzenie działalności kulturalnej w sołectwach z terenu Gminy, w szczególności w położonych na terenie sołectw świetlicach wiejskich⁶.

W ramach działalności Ośrodka Kultury i Turystyki mieszkańcy mają możliwość uczestniczenia i rozwijania swoich zainteresowań w prowadzonych w nim zespołach:

1. Pakościanie – ludowy zespół śpiewaczy, który poprzez swoją działalność propaguje kulturę i obrzędy ludowe Kujaw;
2. Kwestia Sporna – zespół muzyczny kultywujący poezję śpiewaną;
3. Vagando – zespół wokalny powszechnie uczestniczący w lokalnych przeglądach i konkursach.

⁶ Statut Ośrodka Kultury i Turystyki w Pakości (uchwała Nr X/75/07 Rady Miejskiej w Pakości z dnia 29 listopada 2007 roku).

Oferta kulturalna OKiT w Pakości obejmuje także sekcje artystyczne skierowane zarówno do dzieci jak i osób dorosłych. Wśród zajęć dla młodszych mieszkańców Gminy można wymienić sekcję: plastyczną, taneczną (Hip-Hop), karate, robotykę oraz zajęcia nauki na instrumentach. Z myślą o osobach starszych, ale także dzieciach i młodzieży zainteresowanych krzewieniem folkloru kujawskiego w Ośrodku odbywają się warsztaty haftu kujawskiego. Ponadto, przy Ośrodku Kultury i Turystyki w Pakości działa Koło Emerytów, Grupa Diabetyków oraz od 2012 roku prowadzony jest Uniwersytet Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, który ma niebagatelny wpływ na aktywizację seniorów w lokalnym społeczeństwie oraz ich dalszy rozwój profesjonalny i hobbistyczny.

W 2019 roku mieszkańcy gminy Pakość mieli możliwość uczestniczenia w łącznie 35 zorganizowanych przez OKiT wydarzeń, m.in.:

- Finał WOŚP;
- Koncert kolęd w Kościele Św. Bonawentury w Pakości;
- Dzień Kobiet w stylu Retro;
- Gala Sportu;
- Jubileusz 110-lecia Szkoły Podstawowej im. E. Estkowskiego;
- Dni Pakości;
- Dzień Dziecka;
- Noc Muzeów pn. „Skarby Kalwarii Pakoskiej”;
- Cykl festynów „Lato na wsi”;
- Festyn u Słowian i Wikingów;
- Międzynarodowy Plener Rzeźbiarski;
- 80 rocznica napaści ZSRR na Polskę;
- Narodowy Dzień Niepodległości;
- Wystawa dawnych fotografii i pocztówek;
- Warsztaty zdobienia bombek;
- Spotkania Świąteczne;
- Powitanie Nowego Roku.

W okresie wakacyjnym oraz zimowym w Ośrodku prowadzone były liczne wydarzenia kulturalno-rekreacyjne dla dzieci, w celu odpowiedniego animowania ich czasu wolnego oraz wzmocnienia pozytywnych postaw społecznych⁷.

⁷ Raport o Stanie Gminy Pakość za 2019 rok.

W zakresie upowszechniania kultury na terenie Gminy działalność prowadzi również Biblioteka Publiczna w Pakości, której obecny charakter reguluje statut na mocy uchwały Nr XVIII/148/08 Rady Miejskiej w Pakości z dnia 23 października 2008 roku. Biblioteka służy zaspokajaniu potrzeb kulturalnych, oświatowych i informacyjnych mieszkańców gminy Pakość, uczestniczy w upowszechnianiu wiedzy i kultury oraz zapewnia sprawne funkcjonowanie sieci bibliotecznej. Do zadań Biblioteki należy w szczególności:

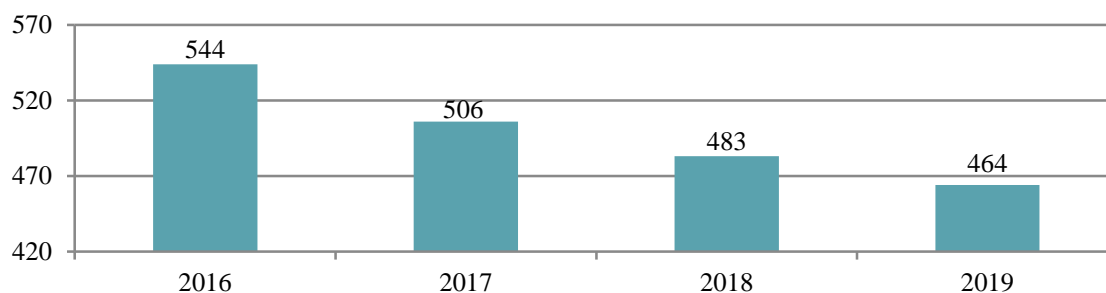
- gromadzenie, opracowanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących regionu;
- obsługa czytelników i udostępnianie zbiorów oraz prowadzenie działalności informacyjnej;
- prowadzenie działalności bibliograficznej, edukacyjnej, popularyzatorskiej, wydawniczej i promocyjnej;
- udostępnianie zbiorów na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wymiany międzybibliotecznej;
- organizowanie czytelnictwa i udostępnianie materiałów bibliotecznych osobom chorym i niepełnosprawnym;
- popularyzowanie czytelnictwa oraz upowszechnianie dorobku kulturalnego i gospodarczego gminy Pakość;
- współdziałanie z innymi bibliotekami, instytucjami upowszechniania kultury, organizacjami i towarzystwami w rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych oraz wymianę i przekazywanie materiałów bibliotecznych i informacji⁸.

Biblioteka w Pakości służy nie tylko rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, ale zajmuje się także upowszechnianiem kultury i wiedzy, poprzez organizowanie imprez i wydarzeń kulturalnych dla dzieci, w tym zajęć w trakcie wakacji i ferii, spotkań literackich, konkursów, lekcji bibliotecznych dla dzieci i młodzieży, a także organizowanie spotkań autorskich. W ramach działalności Biblioteki mieszkańcy Gminy mogą brać udział również w licznych wydarzeniach historycznych i patriotycznych, warsztatach, prelekcjach oraz wystawach rękodzieła, które odbywają się na terenie gminy Pakość.

⁸ Statut Biblioteki Publicznej w Pakości (Uchwała Rady Miejskiej w Pakości Nr XVIII/148/08 Rady Miejskiej w Pakości z dnia 23 października 2008 roku).

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego i stanu na koniec 2019 roku, księgozbiór Biblioteki Publicznej w Pakości liczył 27 727 woluminów, a ludność na 1 placówkę biblioteczną w Gminie kształtowała się na poziomie 4 897 osób. W porównaniu do danych Województwa Kujawsko-Pomorskiego możemy zauważyć niewielką różnicę - ludność na 1 placówkę biblioteczną na terenie Województwa wynosi 4 079 osób. Biblioteka w ciągu 2019 roku miała 464 czytelników, a wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w Gminie kształtowały się na poziomie 35,9 woluminów, czyli znacząco wyższym niż w całym Województwie Kujawsko-Pomorskim – 19,2. Na przestrzeni ostatnich 4 lat możemy zauważyć systematyczny spadek liczby jej użytkowników, niemniej wypożyczenia na 1 czytelnika w 2019 roku zwiększyły się o 3 woluminy w porównaniu do roku 2016. Dane w tym zakresie przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Wykres 14. Liczba czytelników Biblioteki Publicznej w latach 2016-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Biblioteka Publiczna w Pakości zorganizowała w 2019 roku 20 wydarzeń kulturalnych, które znacząco wzbogaciły ofertę wypoczynkowo-rekreacyjną Gminy dla dzieci oraz umożliwiły rozwój intelektualny dzieci. Spośród nich można wymienić:

- „Leśne Dyktando” w ramach Międzynarodowego Dnia Języka Ojczystego;
- Narodowe Czytanie;
- Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci;
- Akcja „Cała Polska Czyta Dzieciom”;
- Spotkanie podróżnicze „Podróż po Amazonii”;
- Konkurs plastyczny „Promocja Czytelnictwa”;
- Spotkania z przedszkolakami w ramach „Dnia Pluszowego Misia”;
- Warsztaty z wykonywania stroików świątecznych;
- Zajęcia wakacyjne dla dzieci obejmujące warsztaty rękodzielnicze, plastyczne oraz gry i zabawy⁹.

⁹ Raport o Stanie Gminy Pakość za 2019 rok.

Mimo aktywnej działalności Biblioteki oraz zaangażowaniu pracowników w wypełnianie jej statutowych zadań, placówka mierzy się z ograniczeniami, które uniemożliwiają lub utrudniają części mieszkańców korzystanie z jej usług. Głównym problemem Biblioteki w Pakości jest nieprzystosowanie lokalu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i starszych. Dla zapewnienia wszystkim mieszkańcom równego dostępu do oferty kulturalnej konieczna jest reorganizacja przestrzeni użytkowej lub zmiana budynku na bardziej dostępny dla osób z ograniczoną mobilnością i niesamodzielnych.

Na terenie gminy Pakość znajdują się liczne zabytki i atrakcje kulturowe świadczące o bogatej historii regionu. Część z nich została objęta ochroną poprzez wpisanie ich rejestru zabytków województwa pomorskiego. Wśród nich można wymienić:

- Park Kulturowy „Kalwaria Pakoska”;
- budynki Starego Miasta w Pakości;
- Kościół Św. Bonawentury z XVII wieku w Pakości;
- Ratusz z 1907 roku w Pakości;
- Park dworsko-krajobrazowy w Dziarnowie;
- Zespół pałacowy Dębskich w Kościelcu;
- cmentarz rzymsko-katolicki w Kościelcu;
- Młyn motorowy (obecnie elektryczny) w Pakości;
- ruiny neogotyckiego Pałacu Barona von Rheinbaben z zespołem parkowym na terenie parku krajobrazowego;
- Dawny Zespół Dworski w Radłowie, Wielowisi, Wojdalu i Łącku;
- Dawny Zespół Pałacowy w Rybitwach i Rycerzewie¹⁰.

Gmina Pakość usytuowana jest w regionie szczególnie bogatym w zabytkowe obiekty sakralne, pomniki przyrody oraz obszary atrakcyjne krajobrazowo. Ponadto, położenie Gminy nad jeziorem Pakoskim i Notecią wpływa na jej atrakcyjność turystyczną i wypoczynkową.

Do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej należą przede wszystkim: Stadion Miejski, 2 boiska wielofunkcyjne Orlik, szlaki rowerowe oraz place zabaw. Na terenie Gminy działalność prowadzą również kluby sportowe - Górniczy Klub Sportowy „Pacio” oraz te, tworzące Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe (w tym: LZS Wielowieś, LZS Kościelec,

¹⁰ Rejestr Zabytków Gminy Pakość.

LZS Radłowo, LUKS przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Kościelcu, KS „Spokół-Jarko”, KS „Notecianka” Pakość)¹¹.

OPIEKA ZDROWOTNA

Usługi medyczne na terenie gminy Pakość prowadzi jeden podmiot, tj. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MEDICUS” przy ul. św. Jana 19 w Pakości, w ramach którego mieszkańcy Gminy mogą skorzystać z szerokiej oferty wsparcia medycznego. W ramach placówki funkcjonuje gabinet medycyny szkolnej, gabinetu pielęgniarki i położnej środowiskowo-rodzinnej, gabinet zabiegowy, poradnia ginekologiczno-położnicza, poradnia lekarza rodzinnego, a także punkt szczepień oraz poradnia stomatologiczna. Usługi stomatologiczne na terenie Gminy w ramach kontraktu z NFZ świadczone są także przez prywatne poradnie.

Na terenie Gminy działalność w obszarze rehabilitacji ruchowej prowadzi Niepubliczny Zakład Rehabilitacji Leczniczej „REHDUL”.

W gminie Pakość funkcjonują 3 apteki ogólnodostępne, natomiast dystrybucją podstawowych leków zajmuje się także 6 magistrów farmacji. Z danych GUS wynika, iż w 2019 roku w Gminie na 1 przychodnię przypadало 4 897 mieszkańców. Jest to wartość znacząco wyższa, w porównaniu do liczby mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w całym powiecie inowrocławskim, która wynosi 2 803. W ramach POZ w 2019 roku udzielono 7 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, czyli o 0,3 mniej niż wskaźnik dla całego powiatu inowrocławskiego.

Tabela 6. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w gminie Pakość w porównaniu do powiatu inowrocławskiego w 2019 roku

wyszczególnienie	Powiat	Gmina
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	2 803	4 897
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	7,3	7,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://bdl.stat.gov.pl>

¹¹ <http://bip.pakosc.pl/?cid=96>

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

W gminie Pakość o bezpieczeństwo i porządek dbają policjanci z Komisariatu Policji w Pakości. Jednostka ta podlega Komendzie Powiatowej Policji w Inowrocławiu. Na terenie Gminy funkcjonuje sieć monitoringu obejmująca budynki administracji publicznej, parki oraz atrakcje turystyczne Gminy. Dzięki takiemu rozwiązaniu funkcjonariusze Policji mają możliwość stałego podglądu miejsc publicznych, a tym samym podejmowania działań prewencyjnych oraz operacyjnych w sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu mieszkańców.

Ochronę przeciwpożarową w Gminie zapewnia działająca w formie stowarzyszenia Ochotnicza Straż Pożarna w Pakości, a także Komenda Powiatowej Straży Pożarnej w Inowrocławiu.

POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku¹². Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizacja grup społecznych i jednostek do większej aktywności "obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej"¹³. Oprócz wspomnianych, ważną rolą omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem¹⁴.

¹² <https://poradnik.ngo.pl/>

¹³ J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

¹⁴ M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje, s. 15.

Na terenie gminy Pakość funkcjonuje szereg organizacji pozarządowych o różnym profilu działalności. Wśród nich możemy wymienić:

- Fundacja „Kalwaria Pakoska”;
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Łącko;
- Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych;
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów;
- Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci, Młodzieży i Rodziny „Kraina Rozwoju”;
- Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Wielowieś w gminie Pakość;
- Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe;
- Europejskie Stowarzyszenie Perspektywy;
- Stowarzyszenie Przyjaciół Miasta i Gminy Pakość;
- Stowarzyszenie Kibiców KS Notecianka Pakość;
- Dance & Fight Club Pakość;
- Stowarzyszenie „Pomocna Dłoń”;
- Towarzystwo Eksploatacji Kablowej Sieci Telewizyjnej „Rutki” w Pakości;
- Górniczy Klub Sportowy „Pacio”;
- Stowarzyszenie Firm Miasta i Gminy Pakość;
- Kujawskie Stowarzyszenie „Otwarte Drzwi” w Kościelcu;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Pakości.

Ponadto, terenie gminy Pakość w 2019 roku działalność prowadziły także organizacje pozarządowe funkcjonujące w sąsiednich gminach. Współpracując z Gminą, działały na rzecz społeczności lokalnej, przez co również stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Wśród nich możemy wymienić:

- YACHT Klub Inowrocław;
- Chorągiew Kujawsko-Pomorska ZHP Hufiec Inowrocław¹⁵.

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi określone zostały w *Programie Współpracy Gminy Pakość na rok 2020 z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* zatwierdzonym uchwałą nr XI/99/2019 Rady Miejskiej w Pakości z dnia 28 listopada 2019 roku.

¹⁵ Raport o Stanie Gminy Pakość za 2019 rok.

Priorytetowym celem programu jest: „budowanie partnerstwa pomiędzy Gminą a organizacjami i podmiotami, służącego rozpoznawaniu i zaspokajaniu potrzeb mieszkańców oraz wzmocnieniu aktywności obywatelskiej w realizacji priorytetów rozwoju Gminy i rozwiązywaniu problemów lokalnych”.

Współpraca z organizacjami w ramach Programu obejmuje:

- wspieranie aktywności społeczności lokalnych,
- tworzenie warunków do powstawania inicjatyw na rzecz społeczności lokalnej,
- wykorzystanie potencjału i możliwości organizacji do realizacji zadań publicznych,
- integrację podmiotów polityki lokalnej,
- polepszanie współpracy Gminy z organizacjami i podmiotami pozarządowymi,
- współpracę z organizacjami pozarządowymi w zakresie wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działań i ich celu,
- umożliwienie organizacjom i podmiotom indywidualnego wystąpienia z ofertą realizacji projektów konkretnych zadań publicznych, które prowadzone są przez samorząd¹⁶.

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia działań w Gminie, niezwykle istotnym potencjałem jest kadra Urzędu Miejskiego oraz jednostek organizacyjnych (m.in. OPS, placówek oświatowych, BP, OKiT). System realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.). To właśnie jakość pracy administracji w ogromnej mierze narzuca tempo rozwoju wspólnoty lokalnej. Podstawą wdrożenia w życie założeń Strategii będzie partnerstwo i skonsolidowane podejście do obszarów problemowych. Skala i charakter wyzwań rozwojowych, przed jakimi stoi samorząd w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii (uzyskiwanie zwielokrotnionych korzyści dzięki umiejętnemu połączeniu części składowych całości).

¹⁶Program Współpracy Gminy Pakość na rok 2020 z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (uchwała nr XI/99/2019 Rady Miejskiej w Pakości z dnia 28 listopada 2019 roku).

POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Pakość jest Ośrodek Pomocy Społecznej. Według *Statutu Ośrodka Pomocy Społecznej w Pakości* zatwierdzonego uchwałą Nr XII/112/2016 Rady Miejskiej w Pakości z dnia 22 marca 2016 roku, celem jego działalności jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. OPS w tym celu ma obowiązek realizacji zadań własnych, w tym o charakterze obowiązkowym, zadań zleconych z zakresu administracji rządowej oraz zadań powierzonych do realizacji¹⁷.

Wspieranie mieszkańców Gminy odbywa się głównie poprzez wzmacnianie lub odzyskiwanie przez nich zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie; tworzenie warunków sprzyjających temu celowi oraz podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Ośrodek realizuje również zadania wynikające ze zdiagnozowanych potrzeb Gminy bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych, a w szczególności:

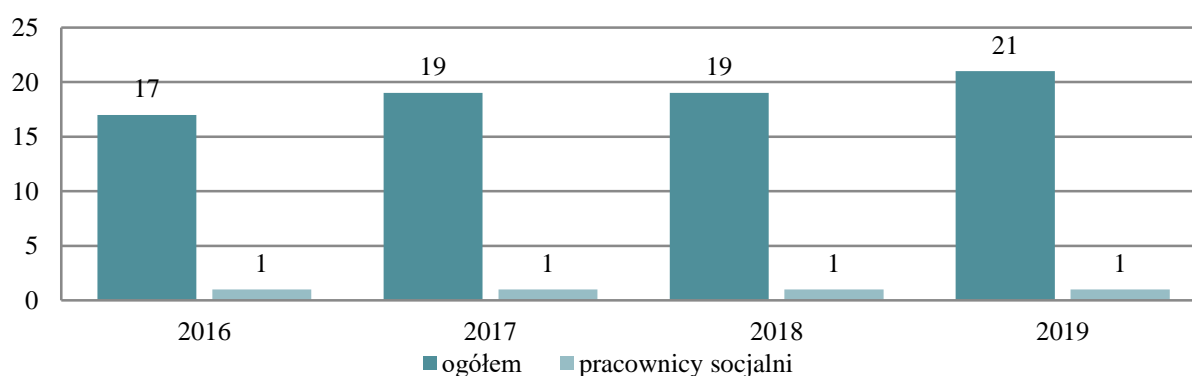
- ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 1876.);
- ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713 z późn. zm.);
- uchwały nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019-2023 (M.P. z 2018 r., Nr 140);
- ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 111);
- ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2020 r. poz. 808 z późn. zm.);

¹⁷ Statut Ośrodka Pomocy Społecznej w Pakości (uchwała Nr XII/112/2016 Rady Miejskiej w Pakości z dnia 22 marca 2016 roku).

- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 218 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r, poz. 821z późn. zm.);
- ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685);
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 695 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1327);
- ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 1348);
- ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2407).

W 2019 roku w gminie Pakość zatrudnionych we wszystkich samorządowych jednostkach wsparcia mieszkańców było łącznie 29 osób, natomiast w Ośrodku Pomocy Społecznej w Pakości pracowało 21 osób, w tym kierownik oraz 5 pracowników socjalnych, z czego 1 posiadał specjalizację II stopnia, a pozostali – I stopnia. W latach 2016-2019 kadra OPS stale się zwiększała, przy czym liczba pracowników socjalnych utrzymywała się na stałym poziomie. Ośrodek w omawianym okresie spełniał ustawowy warunek co do liczby zatrudnionych osób – 1 pracownik na 2000 osób lub 1 pracownik socjalny na 50 rodzin i minimum 3 zatrudnionych pracowników socjalnych.

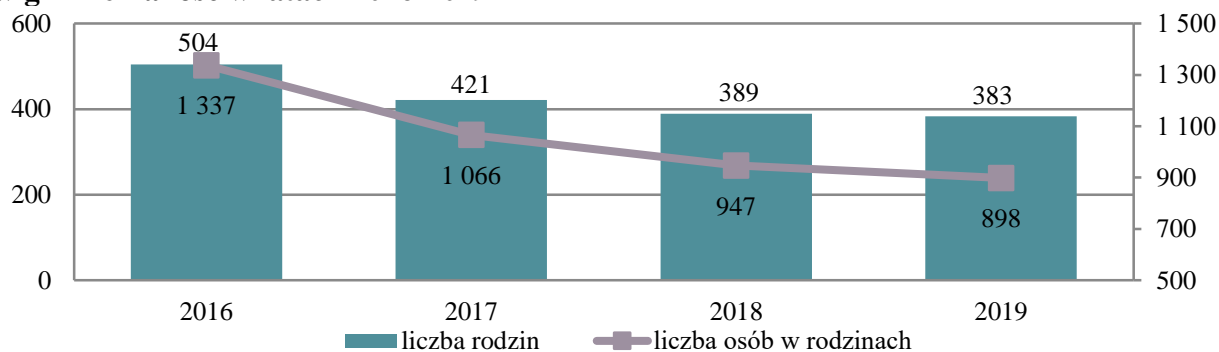
Wykres 15. Kadra Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Na przestrzeni lat 2016-2019 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Pakość zmniejszyła się. W 2019 roku wsparciem objęto 383 rodziny liczące łącznie 898 członków - to oznacza spadek liczby rodzin o 2% w stosunku do 2018 roku oraz o 24% w porównaniu do roku 2016. Na przestrzeni ostatnich lat zauważalna jest także malejąca tendencja liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej – w 2019 roku w stosunku do 2016 roku nastąpił spadek o 33%.

Wykres 16. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Pakość w latach 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2019 roku podobnie jak w latach ubiegłych, najwięcej osób korzystających z tego typu pomocy było w wieku produkcyjnym. Na przestrzeni lat liczba mężczyzn korzystających z pomocy społecznej w tej grupie wiekowej oraz w ogóle osób w wieku poprodukcyjnym jest niższa niż liczba kobiet. Należy zauważyć, że liczba osób korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w we wszystkich grupach wiekowych ulegała wahaniom na przestrzeni ostatnich lat, natomiast można zauważyć ogólną tendencję rosnącą w przypadku wsparcia osób w wieku poprodukcyjnym (o 10% względem 2016 roku) oraz spadek w pozostałych – w omawianym okresie liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się o 26%, a w wieku produkcyjnym o 35%.

Tabela 7. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby przyznanych świadczeń w latach 2016-2019

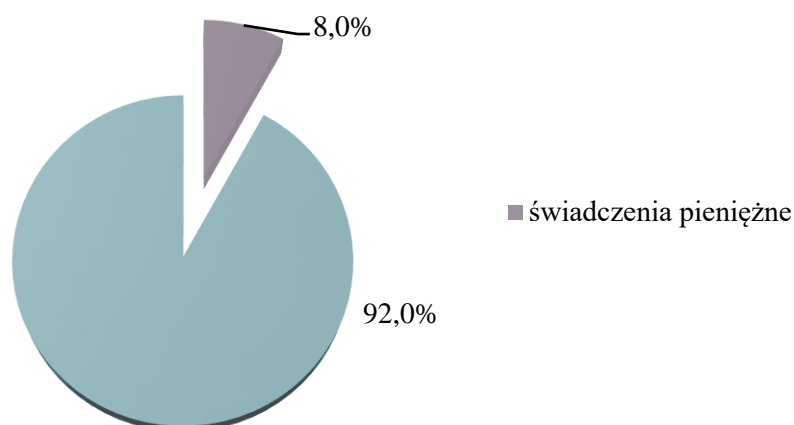
wiek	2016		2017		2018		2019	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	350	171	294	139	244	115	260	128
produkcyjny	637	323	503	255	396	213	412	222
poprodukcyjny	72	56	78	62	81	64	79	61

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2019 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Pakości udzielił łącznie 32 870 świadczeń niepieniężnych oraz 2 861 świadczeń pieniężnych.

W 2019 roku udzielone mieszkańcom gminy Pakość świadczenia pieniężne stanowiły 8% wszystkich udzielonych świadczeń, natomiast świadczenia niepieniężne zdecydowaną większość, bo 92%.

Wykres 17. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w 2019 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. W okresie lat 2016-2018 liczba osób pobierających świadczenie systematycznie malała (spadek o 20%), natomiast w 2019 roku zwiększyła się o 5% w stosunku do roku poprzedniego. W porównaniu do roku 2016, w 2019 roku liczba osób długotrwale pobierających świadczenie zmalała z 420 do 296, co oznacza spadek o 30%. Na podstawie analizowanych danych za rok 2019 wynika, że w omawianym roku długotrwale korzystających kobiet z pomocy społecznej było 193, natomiast mężczyzn 103, zatem różnica w tym zakresie w rozróżnieniu na płeć jest widoczna.

Tabela 8. Liczba osób pobierających świadczenie, w tym długotrwale w latach 2016-2019

liczba osób	2016	2017	2018	2019
pobierających świadczenie	621	546	500	526
długotrwale pobierających	420	362	313	296

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie Pakość było ubóstwo, z którego powodu pomoc otrzymało 235 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajduje się długotrwała lub ciężka choroba (195 rodzin), natomiast niewiele mniej rodzin zostało objętych wsparciem z powodu bezrobocia (167 rodzin). W 2019 roku z pomocy i wsparcia z powodu niepełnosprawności skorzystało 118 rodzin, a bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego była powodem objęcia wsparciem 90 rodzin. Powodem udzielenia pomocy znacznej części rodzin była także potrzeba ochrony macierzyństwa (48 rodzin), a wśród innych powodów udzielania świadczeń znalazł się również alkoholizm, przemoc w rodzinie, bezdomność, trudności w przystosowaniu po opuszczeniu zakładu karnego oraz problem uzależnienia od substancji psychoaktywnych.

Tabela 9. Powody udzielania świadczeń w 2019 roku – liczba rodzin

L.P.	powód udzielenia świadczeń	liczba rodzin
1	ubóstwo	235
2	długotrwała lub ciężka choroba	195
3	bezrobocie	167
4	niepełnosprawność	118
5	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	90
6	potrzeba ochrony macierzyństwa	48
7	alkoholizm	8
8	przemoc w rodzinie	7
9	bezdomność	6
10	trudności w przystosowaniu po wyjściu z zakładu karnego	3
11	narkomania	2

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące liczby przeprowadzonych wywiadów środowiskowych w latach 2016-2019. W 2019 roku przeprowadzono je z 348 osobami, które liczyły łącznie 809 członków. W tym okresie liczba rodzin wahała się, choć w stosunku do 2016 roku zauważalny jest znaczący spadek o 17%. Zmiany w liczbie osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe przedstawia poniższa tabela.

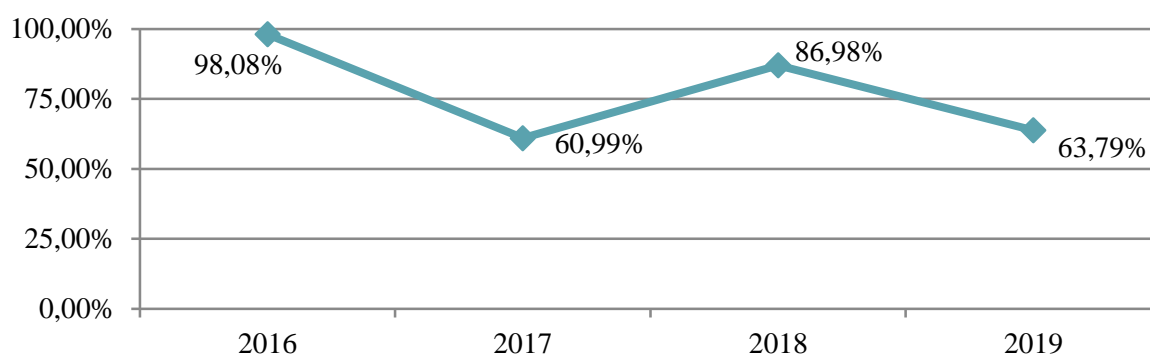
Tabela 10. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
liczba osób ogółem	417	364	338	348
liczba rodzin	417	364	338	348
liczba osób w rodzinach	1 105	931	817	809

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Wskaźnik pracy socjalnej, czyli stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100%, kształtował się w 2016 roku na bardzo wysokim poziomie 98,08%, natomiast w latach kolejnych wahał się. W przedmiotowym roku osiągnął wartość 63,79%, czyli o 23,19 pp. mniejszą niż w roku poprzednim.

Wykres 18. Wskaźnik pracy socjalnej w gminie Pakość na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Poniżej przedstawione zostały wszystkie zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie gminy Pakość. Należą do nich:

- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Urząd Miejski,
- Komisariat Policji,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień,
- Dom Dziennego Pobytu „Senior+”,
- Ośrodek Kultury i Turystyki w Pakości,
- Biblioteka Publiczna w Pakości,
- placówki oświatowe,
- NZOZ „Medicus”,
- Grupa AA „Płomień”,
- Świetlica środowiskowa „Przystań” dla osób starszych i niepełnosprawnych intelektualnie,
- Świetlica socjoterapeutyczna przy Szkole Podstawowej im. Powstańców Wielkopolskich w Pakości,
- Świetlice opiekuńczo-wychowawcze w Kościelcu i Radłowie,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Na podstawie obowiązujących lub opracowywanych programów oraz w wyniku prac zespołów roboczych ds. opracowania Strategii, w odniesieniu do każdej z dziedzin planowania strategicznego przeprowadzono analizy diagnostyczne, w skład których wchodzi:

- charakterystyka dziedziny, skali problemu i działań interwencyjnych (rozdział Podstawowe informacje o dziedzinie, skali problemu i działań interwencyjnych),
- analiza SWOT¹⁸,
- charakterystyka głównych obszarów problemowych (rozdział Obszary problemowe),
- wskazanie najważniejszych obszarów powiązań (rozdział Korelacje).

Podkreślenia wymaga ostatni wymieniony element analizy diagnostycznej - wskazuje on na komplementarność dziedzin planowania strategicznego, zarówno w zakresie podmiotowym jak i funkcjonalnym. W tym celu określone zostały korelacje, powiązania międziedziedzinowe z uwzględnieniem obszarów funkcjonowania Gminy nie objętych zakresem Strategii (np. mieszkalnictwo, edukacja) oraz działalności instytucji nie prowadzonych przez gminę Pakość.

W oparciu o wnioski wynikające z diagnoz, sformułowano dla każdej z dziedzin cele operacyjne. Dla każdego z celów operacyjnych określone zostały podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, źródła finansowania oraz wytyczne dla monitorowania realizacji celów.

¹⁸ Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

DZIEDZINY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

WSPIERANIE RODZINY

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny stanowi Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

W 2019 roku zostało przyznanych łącznie 2 914 świadczeń rodzinom posiadającym jedno dziecko, 5 568 świadczeń rodzinom z dwójką dzieci, 4 829 świadczeń rodzinom, w których wychowuje się troje dzieci oraz 7 176 świadczeń rodzinom z czwórką lub większą liczbą dzieci. Można zauważyć, że w 2019 roku rodzinom przyznano znacznie wyższą liczbę świadczeń niepieniężnych – stanowiły one ponad 94% wszystkich przyznanych świadczeń we wskazanych typach rodzin. Szczegółowe dane w zakresie liczby przyznanych świadczeń niepieniężnych oraz pieniężnych przedstawia poniższa tabela.

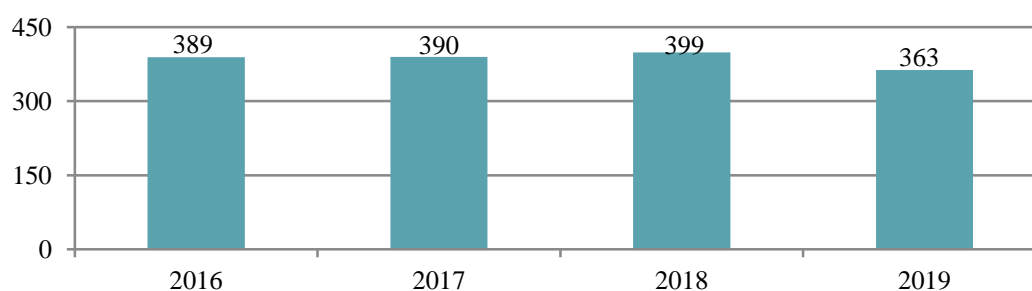
Tabela 11. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w 2019 roku (liczba świadczeń)

typ rodzin	liczba świadczeń niepieniężnych	liczba świadczeń pieniężnych	liczba świadczeń ogółem
jedno dziecko	2 426	488	2 914
dwoje dzieci	5 266	302	5 568
troje dzieci	4 641	188	4 829
czworo i więcej	6 992	184	7 176
łącznie	19 325	1 162	20 487

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Na poniższym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2016-2019. Możemy zauważyć, że ze świadczeń tych w 2019 roku korzystały średnio 363 rodziny, czyli o 9% mniej niż w roku poprzednim i o 7% mniej niż w 2016 roku. W latach 2016-2018 dostrzegalny jest nieznaczny wzrost średniomiesięcznej liczby rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka, natomiast w roku 2019 nastąpił spadek.

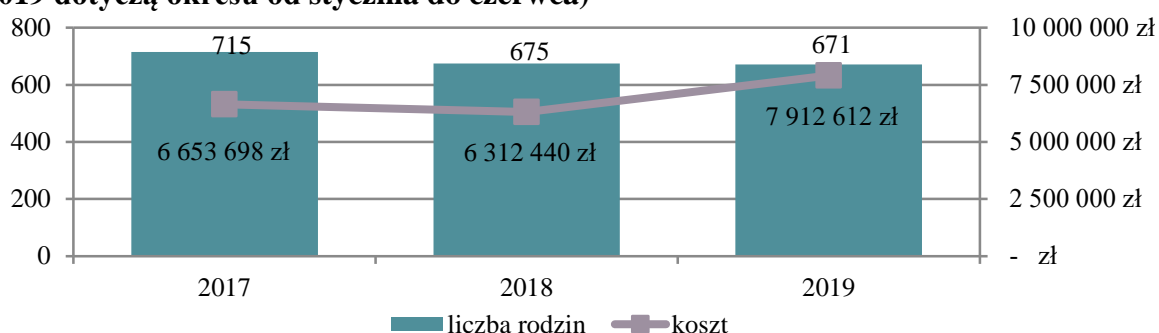
Wykres 19. Średnia liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w miesiącu na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2017 roku ze świadczenia wychowawczego 500+ skorzystało w miesiącu średnio 715 rodzin, w 2018 roku - 675 rodzin, natomiast w okresie do czerwca 2019 roku - 671 rodzin. Na przestrzeni lat 2017-2019 średnia liczba rodzin, pobierających to świadczenie zmniejszyła się o 6%, a odpłatność Gminy za realizację tego zadania zwiększyła się o 19% i wyniosła 7 912 612 zł. Na koniec przedmiotowego roku ze świadczenia wychowawczego skorzystało łącznie 1 088 rodzin, w których wychowuje się 2 161 uprawnionych do otrzymania wsparcia dzieci.

Wykres 20. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych w miesiącu na przestrzeni lat 2017-2019 oraz koszt wypłaconych świadczeń (dane za rok 2019 dotyczą okresu od stycznia do czerwca)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej otrzymał do realizacji nowe zadanie z dniem 01.07.2018 roku. Nowym zadaniem było ustalenie prawa i wypłata świadczeń Dobry Start, które przysługują w związku z rozpoczęciem roku szkolnego dzieciom lub osobom uczącym się do 20 roku życia oraz dzieciom lub osobom uczącym się do 24. roku życia - w przypadku dzieci lub osób uczących i legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności.

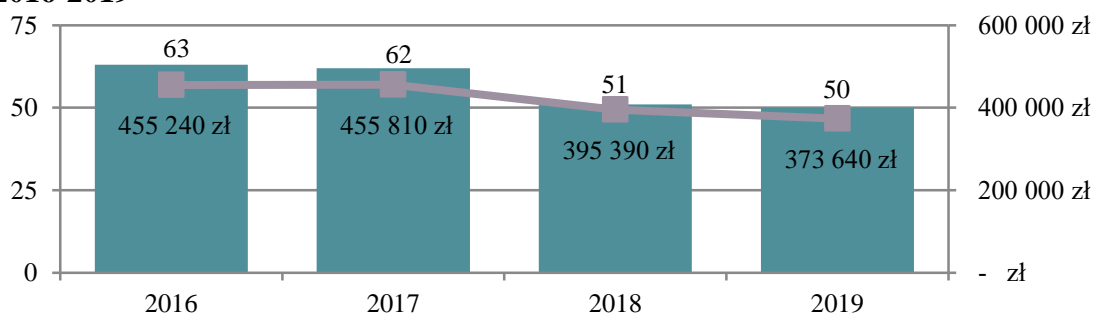
W 2019 roku świadczenia „Dobry start” zostały przyznane 1 154 dzieciom, na łączną kwotę 357 7400 zł, natomiast w 2018 roku wsparcia udzielono 513 dzieciom. W roku poprzednim z tej formy wsparcia skorzystała nieznacznie mniejsza grupa dzieci, tj. 1 125 osób, a koszt zadania wyniósł 337 500 zł.

Rodziny z gminy Pakość korzystają również z Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny. Przysługuje ona niezależnie od dochodu rodzinom z co najmniej trójką dzieci. Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień, a jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju. Zniżki oferują nie tylko instytucje publiczne, ale również przedsiębiorcy prywatni.

W 2018 roku w posiadaniu karty był 474 rodziny, natomiast w 2019 roku Kartą Dużej Rodziny w formie tradycyjnej lub elektronicznej posługiwało się 675 rodzin, co wskazuje na znaczący wzrost liczby uprawnionych rodzin oraz duże zainteresowanie taką formą wsparcia.

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. W roku 2019 z omawianych świadczeń skorzystało 50 osób, co oznacza spadek w stosunku do 2016 roku o 21%, a koszt tej formy wsparcia wyniósł 373 640 zł. W przedmiotowym roku prowadzone było postępowanie wobec 120 dłużników alimentacyjnych, a w roku poprzednim – 119.

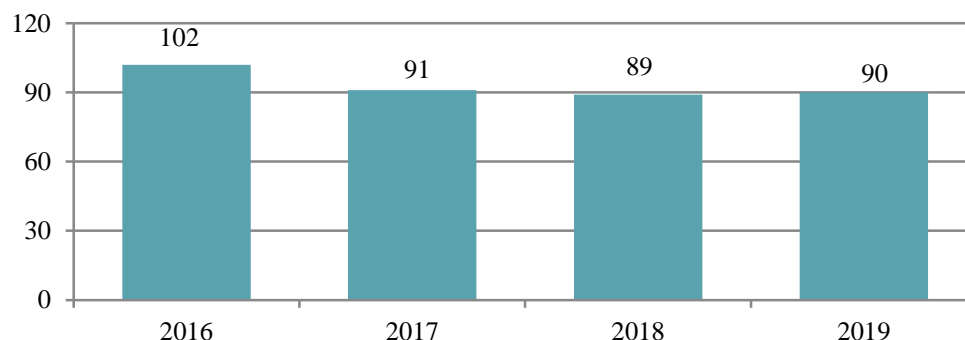
Wykres 21. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W roku 2017 zauważalny jest spadek liczby rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz jej stabilny poziom w latach kolejnych. W stosunku do 2016 roku, w 2019 roku liczba rodzin zmniejszyła się o 12%. W 2019 roku pomocą i wsparciem z powodu bezradności w sprawach opiekuńczych objęto łącznie 90 rodzin, w tym 54 niepełne oraz 20 wielodzietnych.

Wykres 22. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2016-2019

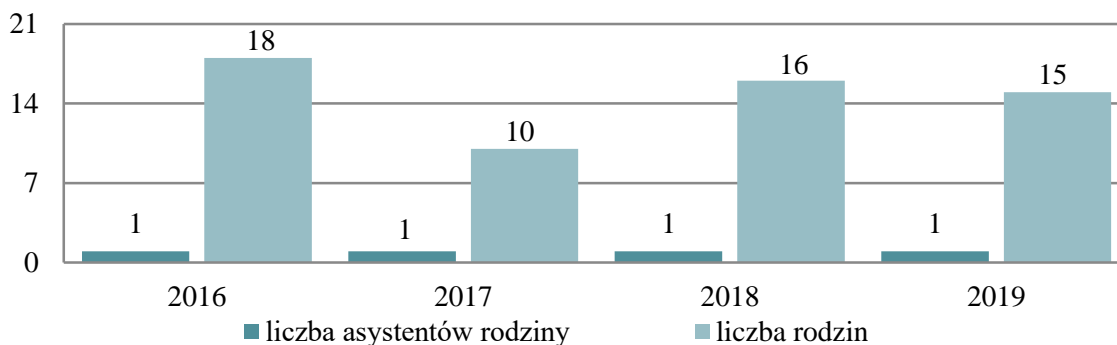

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Ośrodek Pomocy Społecznej w Pakości realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W 2019 roku, podobnie jak w latach poprzednich, w Ośrodku zatrudniony był 1 asystent rodziny, którego usługami objęto 15 rodzin. w latach 2016-2019 liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta stale się wahała, niemniej w przedmiotowym roku jego z jego pomocy skorzystało o 3 osoby mniej niż w 2016 roku, tj. o 17%.

Wykres 23. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2016-2019

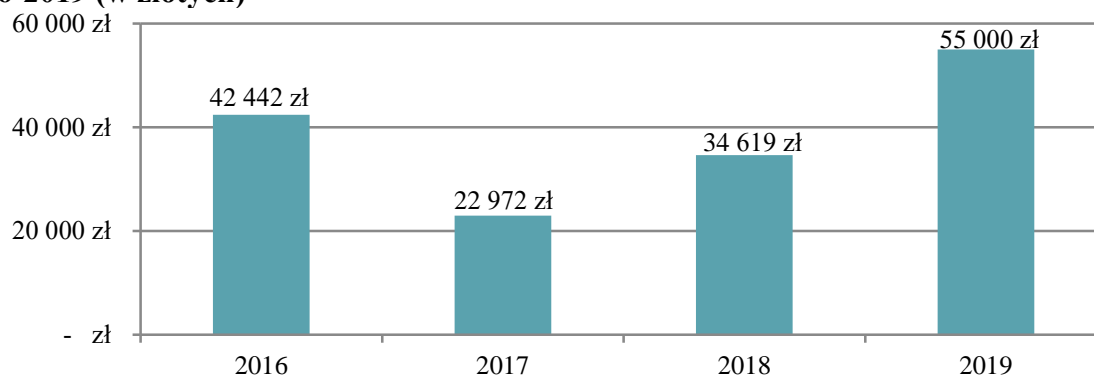

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W roku 2019 w gminie Pakość nie było rodzin wspierających, których zadaniem jest pomoc rodzinie w przewyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego). Spowodowane jest to rozmiarem i charakterem Gminy – w środowisku wiejskim mieszkańcy znają się i nikt nie pozostaje anonimowy. Umożliwia to łatwą identyfikację osób i rodzin doświadczających różnych trudności, a postawa sąsiedzkiej solidarności determinuje udzielanie im doraźnej pomocy.

W roku 2019 podobnie jak w latach poprzednich współfinansowano dzieci w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka i placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Ośrodek Pomocy Społecznej w omawianym roku poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych na łączną kwotę 55 000 zł. Możemy zauważyć, że kwota przekazana na pobyt dziecka w pieczy zastępczej od roku 2017 zwiększyła się niemal dwukrotnie.

Wykres 24. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2016-2019 (w złotych)

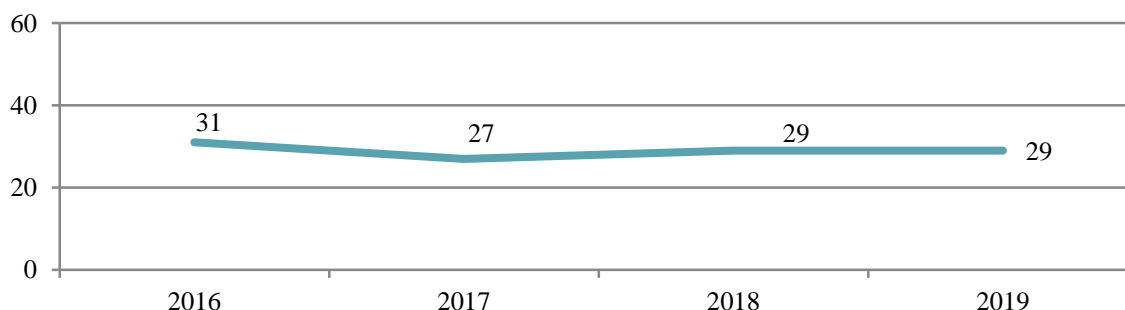

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Uczniowie zamieszkujący Gminę otrzymali w roku szkolnym 2019/2020 zasiłki szkolne oraz stypendia, uzależnione od kryteriów dochodowych rodziny. Na ten cel przeznaczono łącznie 52 800 zł, a wsparciem objęto 57 uczniów, natomiast w roku szkolnym 2018/2019 uprawnionych do otrzymania pomocy dzieci było 100, a kwota wsparcia wyniosła 73 000 zł.

Ośrodek Pomocy Społecznej udziela pomocy poprzez różnego rodzaju konsultacje i poradnictwo specjalistyczne. Od 2016 roku liczba rodzin objętych specjalistycznym poradnictwem utrzymuje się na względnie stałym poziomie. W roku 2016 było ich 31, w 2017 roku – 27, natomiast w dwóch kolejnych o 2 rodziny więcej, tj. 29.

Wykres 25. Liczba rodzin objętych specjalistycznym poradnictwem w latach 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W celu wspierania rodziny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pakości współpracuje z innymi służbami i instytucjami jak: szkoły, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja, Zespół Interdyscyplinarny, Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe, placówki służby zdrowia oraz placówki wsparcia dla dzieci, tj. świetlice.

Należy wskazać, że na przestrzeni ostatnich lat na terenie Gminy istotną rolę we wsparciu rodzin pełnią 3 świetlice:

- Świetlica Socjoterapeutyczna przy Szkole Podstawowej im. Powstańców Wielkopolskich w Pakości, w której działają 3 grupy terapeutyczne, a w zajęciach corocznie bierze udział 20-30 uczniów,
- Świetlice opiekuńczo-wychowawcze w Kościelcu i w Radłowie skierowane do 40 dzieci.

Świetlica Socjoterapeutyczna skierowana jest w szczególności dla dzieci z rodzin przeżywających trudności jak rozwód, separacja czy też konflikt oraz tych z problemem alkoholowym. Dla dzieci i młodzieży uczestniczącej w zajęciach świetlicowych organizowane są różne wyjazdy integracyjno-profilaktyczne oraz wypoczynek letni w formie obozu. W 2017 i 2018 roku z wyjazdu skorzystała grupa 25 dzieci.

Ośrodek Pomocy Społecznej co roku organizuje dla wyjazdy integracyjne, w tym wakacyjne, dla rodzin oraz prowadzi liczne warsztaty tematyczne dla dzieci w ramach projektów partnerskich. Ponadto, z jego inicjatywy na terenie Gminy odbywają się różne imprezy o charakterze integracyjnym jak pasowanie, Dzień Babci i Dziadka, kiermasze bożonarodzeniowe oraz Dzień Rodziny, którego celem jest wzmacnianie więzi rodzinnych i profilaktyka zachowań ryzykownych wśród dzieci oraz dorosłych mieszkańców Gminy. W celu skutecznej profilaktyki uzależnień i przemocy wśród dzieci GKRPA organizuje kolonie profilaktyczne, natomiast szkoły umożliwiają dzieciom wypoczynek zimowy i letni, z których w roku szkolnym 2017/2018 skorzystało 49 dzieci, a w roku kolejnym 60.

Uczniowie ze szkół podstawowych udzielają się w ramach szkolnych wolontariatów, a ich działania skierowane są na pomoc mieszkańcom Domu Dziecka w Jaksicach i Kołdrąbiu oraz zwierzętom ze Schroniska w Inowrocławiu. W gminie Pakość realizowane są programy i projekty na rzecz rodzin z jej terenu, m.in. „Trzymaj Formę”, „Smacznie Zdrowo na Sportowo” oraz „Program dla Szkół” polegający na dostarczaniu dzieciom z klas I-V świeżych owoców i przetworów mlecznych.

Dodatkową formą wsparcia dzieci i młodzieży jest szeroka oferta zajęć i grup funkcjonujących przy Ośrodku Kultury i Turystyki oraz Biblioteki Publicznej.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich,
- brak zainteresowania części dzieci i młodzieży uczestnictwem w zorganizowanych formach spędzania wolnego czasu oraz w aktywnościach pozalekcyjnych realizowanych w świetlicach.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązanymi z dziedziną „Wspieranie rodziny” są:

- **edukacja** (w szczególności w kontekście wyrównywania szans edukacyjnych uczniów oraz wsparcia rodziców w edukowaniu ich dzieci i młodzieży),
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** (jednym z kluczowych czynników zwiększających ryzyko wystąpienia trudności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych przez rodziny jest problem związany z bezrobociem),
- **wsparcie osób niepełnosprawnych** (szczególną uwagę należy zwrócić na rodziny z dziećmi z niepełnosprawnością, które spotykają się z wieloma ograniczeniami i trudnościami w codziennym życiu),
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych** (uzależnienie jednego z członków rodziny prowadzi do występowania dysfunkcjonalności rodziny i problemów wszystkich ich członków).

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Kompleksowy system wspierania rodziny w zakresie bytowo-wychowawczym, poprzez podnoszenie kompetencji rodzicielskich oraz tworzenie warunków dla bezpiecznego rozwoju społecznego dzieci.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, pomocy asystenta rodziny.	Liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem asystenta rodziny.
2	Organizowanie oraz współfinansowanie wypoczynku zimowego i letniego dla dzieci i młodzieży.	Liczba osób korzystających z wypoczynku zimowego i letniego.
3	Organizowanie warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze.
4	Upowszechnienie wiedzy o możliwości bezpłatnego poradnictwa rodzinnego i psychologicznego w OPS oraz uzyskania specjalistycznej pomocy w przypadku doświadczenia problemów.	Liczba upowszechnionych informacji na temat możliwych form wsparcia w OPS, liczba rodzin korzystająca ze specjalistycznej pomocy.
5	Organizowanie różnego rodzaju działań i aktywności mających na celu integrację rodzin, w tym festynów, pikników i imprez okazjonalnych np. dzień Babci i Dziadka.	Liczba zorganizowanych działań mających na celu integrację rodzin oraz liczba ich uczestników.
6	Rozpowszechnianie informacji na temat podejmowanych działań mających na celu integrację rodzin.	Liczba rozpowszechnionych informacji.
7	Rozwinięcie usług i zajęć w świetlicy socjoterapeutycznej i świetlicach opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci z rodzin z trudnościami.	Liczba zajęć dla dzieci na świetlicach, liczba miejsc w świetlicach.
8	Wsparcie w zakresie organizowania czasu wolnego dzieciom i młodzieży poprzez prowadzenie różnorodnych form wsparcia dziennego w szkołach, świetlicach i instytucjach kultury.	Ilość dzieci i młodzieży biorących udział w zorganizowanych formach wsparcia dziennego.
9	Zapewnianie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w zakresie wsparcia prawnego i psychologicznego.	Liczba rodzin objętych wsparciem specjalistycznego poradnictwa.
10	Organizowanie szkoleń dla osób pracujących w obszarze wspierania rodziny.	Liczba osób pracujących w obszarze wspierania rodziny objętych szkoleniami.
11	Zabezpieczenie potrzeb bytowych rodzin - zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba rodzin objętych pomocą materialną i niematerialną.

12	Utworzenie żłobka/klubu dziecięcego w Gminie.	Liczba utworzonych żłobków/klubów dziecięcych, liczba miejsc dostępnych w żłobkach/klubach dziecięcych.
13	Kontynuowanie i pogłębianie współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz wspierania rodziny.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
14	Kontynuowanie działalności projektowej OPS na rzecz wsparcia rodzin i dzieci zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.	Liczba realizowanych projektów, liczba osób objętych wsparciem w ramach projektów.
15	Kontynuowanie działalności Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień.	Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w ramach działalności Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień.
16	Promowanie i realizowanie Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny wśród rodzin.	Liczba rodzin korzystających z Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny, liczba partnerów programu na terenie Gminy.
17	Wsparcie uczniów w postaci stypendiów i zasiłków szkolnych oraz objęcie ich dożywianiem.	Liczba uczniów otrzymujących wsparcie finansowe i w formie dożywiania.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS, UM.	Placówki oświatowe, OKiT, ŚD, BP, NGO, PCPR.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie, pomoc sponsorów, granty np. PZU, banki.

WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej.* Osoby niepełnosprawne dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności.

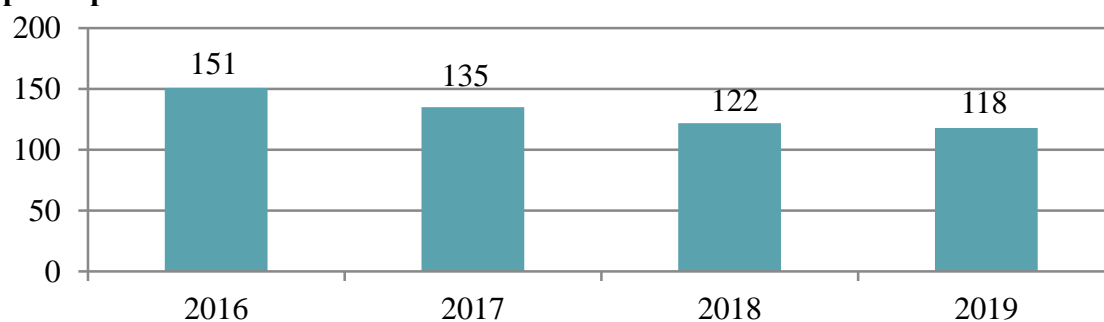
Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji. Z powyższych względów w niniejszej Strategii wydzielono obszar zdrowia psychicznego jako osobne zagadnienie.

Do zasobów w obszarze pomocy osobom niepełnosprawnym na terenie gminy Pakość należą:

- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Świetlica środowiskowa „Przystań” dla osób starszych i niepełnosprawnych intelektualnie.

Od 2016 roku liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności systematycznie malała i w 2019 roku wyniosła 118. Warto zwrócić uwagę na to, iż niepełnosprawność jako powód udzielenia pomocy i wsparcia od lat znajduje się na czwartym miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin otrzymujących pomoc i wsparcie w Gminie. W roku 2019 odnotowany został spadek w stosunku do roku 2016 o 22%.

Wykres 26. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka. Od 2016 roku ich liczba zmniejszała się – przyznano wówczas 573 świadczenia na łączną kwotę 87 669 zł, w 2017 roku o 31 świadczeń mniej – 542 na kwotę 82 926 zł, z kolei w 2018 roku kształtowała się na poziomie 529 świadczeń w wysokości 83 608 zł. W 2019 roku nastąpił znaczny wzrost liczby przyznanych świadczeń na niepełnosprawne dziecko – 580, czyli o 10% w stosunku do roku poprzedniego. Dane w tym zakresie z okresu ostatnich czterech lat zamieszczone zostały w poniższej tabeli.

Tabela 12. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka w latach 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
liczba świadczeń	573	542	529	580
kwota świadczeń (zł)	87 669	82 926	83 608	10 9760

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W ciągu ostatnich czterech lat liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności systematycznie się zmniejszała. W 2016 roku przyznano 1 454 świadczenia, w 2017 roku – 1 369, w 2018 roku – 1 326, a w 2019 roku – 1 245, czyli o 14% mniej niż w roku 2016.

Tabela 13. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
liczba świadczeń	1 454	1 369	1 326	1 245
kwota świadczeń (zł)	222 462	209 457	209 594	235 824

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Liczba świadczeń przyznanych dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia od 2016 roku corocznie zwiększa się, a w 2019 roku wyniosła 611 świadczeń, czyli o 19% więcej w stosunku do 2016 roku.

Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
liczba świadczeń	513	577	600	611
kwota świadczeń (zł)	78 489	88 281	94 848	116 011

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Działania na rzecz osób niepełnosprawnych realizowane są również poprzez działalność Świetlicy środowiskowej dla osób starszych i niepełnosprawnych intelektualnie „Przystań” przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Pakości. Celem placówki jest udzielanie specjalistycznej pomocy psychiatrycznej, psychologicznej i rehabilitacyjnej 15 mieszkańcom Gminy dotkniętych problemem starości i niepełnosprawności, a także aktywizacja ich w lokalnej społeczności poprzez organizowanie wydarzeń integracyjnych, zaspokajanie potrzeb kulturowych, rozwój zainteresowań uczestników zajęć oraz prowadzenie ścisłej współpracy z podmiotami działającymi na rzecz społeczeństwa, w szczególności osób zagrożonych wykluczeniem. W ramach działalności Świetlicy mieszkańcy Gminy mają możliwość uczestniczenia w terapii zajęciowej, warsztatach twórczych, zajęciach sportowych, imprezach środowiskowych i integracyjnych, wydarzeniach okolicznościowych oraz korzystania z rehabilitacji ruchowej, konsultacji indywidualnych grupowych/rodzinnych i zajęć z psychologiem w gronie wszystkich osób korzystających ze Świetlicy.

W gminie Pakość od lat organizowany jest Piknik Integracyjny dla Osób Niepełnosprawnych, a od 2018 roku – Przegład Twórczości Osób Niepełnosprawnych. Wydarzenia zainicjowane są zarówno przez Świetlicę „Przystań” jak i organizacje pozarządowe, których działalność skierowana jest na pomoc i integrację osób zagrożonych wykluczeniem ze względu na wiek i niepełnosprawność. Podczas imprez uczestnicy zajęć w Świetlicy oraz inni zainteresowani mają możliwość zaistnienia w społeczności lokalnej, zaprezentować swoje zainteresowania i umiejętności oraz poznać nowe osoby ze swojego środowiska. Osoby z niepełnosprawnościami, w szczególności uczestnicy Dziennego Domu Seniora+ i Świetlicy „Przystań” oraz osoby poruszające się na wózku inwalidzkim mogą liczyć na pomoc Gminy w przemieszczaniu się. Na ich potrzeby w grudniu 2020 roku zakupiony został pojazd umożliwiający 9 pasażerom komfortową i bezpieczną podróż. Zakup samochodu został dofinansowany ze środków PFRON w ramach „Programu Wyrównywania Różnic Między Regionami III”.

Gmina Pakość nie prowadzi całodobowych placówek wsparcia osób z niepełnosprawnościami, jednakże powiat inowrocławski prowadzi następujące DPS, do których kierowani są mieszkańcy Gminy potrzebujący całodobowej opieki:

- Dom Pomocy Społecznej w Ludzisku dla niepełnosprawnych intelektualnie mężczyzn;
- Dom Pomocy Społecznej w Tarnówku dla osób niepełnosprawnych intelektualnie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- trudności w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych,
- zależność osób niepełnosprawnych od innych osób w codziennych aktywnościach,
- brak placówki wsparcia dziennego odpowiadającej standardom Środowiskowego Domu Samopomocy.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Wsparcie osób niepełnosprawnych” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnością wynikające z braku umiejętności poruszania się po rynku pracy, niskich kwalifikacji oraz trudności związanych z powrotem na rynek pracy osób po przebytych kryzysach zdrowotnych; działalność w tym zakresie powinna być realizowana we współpracy z PUP,
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób z orzeczoną niepełnosprawnością. W związku z tym istnieje powiązanie skali i rodzaju zadań kierowanych do seniorów mających różne rodzaje niepełnosprawności, które będą wspierać ich zdrowe funkcjonowanie,
- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niepełnosprawnych oraz ograniczonej możliwości pozyskiwania nowych dochodów,
- **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym rehabilitacji oraz dostępności do świadczeń, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

*Cele operacyjne***CEL OPERACYJNY NR 2**

Umożliwienie osobom niepełnosprawnym w pełnieniu ról społecznych i rodzinnych oraz ich integracja w lokalnym społeczeństwie.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizowanie przedsięwzięć mających na celu promowanie pozytywnego wizerunku osób niepełnosprawnych oraz umacnianie tolerancji i akceptacji środowiska lokalnego wobec nich.	Liczba zorganizowanych przedsięwzięć.
2	Świadczenie usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych.	Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług opiekuńczych.
3	Zabezpieczenie potrzeb bytowych osób niepełnosprawnych – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba osób niepełnosprawnych objętych pomocą materialną i niematerialną.
4	Rozwinięcie gminnej infrastruktury mieszkaniowej i dostosowanie jej do potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych oraz udostępnienie jej mieszkańcom doświadczającymi trudności funkcjonalnych w miejscu zamieszkania.	Liczba mieszkań gminnych dostosowanych do potrzeb osób z ograniczoną mobilnością.
5	Dostosowywanie infrastruktury gminnej (punktów użyteczności społecznej, sportowych, parków itp.) do potrzeb osób niepełnosprawnych.	Liczba działań zmierzających do dostosowania infrastruktury gminnej do potrzeb osób niepełnosprawnych, obszar Gminy przystosowany do możliwości osób z ograniczoną mobilnością.
6	Rozwój kompetencji zawodowych pracowników zajmujących się obsługą i wsparciem osób niepełnosprawnych, w tym pracowników Urzędu Miejskiego i OPS.	Liczba osób biorących udział w warsztatach, szkoleniach wzmacniających kompetencje zawodowe.
7	Kontynuowanie i pogłębianie współpracy z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób niepełnosprawnych.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi, liczba działań wzmacniających potencjał lokalnych NGO (pomoc prawno-administracyjna, organizacyjna, finansowa, udostępnienie przestrzeni).
8	Organizowanie transportu osób niepełnosprawnych.	Liczba niepełnosprawnych uczniów dowożonych do szkoły, liczba osób

		dowożonych na zajęcia w DDS+ i Świetlicy.
9	Rozwijanie działalności Świetlicy „Przystań” oraz organizowanie dla jej uczestników wydarzeń o charakterze integracyjnym (spotkań, przeglądów, konkursów, wycieczek itp.).	Liczba uczestników zajęć w Świetlicy „Przystań”, liczba zorganizowanych wydarzeń na rzecz wzmacniania potencjału osób starszych i niepełnosprawnych.
10	Kontynuowanie działalności w ramach programu „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej”	Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem Asystenta, liczba godzin usług Asystenta przypadająca na uczestnika programu w miesiącu.
11	Wybudowanie Środowiskowego Domu Samopomocy/Centrum Opiekuńczego ze środków funduszu solidarnościowego, z wydzielonymi miejscami całodobowymi i miejscem do opieki wytchnieniowej na terenie Gminy.	Liczba uczestników zajęć w ŚDS/Centrum Opiekuńczym.
12	Utworzenie mieszkań chronionych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w celu zmniejszenia liczby osób umieszczanych w DPS.	Liczba utworzonych mieszkań chronionych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
13	Inicjowanie działań na rzecz utworzenia podmiotów ekonomii społecznej oraz popularyzacja tej formy działalności w celu aktywizacji osób niepełnosprawnych.	Liczba działań podjętych na rzecz popularyzacji ekonomii społecznej w Gminie.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS, UM.	PCPR, NGO, OKiT, BP, Świetlica „Przystań”, placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe, PUP, podmioty prywatne.	Środki własne, budżet państwa, PFRON, środki europejskie, fundusz solidarnościowy, pomoc sponsorów, granty np. PZU, banki.

ZDROWIE PSYCHICZNE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹⁹.

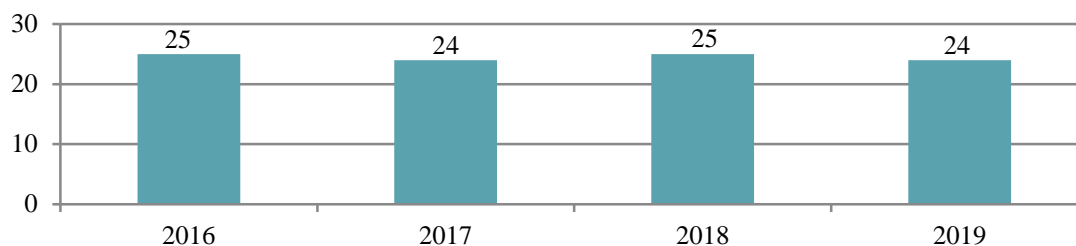
Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim pozostałe problemy społeczne, na temat których możemy znaleźć wyczerpujące statystyki.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, realizowanych przez gminę, należy organizacja i świadczenie usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Celem specjalistycznych usług opiekuńczych jest poprawa jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez: zapewnienie wysokiej jakości specjalistycznej pomocy osobom samotnym z zaburzeniami psychicznymi, w przypadkach gdy są jej pozbawione, oraz osobom, które wymagają takiej pomocy, a rodzina nie może jej zapewnić; pomoc dostosowaną do szczególnych potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi oraz celów postawionych w planach postępowania terapeutyczno-wspierającego, świadczoną przez osoby z odpowiednim wykształceniem i doświadczeniem.

Na przestrzeni ostatnich lat liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi utrzymywała się na stałym, wysokim poziomie. W 2019 roku taką formą wsparcia objęto 24 mieszkańców gminy Pakość, w tym 12 dzieci, a w roku poprzednim 25. W ramach usług specjalistycznych realizowany jest program rewalidacji dla osób z zaburzeniami psychicznymi na świetlicy „Przystań”.

¹⁹ www.psychiatriapolska.pl

Wykres 27. Liczba mieszkańców Gminy korzystających ze specjalnych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Dodatkową działalnością Gminy w zakresie wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi są zajęcia w Sali Integracji Sensorycznej w Szkole Podstawowej im. Powstańców Wielkopolskich, z której korzystają uczniowie posiadający orzeczenie o niepełnosprawności. W placówce prowadzone są zajęcia profilaktyczne i terapeutyczne, których celem jest poprawa funkcjonowania ośrodkowego układu nerwowego i prawidłowe przetwarzanie bodźców zmysłowych.

W gminie Pakość nie jest prowadzony Środowiskowy Dom Samopomocy, jednakże mając na uwadze znaczącą liczbę osób dotkniętych zaburzeniami psychicznymi oraz corocznie diagnozowane zwiększanie się skali problemów związanych z zaburzeniami psychicznymi wśród mieszkańców, pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej podejmują działania mające na celu utworzenie takiej placówki na jej terenie. W styczniu 2021 roku Ośrodek wniosł do Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego o przyznanie środków w celu wybudowania i wyposażenia takiej placówki w centrum Gminy – przy Dziennym Domu Senior+. Pracownicy OPS wskazali we wniosku konieczność zapewnienia miejsca dziennego pobytu dla 20 osób dorosłych, którego rozbudowa będzie możliwa w latach kolejnych.

Na obszarze Gminy nie funkcjonują specjalistyczne ośrodki całodobowej opieki skierowane do osób z zaburzeniami psychicznymi, jednakże osoby wymagające jej mogą zostać skierowane do Domu Pomocy Społecznej, m.in. w Parchaniu i Warzynie, które zlokalizowane są na terenie powiatu inowrocławskiego.

Mieszkańcy gminy Pakość mogą korzystać z szerokiej usługi z zakresu zdrowia psychicznego świadczonych przez prywatne poradnie, które realizują zadania również nieodpłatnie na podstawie umów z NFZ na terenie powiatu oraz przez Szpital Wielospecjalistyczny im. dr Ludwika Błażka w Inowrocławiu.

Problemy w zakresie zdrowia psychicznego mogą nasilać się w najbliższych latach ze względu na pandemię COVID-19. Pandemia wiąże się z poczuciem zagrożenia, lękiem, niepewnością oraz niepokojem. W skrajnych przypadkach mogą pojawić się stany paniki oraz poczucie beznadziei. Konsekwencją tego mogą być narastające zaburzenia psychiczne, począwszy od teraz, po ustąpieniu zagrożenia, a nawet ujawniające się przez kolejne lata. Biorąc pod uwagę, że już przed wybuchem pandemii statystyki dotyczące problemów ze zdrowiem psychicznym mieszkańców Polski były dramatyczne, a obecna sytuacja może je znacznie pogorszyć, istnieje pilna potrzeba podejmowania szerokich działań w tym zakresie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- znaczna skala problemu zaburzeń psychicznych wśród mieszkańców gminy Pakość,
- zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi,
- brak odpowiedniej infrastruktury wspierającej te osoby,
- nasilenie się problemów ze zdrowiem psychicznym osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży będące konsekwencją pandemii COVID-19.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „zdrowie psychiczne” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby nie będące w pełni sił psychicznych powinny być przezwyciężane we współpracy ze specjalistami z zakresu psychoterapii i szeroko rozumianego zdrowia psychicznego,
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób osamotnionych, pozbawionych jakichkolwiek aktywności społecznych czy kontaktów towarzyskich. Poczucie osamotnienia i bezużyteczności pozostaje w ścisłym związku z percepcją swojej osoby, poczuciem własnej wartości, a co za tym idzie – ze stanem zdrowia psychicznego,
- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niezdolnych do pracy z powodu chorób/zaburzeń na tle psychicznym.

Długotrwałe ubóstwo powstrzymuje człowieka przed realizacją celów, stawia go w sytuacji bez wyjścia, potrafi również skutecznie sparaliżować funkcjonowanie rodziny jako podstawowej komórki społecznej,

- **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym grup samopomocowych, psychoterapii, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia,
- **przemoc i uzależnienia** – trwanie w obu tych sytuacjach – zarówno w uzależnieniu lub współuzależnieniu, doznawaniu przemocy lub bycia sprawcą przemocy związane jest z szeregiem negatywnych uczuć oraz bardzo silnym stresem, co bezpośrednio i trwale wpływa na jakość zdrowia psychicznego.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 3

Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi dostępu do specjalistycznego wsparcia oraz przeciwdziałanie stygmatyzacji tej grupy mieszkańców poprzez edukację lokalnego społeczeństwa.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży w placówkach oświaty i Poradniach Psychologiczno-Pedagogicznych.	Liczba dzieci, którym udzielono pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
2	Upowszechnienie wiedzy na temat usług świadczonych przez Punkt Konsultacyjny.	Liczba osób, którym udzielono wsparcia w formie porady psychologicznej w Punkcie.
3	Informowanie mieszkańców o dostępnych formach pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi za pośrednictwem OPS, OKiT, BP, ŚD, PK, placówek oświatowych oraz lokalnych mediów.	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych.
4	Zwiększanie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego wśród dzieci i osób dorosłych poprzez kampanie profilaktyczne, wykłady, spotkania ze specjalistami.	Liczba przeprowadzonych kampanii społecznych na temat zdrowia psychicznego.
5	Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego - prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.

6	Rozwijanie kompetencji osób udzielających pomocy i wsparcia w Punkcie Konsultacyjnym na temat problemów natury psychicznej.	Liczba szkoleń zorganizowanych dla pracowników Punktu Konsultacyjnego na temat wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi.
7	Utworzenie na terenie Gminy Środowiskowego Domu Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba dostępnych miejsc w ŚDS w Gminie.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS, UM.	Placówki ochrony zdrowia, NGO, placówki oświatowe, ŚD, OKiT, BP, PK, PCPR, lokalne media.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie, fundusz solidarnościowy, pomoc sponsorów, granty np. PZU, banki.

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH ORAZ UZALEŻNIEŃ BEHAWIORALNYCH

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Jako trzeci wskaźnik choroby są to zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny²⁰. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich, gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

²⁰ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

Działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pakości wynikają między innymi z przyjętego uchwałą Nr XII/111/19 Rady Miejskiej w Pakości z dnia 19 grudnia 2019 roku *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2020 rok na terenie Gminy Pakość*.

Program ma na celu przede wszystkim:

- zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych i zmniejszenie rozmiarów już istniejących,
- zmianę postaw i postępowania członków społeczności lokalnej wobec problemów alkoholizmu i przemocy w rodzinie,
- odpowiednią politykę sprzedaży alkoholu,
- zwiększenie wiedzy młodzieży i dorosłych w zakresie spożywania alkoholu,
- opóźnienie wieku inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży,
- popularyzację pożądaných postaw społecznych jak abstynencja,
- pogłębienie wiedzy o zjawisku przemocy domowej,
- przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym,
- rzetelną realizację zadań zawartych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Cele Programu zostaną zrealizowane poprzez:

- prowadzenie Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień,
- prowadzenie edukacji publicznej na temat uzależnień, form leczenia i profilaktyki oraz prowadzenie Punktu na imprezach plenerowych i festynach,
- zakup i kolportaż materiałów edukacyjnych (broszury, plakaty, czasopisma) na potrzeby punktu konsultacyjnego oraz instytucji związanych z problematyką uzależnień,
- prowadzenie lokalnych i ogólnopolskich kampanii edukacyjnych,
- pomoc organizacyjną dla osób uzależnionych pozostających bez środków do życia, a korzystających z terapii w Inowrocławiu,
- współfinansowanie ponadpodstawowych programów wychodzenia z uzależnienia,
- dofinansowanie telefonu „Niebieska Linia” w Toruniu,

- współpracę z Odwykowo-Psychiatrycznym Ośrodkiem Leczniczym oraz Kujawskim Ośrodkiem Rehabilitacji i Terapii w Inowrocławiu oraz innymi ośrodkami terapii uzależnień,
- pomoc psychologiczną, prawną i terapeutyczną dla rodzin z problemem alkoholowym w podejmowaniu działań zmierzających do kierowania osób uzależnionych na leczenie,
- kierowanie osób uzależnionych od alkoholu na leczenie,
- występowanie do biegłych wydanie opinii o uzależnieniu danej osoby,
- monitorowanie i diagnozowanie problemów społecznych związanych ze spożywaniem alkoholu,
- rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin osób uzależnionych,
- prowadzenie grupy AA dla mieszkańców,
- prowadzenie świetlicy socjoterapeutycznej przy Szkole Podstawowej im. Powstańców Wielkopolskich. w Pakości,
- prowadzenie świetlic opiekuńczo-profilaktycznych w Radłowie i Kościelcu,
- dofinansowanie i prowadzenie rekomendowanych i innych programów profilaktycznych dla dzieci, dla rodziców oraz nauczycieli,
- podnoszenie kwalifikacji zawodowych i przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu wśród osób pracujących z rodzinami dotkniętymi alkoholizmem,
- organizowanie form aktywnego spędzania wolnego czasu dla dzieci,
- kontrolowanie i podejmowanie interwencji w punktach sprzedaży naruszających zasady odpowiedzialnej sprzedaży²¹.

Gmina Pakość realizuje również szereg zadań związanych z przeciwdziałaniem narkomanii na jej terenie, które ujęte zostały w *Programie Przeciwdziałania Narkomanii na 2020 rok na terenie Gminy Pakość*. Podstawowym celem dokumentu jest profilaktyka, ograniczenie dostępności oraz zapobieganie zażywania narkotyków, edukacja lokalnego społeczeństwa w zakresie przyczyn, zagrożeń i skutków sięgania po substancje psychoaktywne oraz rozwój i wzmocnienie czynników chroniących.

²¹ *Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2020 rok na terenie Gminy Pakość* (uchwała Nr XII/111/2019 Rady Miejskiej w Pakości z dnia 19 grudnia 2019 roku).

Wśród zadań wymienionych w Programie wskazano na:

- upowszechnianie informacji o działalności Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień i innych placówek oraz informacji o programach dla osób uzależnionych i współuzależnionych,
- prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej i poradnictwa (psychologicznego i prawnego) w ramach działalności Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień,
- udział w kampaniach edukacyjno-informacyjnych na temat narkotyków i narkomanii,
- prowadzenie edukacji publicznej na imprezach środowiskowych,
- podnoszenie kompetencji przedstawicieli instytucji działających w obszarach profilaktyki i przeciwdziałaniu narkomanii,
- prowadzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci,
- współfinansowanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu,
- realizacja szkoleń i zajęć edukacyjno-informacyjnych dla rodziców i nauczycieli,
- realizacja programów profilaktycznych dla uczniów placówek oświatowych,
- zakup testów antynarkotykowych na potrzeby placówek oświatowych i policji²².

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie mieszkańcy gminy Pakość mogą uzyskać pomoc w przypadku problemu uzależnienia.

- Ośrodek Pomocy Społecznej
- Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień
- Komisariat Policji
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Świetlica Socjoterapeutyczna przy SP w Pakości
- Świetlice opiekuńczo-profilaktyczne w Kościelcu i Radłowie
- Grupa AA "Płomień" w Pakości
- placówki ochrony zdrowia
- placówki oświatowe
- Odwykowo-Psychiatryczny Ośrodek Lecznicy w Inowrocławiu
- Kujawski Ośrodek Rehabilitacji i Terapii w Inowrocławiu
- Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależniania od Alkoholu i Współuzależnienia w Toruniu

²² Program Przeciwdziałania Narkomanii na 2020 rok na terenie Gminy Pakość (uchwała Nr XII/112/2019 Rady Miejskiej w Pakości z dnia 19 grudnia 2019 roku).

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W 2018 roku w gminie Pakość została przeprowadzona „Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych” wśród 150 dorosłych mieszkańców Gminy oraz 524 dzieci i młodzieży szkolnej, a także „Społeczna Diagnoza Uczniów 2018/2019 – LUSTRO” wśród 192 dzieci. Badania miały na celu identyfikację obszarów problemowych oraz ich skali w środowisku lokalnym. Wśród zagadnień opracowanych w dokumentach znalazło się uzależnienie od alkoholu, papierosów, substancji psychoaktywnych, hazard i uzależnienia behawioralne, przemoc w rodzinie i rówieśnicza oraz cyberprzemoc. Wśród najważniejszych wniosków w zakresie sięgania po używki należy wymienić:

Dorośli mieszkańcy Gminy:

- sięgnięcie po alkohol przed osiągnięciem pełnoletności zadeklarowało aż 62% osób;
- spożywanie alkoholu zadeklarowało 83% badanych osób, z czego 6% pije go w sposób okazjonalny, 23% kilka razy w miesiącu, 30% kilka razy w tygodniu, a 8% codziennie;
- znaczny odsetek badanych wypija znaczne ilości alkoholu podczas dnia, w którym po niego sięga – 31% spożywa 7 i więcej porcji;
- 73% respondentów zauważa wpływ spożywania alkoholu w przestrzeni publicznej na ich bezpieczeństwo w środowisku lokalnym;
- kierowanie pojazdem po spożyciu alkoholu jest bezpieczne lub raczej bezpieczne dla 7% badanych, natomiast sięganie po niego w czasie ciąży dla 5%;
- wśród części dorosłych mieszkańców gminy Pakość zaobserwowano brak wiedzy w zakresie szkodliwości alkoholu – 49% jest zdania, iż alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten, zawarty w napojach wysokoprocentowych, np. wódce;
- respondenci przyznali, że zdarzyło się im palić przed 18 rokiem życia – 66%, z czego 20% miało w wieku inicjacji nikotynowej mniej niż 9 lat;
- problem nałogowego sięgania po papierosy i e-papierosy nie jest w Gminie alarmujący – do codziennego sięgania po te używki przyznało się 12% ankietowanych;
- 47% badanych zna co najmniej 1 osobę zażywającą substancje psychoaktywne;
- Co piąty mieszkaniec Gminy zna miejsca na jej terenie, gdzie może kupić nielegalne substancje;
- 8% mieszkańców zauważa, że rozpowszechnienie uzależniania od hazardu jest bardzo poważne w ich środowisku lokalnym, natomiast w przypadku uzależnienia od Internetu jest to 24%.

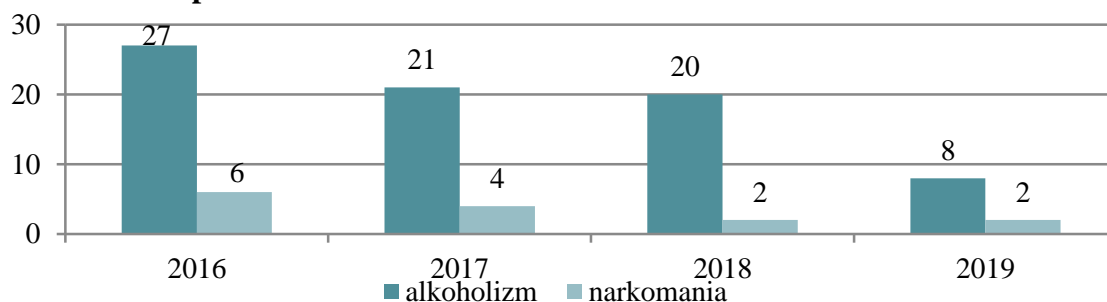
Dzieci i młodzież:

- co trzeci uczeń klasy 7-8 SP ma za sobą inicjację alkoholową (33%), natomiast w przypadku osób w wieku ponadgimnazjalnym jest to aż 96% badanych;
- ankietowali wskazali, że odbyła się ona na spotkaniu ze znajomymi (średnio 17%), na imprezie (śr. 12%) oraz z rodziną (śr. 16%);
- uczniowie klas 7-8 wskazali, że sięgnęli po alkohol kilka razy w życiu (11%), natomiast szkół ponadpodstawowych rzadziej niż raz w miesiącu (35%) lub kilka razy w miesiącu (21%);
- najpopularniejszym trunkiem wśród uczniów jest piwo (33% wskazań wśród uczniów klas 4-6 SP, 8% - wśród 7-8-klasistów oraz 27% wskazań starszych uczniów);
- uczniowie szkół średnich stwierdzili, że alkohol jest bardzo łatwy do zdobycia dla osób niepełnoletnich (23%), podobną opinię wyraziło 9% młodszych uczniów;
- po papierosy sięgnęło 77% uczniów szkół ponadpodstawowych, 18% osób z klas 7-8 SP oraz 9% dzieci uczęszczających do klasy 4-6;
- problem regularnego sięgania po papierosy dotyczy jedynie starszych uczniów – aż 27% zadeklarowało regularne palenie papierosów lub e-papierosów, natomiast okazjonalnie sięga po nie 20% z nich oraz 3% uczniów z klas 7-8SP;
- inicjację narkotykową ma za sobą 3% uczniów z klas 7-8, natomiast wśród osób starszych jest to 20% badanej grupy;
- najpopularniejszą substancją wśród dzieci i młodzieży sięgającej po narkotyki jest marihuana(śr. 16%) i haszysz (śr. 5%);
- większość młodych mieszkańców Gminy nie zna miejsc, w których może kupić narkotyki, jednakże wiedzę w tym zakresie ma 5% dzieci z klas 4-6 SP, 6% z klas 7-8 SP oraz 18% w przypadku starszych uczniów;
- część z ankietowanych uczniów nie ma wiedzy na temat szkodliwości substancji psychoaktywnych – 20% uczniów z klas 7-8 SP jest zdania, że biorąc narkotyki z „umiarem” nie można się uzależnić, natomiast twierdzenie to popiera 27% starszych respondentów;
- z urządzeń elektronicznych korzystają niemal wszyscy badani uczniowie, z czego zdecydowana większość najstarszych uczniów spędza w sieci ponad 5 godzin dziennie (39%), a w przypadku uczniów klas 7-8 SP jest to 2-3 godziny (36%);

- styczność z grami hazardowymi miał podobny odsetek uczniów w każdej grupie wiekowej (klasy 4-6 SP – 27%; 7-8 SP – 31%; ponadpodstawowe – 34%).

W 2019 roku z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystało 8 rodzin. Alkoholizm nie znajdował się wśród najczęstszych powodów udzielenia pomocy i wsparcia w omawianym roku i uplasował się na 7 miejscu. Możemy zauważyć, że na przestrzeni lat 2016-2019 liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu alkoholizmu znacząco się zmniejszyła. W omawianym roku nastąpił spadek liczby rodzin w stosunku do roku 2016 o 70%. W roku 2019 z pomocy z powodu narkomanii skorzystało 2 mieszkańców gminy Pakość. Podobnie jak w przypadku uzależnienia od alkoholu, skala problemu zmniejszyła się na przestrzeni ostatnich 4 lat. Niemniej, należy pamiętać, że liczba rodzin korzystających z pomocy OPS z powodu alkoholizmu nie odzwierciedla rzeczywistej skali problemu w Gminie. Są to jedynie przypadki uzależnień, które zostały zdiagnozowane, a wobec osób nadużywających alkoholu podjęto działania, natomiast problem alkoholowy, czyli picie szkodliwe lub ryzykowne pojawia się w wielu rodzinach korzystających ze wsparcia OPS.

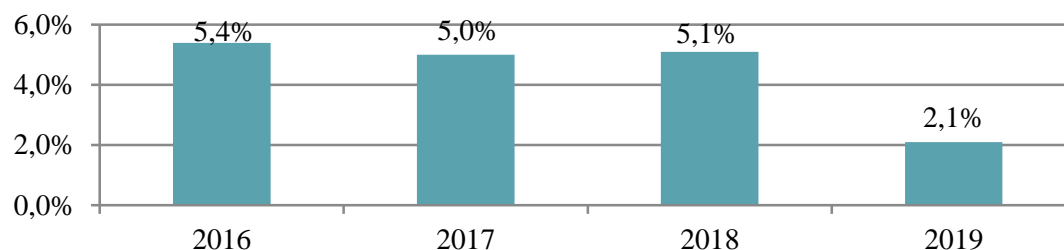
Wykres 28. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu i narkomanii na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku z powodu uzależnienia od alkoholu pomoc i wsparcie otrzymało 2,1% rodzin, spośród wszystkich rodzin otrzymujących pomoc i wsparcie z Ośrodka Pomocy Społecznej. Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalne jest niewielkie wahanie w zakresie udziału rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy oraz znaczący spadek w przedmiotowym roku w stosunku do roku 2018 (o 3 pp.). Najwyższy udział miał miejsce w 2016 roku – 5,4%.

Wykres 29. Udział rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy i wsparcia na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2017- 2019 rok

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają również podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pakości, w ramach przysługujących jej uprawnień, działania.

W 2019 roku GKRPA w Pakości liczyła 8 członków, którzy w ramach grup roboczych udzielili pomocy łącznie 19 rodzinom, co jest liczbą niemal o połowę niższą niż w 2017 roku. W 2019 roku Komisja podjęła czynności zmierzające do orzeczenia nakazu leczenia odwykowego w stosunku do 4 z 172 osób uzależnionych od alkoholu, natomiast wobec 273 osób podjęła działania zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu leczenia terapeutycznego w specjalistycznej placówce. Z pozyskanych danych można zauważyć, że w roku 2019 podobnie jak w latach poprzednich Komisja podjęła interwencje wobec wszystkich osób z którymi się kontaktowała. Dane dotyczące działań GKRPA w Pakości w latach 2017-2019 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pakości w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób, wobec których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu leczenia od uzależnienia w placówce	272	213	273
liczba osób uzależnionych od alkoholu	215	113	172
ilość osób wobec których Komisja wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	14	5	4
liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie Komisji	14	5	1
liczba osób doznających przemocy w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie Komisji	101	64	76
liczba przeprowadzonych rozmów interwencyjnych z osobami nadużywającymi alkoholu w związku ze stosowaniem przemocy	14	5	1
liczba rodzin, którym udzielono pomocy w ramach grup roboczych	37	18	19

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W omawianych latach GKRPA nie podjęła działań w celu uruchomienia procedury „Niebieskie Karty” wobec żadnej z rodzin z terenu Gminy.

Mieszkańcy gminy Pakość po pomoc i wsparcie w zakresie problemu uzależnienia mogą udać się do Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień, który zlokalizowany jest przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Pakości, tj. przy ulicy Inowrocławskiej 14. Celem działania punktu jest udzielanie wszelkich informacji osobom nadużywającym alkoholu i ich rodzinom o możliwości podjęcia leczenia odwykowego, możliwościach uzyskania wsparcia i pomocy psychologa, a także kierowania i informowania osób doświadczających przemocy do odpowiednich służb zajmujących się tego rodzaju sprawami oraz motywowanie osób spożywających alkohol ryzykownie do zmiany stylu życia. W punkcie usługi świadczy 5 pracowników, w tym specjalista psychoterapii uzależnień, psycholog, pracownik socjalny oraz 2 pedagogów. Mieszkańcy mogą skorzystać z indywidualnego wsparcia specjalistów zatrudnionych w Punkcie, który w 2019 roku był otwarty przez 72 godziny każdego miesiąca. Psycholog pełni dyżur w Punkcie w poniedziałki w godzinach 14.10-16.10, we wtorki w godzinach 13.30-15.30 specjalista ds. narkomanii, a między 16.30-19.30 wsparcie mogą otrzymać osoby z problemem alkoholowym. W czwartki w godzinach 13.30-16.00 w Punkcie udzielane jest wsparcie indywidualne dla wszystkich zainteresowanych, a do godziny 19.00 dla osób z uzależnieniem alkoholowym, natomiast w każdy piątek między 14.00 a 17.00 mieszkańcy Gminy mogą skorzystać ze wsparcia terapeuty ds. uzależnień. W Gminie prowadzona jest Grupa Wsparcia, której członkowie spotykają się w środy, a spotkania trwają od godziny 14.00 do 16.30.

W Gminie prowadzona jest także grupa samopomocowa AA „Płomień”, której spotkania odbywają się we wtorki w godzinach 17.00-19.00 w Ośrodku Kultury i Turystyki.

W 2019 roku specjaliści objęli pomocą i wsparciem 332 osoby z problemem alkoholowym. Udzielono im łącznie 410 porad, natomiast 211 dorosłym członkom rodzin osób z problemem uzależnienia udzielono 462 porad. Specjaliści spotykali się również z 1 osobą stosującą przemoc oraz 76 dotkniętymi nią. Na przestrzeni ostatnich lat zauważalne jest zmniejszenie liczby mieszkańców korzystających z Punktu w związku ze spożywaniem przez nich alkoholu oraz stosowaniem przemocy. Zapotrzebowanie na specjalistyczną pomoc dotyczy w szczególności osób doświadczających negatywnych konsekwencji zachowań osób, z którymi mieszkają i/lub są spokrewnieni.

Tabela 16. Działalność Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
	osoby/porady	osoby/porady	osoby/porady
osoby z problemem alkoholowym	589/620	476/556	332/410
członkowie rodzin osób z problemem	229/305	168/238	211/261
osoby stosujące przemoc w rodzinie	14/14	5/5	1/1
osoby doznające przemocy w rodzinie	101/150	64/83	76/96

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

Wsparcie mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień i ich skutków świadczą również Świetlice opiekuńczo-profilaktyczne w Kościelcu i Radłowie oraz Świetlica Socjoterapeutyczna przy Szkole Podstawowej w Pakości. Dzięki ich działalności możliwe jest kompleksowe wsparcie dzieci z rodzin zmagających się z problemem alkoholizmu i przemocy, odpowiednia profilaktyka zachowań ryzykownych oraz budowanie pozytywnych postaw i relacji społecznych, poprzez odpowiednie animowanie czasu wolnego.

RYNEK NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

W roku 2019 wartość sprzedanego alkoholu na terenie gminy Pakość wyniosła łącznie 7 721 796,00 zł, z czego napoje do 4,5% włącznie z piwem stanowiły największą część tej wartości – 3 793 172,00 zł. W latach 2017-2019 zauważalne jest wahanie wartości sprzedanego alkoholu – mimo jej spadku o niemal 500 tysięcy zł w 2018 roku, wzrosła w roku kolejnym do poziomu zbliżonego do wysokości z 2017 roku.

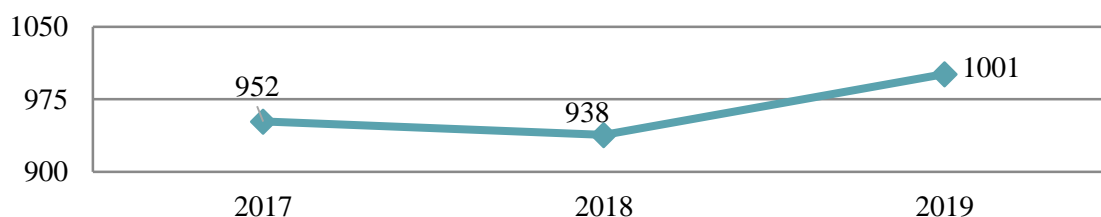
Rysunek 4. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Pakość alkoholu w latach 2017-2019

2017	7 718 611,23 zł
2018	7 275 165,00 zł
2019	7 721 796,00 zł

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

Od 2017 roku wartość sprzedanego alkoholu na 1 dorosłego mieszkańca Gminy ulegała wahaniom. W 2019 roku Gminę zamieszkiwały 7 716 osób powyżej 18 roku życia, a wartość alkoholu wyniosła 1001 zł. W porównaniu do roku poprzedniego jest to wartość o 63 zł większa, a w stosunku do 2017 roku o 49 zł. Wartość sprzedanego alkoholu na przestrzeni lat 2017-2019 przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 5. Wartość sprzedanego alkoholu na 1 dorosłego mieszkańca gminy Pakość w latach 2017-2019 (w złotych)

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku (stan na 31.12.19) na terenie gminy Pakość znajdowało się łącznie 37 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 22 przeznaczone do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) i 15 przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne). Na przestrzeni lat 2017-2019 można zaobserwować wahania liczby lokali gastronomicznych, w których mieszkańcy Gminy mogą spożywać napoje alkoholowe, natomiast liczba sklepów nie ulegała znaczącym zmianom.

Wykres 30. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Pakość na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W celu przeciwdziałania uzależnieniom OPS w Pakości w 2019 roku zrealizował szereg działań profilaktyczno-edukacyjnych, a w Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2020 zaplanowano kontynuację działalności w tym obszarze. W roku szkolnym 2017/2018 dla uczniów zrealizowano się 2 programy rekomendowane – „NOE”, w którym udział wzięło 113 uczniów i 3 nauczycieli oraz „Archipelag Skarbów”, którego odbiorcami było 60 dzieci, 2 nauczycieli oraz 27 rodziców. Wśród innych działań można wskazać na warsztaty „Jak uczyć się efektywnie i szybko?”, „Być efektywnym – trening mnemotechnik” oraz program „Co mną kieruje?...czyli o sile emocji”. Gmina Pakość w 2019 roku prowadziła jeden rekomendowany program profilaktyczny, tj.

„Archipelag Skarbów”, który skierowany był do 60 uczniów, 10 rodziców oraz 2 nauczycieli ze szkół znajdujących się na terenie Gminy. Ponadto, dla dzieci zorganizowano inne programy z zakresu profilaktyki uniwersalnej, w których uczestniczyło 532 uczniów i 18 nauczycieli. Zakres przedmiotowy działań dotyczył w szczególności profilaktyki uzależnień – „Debata”, ale także przeciwdziałania przemocy rówieśniczej i w rodzinie – „Radość bez złości”, „Komputer, Internet, Gry – nauka i zabawa, czy uzależnienie?”, „Życie w zgodzie i radości”. Dodatkowo, prowadzone były pogadanki i prelekcje w szkołach (Rymcerze), których działaniem objęto 395 uczniów i 5 nauczycieli, zostały zorganizowane spektakle profilaktyczne, w których uczestniczyło łącznie 320 uczniów i 10 nauczycieli, odbyły się festyny i inne imprezy terenowe, m.in. Dzień Dziecka i Dzień Seniora, w których wzięło udział 450 uczniów, a także zorganizowano konkurs dla 15 uczestników. W przedmiotowym roku realizowane były szkolenia i warsztaty dla rodziców - w ramach prowadzenia programu rekomendowanego, tj. „Archipelag Skarbów” uczestniczyło w nich 10 osób, natomiast w spotkaniach dotyczących substancji psychoaktywnych – 39 opiekunów.

W Gminie w 2019 roku działalność prowadziły dwie świetlice opiekuńczo-profilaktyczne: w Radłowie i Kościelcu, które obejmują swoją opieką około 40 dzieci oraz świetlica socjoterapeutyczna mieszcząca się w budynku Szkoły Podstawowej im. Powstańców Wielkopolskich w Pakości, w której w roku szkolnym 2019/2020 działały 3 grupy terapeutyczne. W placówkach wsparcia dziennego dla dzieci w realizowany był program wychowawczy i profilaktyczny, którym objęto łącznie 105 dzieci, w tym 49 z rodzin zmagających się z problemem alkoholizmu oraz zorganizowano kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych dla 40 nich. Dodatkowo, do września 2019 roku Ośrodek Kultury i Turystyki w Pakości prowadził Świetlice Środowiskową „Słoneczko”, która umożliwiała uczniom szkół podstawowych uczestnictwo w ciekawych i angażujących zajęciach pozaszkolnych, pomoc w nauce oraz kształtowanie postaw społecznych.

W celu realizacji założeń gminnego programu profilaktyki w przedmiotowym roku pracownik świetlicy uczestniczył w szkoleniu z zakresu wyuczonej bezradności.

Pandemia COVID-19 oraz związane z nią ograniczenia aktywności społecznej, izolacji, niepokoju o zdrowie swoje i najbliższych, a także bezpieczeństwo ekonomiczne, w istotny sposób zwiększy obciążenie zdrowotne i społeczne związane z uzależnieniami. Konsekwencją pandemii może być wzrost liczby osób uzależnionych zarówno od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, jak i urządzeń elektronicznych.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- sięganie po używki (alkohol i papierosy) przez młodych mieszkańców Gminy,
- zarówno dorośli jak i uczniowie eksperymentują z substancjami psychoaktywnymi,
- ciekawość efektów środków psychoaktywnych u dzieci, skutkująca niskim wiekiem inicjacji alkoholowej, nikotynowej i narkotykowej;
- łatwy dostęp do substancji psychoaktywnych oraz znajomość miejsc i osób u których można je zakupić,
- możliwy wzrost udziału rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu i narkomanii oraz sięganie po używki przez młode osoby,
- brak wiedzy wśród części dzieci i dorosłych mieszkańców na temat zagrożeń i konsekwencji sięgania po alkohol i narkotyki na zdrowie,
- błędne przekonanie części mieszkańców o niskiej szkodliwości alkoholu na zdrowie nienarodzonego dziecka,
- zagrożenie wzrostem liczby osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych w związku z występowaniem pandemii COVID-19.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych” są:

- **wspieranie rodziny** – przede wszystkim w kontekście negatywnego wpływu zjawiska uzależnienia na prawidłowe pełnienie ról rodzicielskich, zapewnienie stabilnego środowiska wychowawczego oraz wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez rodzinę. Życie w chronicznym stresie i zagrożeniu przemocą w przypadku np. żon alkoholików często prowadzi do znacznego obniżenia ich sprawności psychofizycznej i do zaburzeń emocjonalnych. Zachowanie osób uzależnionych często nacechowane jest przemocą, agresją, zaniedbywaniem podstawowych obowiązków rodzinnych, przyczynia się do destrukcji życia ich rodzin, zaburzeń zdrowia somatycznego i psychicznego oraz stygmatyzacji społecznej. Zagrożeniem są także uszkodzenia rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży pijących alkohol oraz używających środki psychoaktywne,

- **ubóstwo** – małżonkowie i najbliżsi osób uzależnionych często doświadczają niedostatku materialnego z powodu utraty zdolności do pracy lub niskich wynagrodzeń czy dużych wydatków, np. na alkohol. Często dochodzi do marnowania wsparcia w ramach pomocy społecznej,
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – osoby uzależnione na skutek postępującej degradacji psychofizycznej tracą zdolność do efektywnego funkcjonowania w rolach społecznych i zawodowych, tracą posiadane miejsca pracy i mają ograniczone zdolności do skutecznego poszukiwania zatrudnienia,
- **przeciwdziałanie przemocy w rodzinie** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym,
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 4

Udzielanie wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym problemem uzależnień poprzez prowadzenie specjalistycznego poradnictwa oraz grup samopomocowych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Kierowanie do sądu wniosków o zobowiązanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego.	Liczba osób uzależnionych objętych wsparciem GKRPA.
2	Kierowanie osób potrzebujących pomocy do wyspecjalizowanych placówek leczenia uzależnień.	Liczba osób skierowanych do wyspecjalizowanych placówek.
3	Przeprowadzanie wywiadów środowiskowych i udzielanie na ich podstawie pomocy materialnej rodzinom z problemem uzależnienia.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna.
4	Kierowanie osób potrzebujących pomocy do wyspecjalizowanych placówek leczenia uzależnień.	Liczba osób skierowanych do wyspecjalizowanych placówek.
5	Kontynuowanie prowadzenia Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień, udzielanie pomocy prawnej, rodzinnej, socjalnej oraz psychologicznej osobom z problemem uzależnienia i ich rodzinom.	Liczba udzielonych porad dla osób uzależnionych i ich rodzin.

6	Prowadzenie grupy samopomocowej AA, oraz upowszechnianie wiedzy na temat grup (Al-Anon, DDA) prowadzonych w sąsiednich gminach wśród mieszkańców.	Liczba osób uczęszczających na spotkania grupy samopomocowej AA.
7	Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin w obszarze leczenia uzależnień.	Liczba działań podjętych w ramach współpracy międzyinstytucjonalnej w obszarze leczenia uzależnień.
8	Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Liczba osób, wobec których podjęte zostały rozmowy motywujące.
9	Udzielanie pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej i reintegracja osób uzależnionych od alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych.	Liczba osób korzystających z pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej i reintegracji.
10	Organizowanie szkoleń, warsztatów i innych form doskonalenia dla członków GKRPA, Zespołu Interdyscyplinarnego, pracowników Świetlic i innych grup zawodowych z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.
11	Monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień w Gminie.	Liczba przeprowadzonych badań dotyczących problemów uzależnień.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS, GKRPA.	UM, PK, placówki ochrony zdrowia, NGO, ZI, Grupa AA.	Środki własne, środki europejskie, NFZ, pomoc sponsorów, granty np. PZU, banki.

CEL OPERACYJNY NR 5

Zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat zdrowotnych i psychospołecznych konsekwencji sięgania po alkohol i środki psychoaktywne oraz prowadzenie działalności profilaktycznej.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizowanie i finansowanie w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych związanych z tematyką uzależnień od alkoholu oraz uzależnień behawioralnych.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki.

2	Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców.	Liczba działań podjętych w ramach ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych
3	Organizowanie i finansowanie w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień od alkoholu oraz uzależnień behawioralnych.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.
4	Organizowanie wypoczynku z programem socjoterapeutycznym i profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień.	Liczba dzieci biorących udział w wypoczynku z programem socjoterapeutycznym i profilaktycznym.
5	Organizowanie i wspieranie różnorodnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, których celem jest profilaktyka uzależnień oraz promowanie abstynencji, w tym poprzez rozwijanie działalności OKiT, Świetlicy socjoterapeutycznej i Świetlic opiekuńczo-wychowawczych.	Liczba działań i zajęć sportowo-rekreacyjnych oraz świetlicowych w celu wspierania różnorodnych form spędzania czasu wolnego.
6	Rozwijanie oferty rekreacyjnej i wychowawczej w ramach instytucji kultury i rekreacji w Gminie.	Liczba zajęć skierowanych do dzieci i młodzieży, liczba uczestników zajęć.
7	Tworzenie atrakcyjnych miejsc spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży (świetlice na terenach wiejskich, kawiarenki, kluby młodzieżowe, place zabaw, boiska, siłownie zewnętrzne itp.).	Liczba utworzonych miejsc w celu animowania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży.
8	Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu, przy szczególnym uwzględnieniu treści Ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.
9	Organizowanie działań promujących wśród dzieci i młodzieży zdrowy styl życia i życie wolne od uzależnień.	Liczba uczestników działań promujących zdrowy styl życia i życie wolne od uzależnień.
10	Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych.

11	Zapewnienie dzieciom wsparcia psychologicznego w ramach placówek oświatowych.	Liczba szkół, w których pomoc świadczy psycholog szkolny.
12	Kontynuowanie działalności profilaktycznej OPS w zakresie organizacji wydarzeń o charakterze integracyjnym i promującym abstynencję alkoholową oraz inicjowanie nowych projektów wraz z organizacjami pozarządowymi.	Liczba działań/ /wydarzeń/festiwali itp. zorganizowanych w celu profilaktyki zachowań ryzykownych.
13	Realizacja warsztatów profilaktycznych dla rodziców dotyczących profilaktyki uzależnień.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach profilaktycznych.
14	Organizowanie warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje rodzicielskie w zakresie budowania postaw abstynenckich.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach i szkoleniach.
15	Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności społecznych mieszkańców Gminy w zakresie czynników chroniących w przeciwdziałaniu uzależnieniom poprzez: szkolenia, wykłady, czy też kampanie profilaktyczne.	Liczba osób uczestniczących w konferencjach i innych formach szkoleniowych.
16	Organizowanie i finansowanie dla pracowników placówek oświatowych i świetlic działań podnoszących kwalifikacje i wiedzę w zakresie uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.	Liczba pracowników biorących udział w działaniach.
17	Monitorowanie punktów sprzedaży napojów alkoholowych poprzez kontrolowane prowokacje tj. „Tajemniczy Klient”.	Liczba skontrolowanych punktów handlowych.
18	Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców Gminy mających na celu uświadomienie negatywnych konsekwencji spożywania alkoholu, a przede wszystkim: wczesnej inicjacji alkoholowej przez dzieci i młodzież, spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży oraz prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu.	Liczba zorganizowanych działań profilaktycznych, liczba uczestników.
19.	Organizowanie wydarzeń i festynów rodzinnych na rzecz promowania trzeźwości.	Liczba zorganizowanych wydarzeń, liczba uczestników.
20	Organizowanie konkursów artystycznych dla uczniów promujących wśród nich postawy abstynenckie w atrakcyjnej dla nich formie.	Liczba konkursów skierowanych do uczniów, Liczba uczestników konkursów.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS, GKRPA.	NGO, UM, OKiT, BP, ŚD, PK, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie, NFZ, pomoc sponsorów, granty np. PZU, banki.

PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narażające je na szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

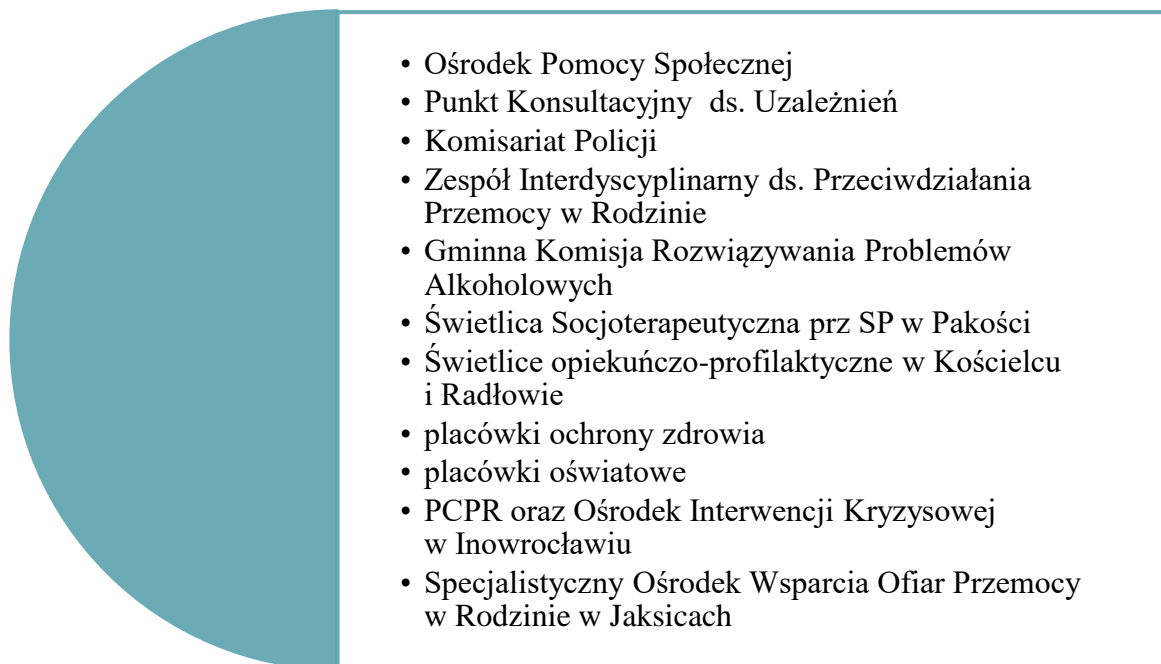
Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie Pakość zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny, członków którego sposób powoływania i odwoływania oraz szczegółowe warunki funkcjonowania określone zostały w uchwale Nr V/35/2011 Rady Miejskiej w Pakości z dnia 29 marca 2011 roku. Obecny skład Zespołu powołany został Zarządzeniem Nr 13/2015 z dnia 10 lutego 2015 roku. Wśród osób odpowiedzialnych za realizację lokalnej polityki antyprzemocowej wchodzi przedstawiciele:

- Ośrodka Pomocy Społecznej,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Komisariatu Policji w Pakości,
- Placówek oświatowych,
- Niepublicznego Zakładu Opieki Medycznej „Medicus” w Pakości,
- Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Inowrocławiu,

- prokuratury,
- Stowarzyszenia na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny.

Celem działania Zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów uprawnionych do interwencji i pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz specjalistów działających w tej dziedzinie, m.in. w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie w mieszkańcy gminy Pakość mogą uzyskać pomoc i wsparcie w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie.

Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochronę ofiar tej przemocy zawarte zostały w *Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Pakość na lata 2019-2021* przyjętym uchwałą Nr V/47/2019 z dnia 28 marca 2019 roku. Program ma w szczególności na celu:

1. zwiększenie świadomości mieszkańców Gminy na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą,
2. poprawę jakości działań profilaktycznych,
3. rozwój infrastruktury wsparcia osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie oraz opracowanie spójnych zasad wzajemnej współpracy podmiotów wchodzących w jej skład,

4. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą pomocy oraz zapewnienie im bezpieczeństwa,
5. monitorowanie skuteczności podejmowanych działań,
6. zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,
7. prowadzenie interwencji i odpowiednie reagowania na zdarzenia mające znamiona przemocy w rodzinie,
8. realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc,
9. wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób zaangażowanych w pomoc rodzinom z problemem przemocy.

W celu realizacji wyżej wymienionych założeń przewidziane zostały liczne zadania umożliwiające ich skuteczne osiągnięcie m.in.:

- diagnozowanie zjawiska przemocy i agresji w rodzinie,
- prowadzenie lokalnych kampanii społecznych,
- realizowanie zadań publicznych w zakresie wsparcia osób dotkniętych problemem przemocy w ścisłej współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze wsparcia rodzin i wzmacniania pożądaných postaw społecznych,
- prowadzenie działań edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci i młodzieży,
- prowadzenie poradnictwa dla osób doznających lub stosujących zachowania przemocowe w ramach działalności Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień,
- upowszechnianie informacji w zakresie możliwych form wsparcia osób doznających przemocy i rozwijanie ich poprzez organizowanie lokalnych kampanii profilaktycznych, dystrybucję materiałów informacyjnych, opracowywanie i realizację zajęć edukacyjnych,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą dostępu do poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego,
- opracowanie i realizację programów terapeutycznych pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą,
- uruchomienie procedury „Niebieskie Karty” w rodzinach przemocowych,
- motywowanie osób stosujących przemoc do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych i terapii,

- prowadzenie różnorodnych form wsparcia i motywowania osób zaangażowanych w pomoc rodzinom, w których występuje zjawisko przemocy²³.

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych przeprowadzona wśród dorosłych mieszkańców Gminy oraz dzieci i młodzieży szkolnej miała na celu wskazać postawy mieszkańców do zjawiska przemocy oraz określić ich przekonania dotyczące stosowania kar cielesnych jako metody wychowawczej. Badanie uwzględniło zarówno zjawisko przemocy w rodzinie, przemocy rówieśniczej oraz cyberprzemocy. Do najważniejszych wniosków w tym zakresie należy:

Dorośli mieszkańcy Gminy:

- znaczna część respondentów (57%) stwierdziła, iż dla prawidłowego wychowania dziecka odpowiednią praktyką jest sporadyczne „dawanie klapsa”;
- 55% ankietowanych uważa, że posłuszeństwo i szacunek dziecka wobec rodzica osiąga się poprzez budzenie lęku i strachu;
- co trzeci mieszkaniec biorący udział w badaniu nie widzi konieczności wprowadzenia prawnego zakazu stosowania kar fizycznych wobec dzieci (36%);
- przekonanie o efekcie stosowania kar fizycznych w przyszłości ma 36% ankietowanych, natomiast pozostali badani nie uznają ich za dobry sposób na „zahartowanie” dziecka;
- znaczna część respondentów wskazała, że zna osoby ze swojego otoczenia, które doświadczają przemocy w rodzinie (33%), a tylko co czwarty badany stanowczo temu zaprzeczył (25%);
- głównym powodem występowania przemocy w rodzinie zdaniem ankietowanych jest alkohol, na co wskazało 82% z nich;
- alarmujący jest fakt, iż mieszkańcy nie mają wiedzy na temat instytucji, gdzie mogą uzyskać pomoc w przypadku doświadczenia przemocy w rodzinie (63%), a także twierdzą, że przemoc występuje tylko wówczas, gdy na ciele ofiary występują ślady (25%);
- aż 37% respondentów jest zdania, że przemoc w rodzinie jest sprawą prywatną i nie należy interweniować;

²³Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Pakość na lata 2019-2021 (uchwała nr V/47/2019 z dnia 28 marca 2019 roku).

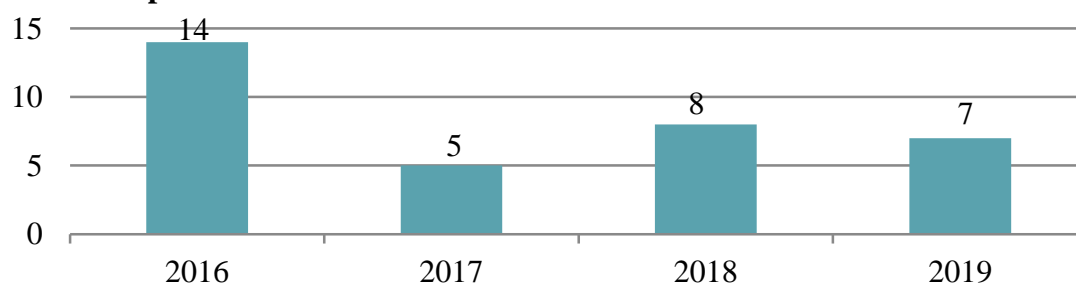
- wyniki badania wskazują, że respondenci mają świadomość występowania przemocy zarówno wśród kobiet jak i mężczyzn, co przyznało 81% z nich.

Uczniowie i młodzież:

- doświadczenie przemocy w szkole zadeklarowała część z uczniów w każdej grupie wiekowej – ten problem dotyka 6% najmłodszych dzieci, 9% uczniów starszych klas oraz aż 14% osób kształcących się w szkołach średnich;
- należy zwrócić uwagę, iż mimo niewielkiego odsetka dzieci i młodzieży deklarującej częste doznanie przemocy, znaczna część uczniów spotyka się z tym sporadycznie (25%-36%);
- na brak poczucia bezpieczeństwa w szkole wskazało 7% uczniów klas 4-6, 12% starszych ankietowanych oraz niemal co piąty uczeń szkoły średniej (18%);
- część uczniów we wszystkich grupach wiekowych spotyka się z problemem cyberprzemocy – dzieci z klas 4-6 najczęściej doznają przezwisk i obelg w wiadomościach prywatnych (21%), złośliwych komentarzy (19%) oraz kradzieży danych, tj. włamania na ich konto przez obcą osobę (15%). Starsi uczniowie doznają podobnych problemów, jednakże skala ich występowania jest znacznie większa – 48% młodzieży ze szkół średnich otrzymała złośliwe komentarze, 39% spotkało się z przezwiskami, 23% ktoś włamał się na konto w portalu społecznościowym, a 18% otrzymało wiadomości z groźbami lub szantażem.

Z powodu przemocy w rodzinie pomoc i wsparcie finansowe z Ośrodka Pomocy Społecznej w 2019 roku otrzymało 7 rodzin zamieszkujących gminę Pakość. W latach 2016-2019 liczba rodzin otrzymujących pomoc z tego powodu uległa znacznemu zmniejszeniu, tj. o 50%. W 2016 roku liczba tych rodzin wyniosła 14, w 2017 roku odnotowano najmniejszą liczbę rodzin dotkniętych problemem przemocy - 5, natomiast w 2018 roku ich liczba wzrosła do 8, a w roku kolejnym ponownie się zmniejszyła.

Wykres 31. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

W 2019 roku objętych procedurą „Niebieskie Karty” było 23 rodziny, które liczyły łącznie 64 członków, w tym 22 dzieci, 6 osób starszych, 5 osób niepełnosprawnych oraz 23 kobiety. Na podstawie zebranych danych obserwowany jest systematyczny spadek liczby rodzin i ich członków objętych procedurą na przestrzeni lat. W 2017 i 2018 roku rozpoczęto 23 procedury, natomiast w 2019 roku – 15, co oznacza spadek o 35%, a zakończono kolejno 26, 20 i 21 procedur. W ostatnich latach niemal wszystkie zakończyły się na skutek zaprzestania stosowania przemocy lub po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy.

Tabela 17. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba posiedzeń grup roboczych	83	108	86
liczba osób objętych pomocą grup	133	107	64
w tym: dzieci	53	42	22
w tym: osób starszych	7	4	6
w tym: osób niepełnosprawnych	7	3	5
w tym: kobiet	40	33	23
liczba rodzin objętych procedurą	40	32	23
liczba wszczętych procedur	23	23	15
liczba zakończonych procedur	26	20	21
w tym: na skutek ustania przemocy	24	20	18

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w gminie Pakość za 2017, 2018 i 2019 rok

W kwestii doświadczania przemocy w rodzinie w latach 2017-2019 możemy stwierdzić, że doznawały jej przede wszystkim dzieci, które stanowiły najliczniejszą grupę spośród wszystkich. W 2017 roku było ich 42, w roku kolejnym 35, a w 2019 roku 22. W tym okresie zmniejszyła się także liczba kobiet doświadczających przemocy w rodzinie – z 40 w 2017 roku do 24 w roku przedmiotowym, co świadczy o pozytywnych zmianach zachodzących wśród mieszkańców gminy Pakość oraz skutecznej polityce antyprzemocowej lokalnych instytucji publicznych.

Tabela 18. Osoby dotknięte przemocą w rodzinie w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym:	89	67	50
kobiety	40	30	24
mężczyźni	7	2	4
dzieci	42	35	22

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w gminie Pakość za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2017 roku ze specjalistycznego poradnictwa skorzystały wszystkie osoby doznające przemocy w rodzinie, natomiast w 2018 roku 54 spośród 67, a kolejnym – 45 z 50. Wsparcie medyczne udzielono 3 osobom jedynie w 2017 roku, natomiast w omawianym okresie żadna z osób nie skorzystała z poradnictwa zawodowego i rodzinnego. Najpopularniejszą formą pomocy w ostatnich latach było poradnictwo socjalne oraz psychologiczne.

Tabela 19. Osoby korzystające ze specjalistycznego poradnictwa w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób korzystających ze specjalistycznego poradnictwa, w tym:	89	54	45
medycznego	3	0	0
psychologicznego	25	19	10
prawnego	15	9	9
socjalnego	46	30	26
zawodowego i rodzinnego	0	0	0

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w gminie Pakość za 2017, 2018 i 2019 rok

W przedmiotowym roku funkcjonariusze z Komisariatu Policji w Pakości zanotowali 89 interwencji domowych, które związane były ze stosowaniem przynajmniej przez jedną osobę przemocy w stosunku do pozostałych członków rodziny.

Gmina Pakość prowadzi zajęcia dla rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w celu podniesienia ich kompetencji opiekuńczych i wzmocnieniu prawidłowych metod wychowawczych. W 2019 roku udział w nich wzięło 5 kobiet, natomiast w 2017 roku 3 kobiety oraz 7 mężczyzn. Ponadto, Gmina opracowała i upowszechniała materiały informacyjne w zakresie możliwości i form uzyskania wsparcia w charakterze medycznym, prawnym, socjalnym, zawodowym i rodzinnym, co miało na celu zwiększenie świadomości mieszkańców na temat sposobów radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych.

Dla rzetelnego realizowania swoich obowiązków konieczne jest stałe podnoszenie kompetencji osób pracujących z rodzinami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz przeciwdziałanie ich wypaleniu zawodowemu, co zostało wskazane jako jeden z celów Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na 2020 rok. W celu realizacji tego założenia w przedmiotowym roku zorganizowane zostały różne formy poradnictwa i wsparcia psychologicznego dla osób pełniących szczególną rolę w systemie pomocy społecznej oraz superwizje wskazujące na dobre praktyki w zakresie wsparcia rodzin dotkniętych problemem przemocy.

Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej w Pakości w celu ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy prowadzą aktywną działalność programową i projektową. W 2020 roku w ramach Programu Osłonowego „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”- Edycja 2020, OPS zrealizował projekt „Profilaktyka, Edukacja, Wsparcie- Zintensyfikowanie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy Pakość”. Głównymi przesłankami do wdrożenia tego działania była potrzeba zapewnienia wsparcia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, konieczność prowadzenia działań podnoszących świadomość społeczną i uwrażliwiających mieszkańców Gminy na przejawy przemocy, a także potrzeba rozwijania działalności profilaktycznej w rodzinach i odpowiednie wsparcie osób na co dzień pracujących z osobami doświadczającymi lub stosującymi przemoc. Mimo ograniczeń wynikających z wystąpienia sytuacji pandemicznej w kraju przewidziane działania zostały dostosowane do obecnych warunków i wdrożone.

Wśród zrealizowanych przedsięwzięć należy wskazać na:

- organizację wyjazdów integracyjnych dla 11 rodzin, tj. 41 osób, w ramach których realizowane były zajęcia edukacyjno- terapeutyczne wzmacniające pożądane postawy rodzinne i społeczne;
- zwiększenie dostępności specjalistycznej pomocy dla ofiar przemocy, w ramach której wsparciem w wymiarze 36 godzin objęto 10 kobiet;
- organizację 2 szkoleń w celu podniesienia kompetencji zawodowych osób pracujących z osobami uwikłanymi w przemoc oraz przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu;
- organizację konkursu plastycznego „Stop Przemocy” dla dzieci i młodzieży;
- dystrybucję materiałów edukacyjnych i informacyjnych oraz prowadzenie akcji informacyjnych za pośrednictwem mediów społecznościowych i prasy.

W Gminie prowadzony jest także całodobowy telefon zaufania dla osób doznających przemocy w rodzinie, z którym mogą kontaktować się mieszkańcy Gminy w celu uzyskania informacji o formach i możliwościach wsparcia. W 2017 roku po przeprowadzeniu 5 rozmów podjęto decyzję o interwencji w domu, w którym dochodzi do zachowań przemocowych. Dodatkowo, dla mieszkańców gminy Pakość prowadzona jest grupa wsparcia, która spotyka się w każdą środę w Punkcie Konsultacyjnym ds. Uzależnień.

Sytuacja pandemiczna w związku z chorobą COVID-19 oraz nakładanymi na obywateli obostrzeniami i koniecznością izolacji ma również ogromny wpływ na zjawisko przemocy w rodzinie. Prowadzone badania i analizy za pośrednictwem mediów społecznościowych wskazują na pogłębienie się problemu przemocy na całym świecie i wzrost liczby przypadków przemocy, w szczególności w stosunku do kobiet i dzieci. Pojawiająca się przemoc w rodzinach, które dotychczas funkcjonowały prawidłowo często ma swoje podłoże w zwiększonym wymiarze czasu, który spędza się z członkami rodziny, braku możliwości „odetchnięcia” na zewnątrz w trakcie sytuacji konfliktowej, dodatkowym stresie związanym z potencjalnym utraceniem źródła utrzymania, a także brakiem lub zmniejszeniem kontaktu z rodziną i przyjaciółmi, którzy mogą zapewnić im wsparcie i ochronę przed przemocą. Dodatkowo, pozostające w zamknięciu centra kryzysowe, schroniska i punkty konsultacyjne również negatywnie wpływają na sytuację osób doznających przemocy, przez co konieczne jest podejmowanie licznych działań w celu promowania numerów alarmowych/interwencyjnych oraz informowanie o nieoficjalnych kanałach komunikacji, np. zakupach kosmetyków przez portal *Facebook*, będących w rzeczywistości zgłoszeniem doznania przemocy.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- występowanie problemu przemocy w rodzinie, w tym doświadczanie jej przez dzieci,
- problem przemocy rówieśniczej oraz cyberprzemocy wśród uczniów,
- uznawanie kar cielesnych jako odpowiednią metodę wychowawczą przez część mieszkańców,
- nasilenie się zjawiska przemocy w rodzinie w czasie pandemii COVID-19 w związku z izolacją społeczną i pozostawaniem w miejscu zamieszkania osób stosujących i doświadczających przemocy.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z obszarem „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie” są:

- **wspieranie rodziny** – działania instytucji zaangażowanych w pracę z rodziną, profilaktyka wystąpienia przemocy poprzez bezpłatny dostęp do poradnictwa specjalistycznego, poradnictwa rodzinnego i terapii, usługi asystenta rodziny, oddziaływań profilaktycznych wpływają wzmacniająco na funkcjonowanie rodziny zmniejszając ryzyko wystąpienia dysfunkcji, w tym zachowań przemocowych w rodzinie, ale pozwalają także podejmować wczesną interwencję i udzielanie stosownej pomocy w sytuacji zdiagnozowania problemu przemocy w rodzinie,
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim poprzez wpływ skuteczności profilaktyki nadużywania alkoholu, a tym samym zapobieganie wystąpieniu czynników osłabiających relacje rodzinne i jednocześnie sprzyjających wystąpieniu przemocy w rodzinie,
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wzmacnianie pozycji osób starszych poprzez promowanie projektów rozwijających integrację międzypokoleniową, co sprzyja podmiotowemu traktowaniu seniorów w ich otoczeniu, powyższe działania mogą wpłynąć na obniżenie ryzyka wystąpienia negatywnych zachowań wobec seniorów, w tym stosowania przemocy w rodzinie,

- **ubóstwo oraz promocja zatrudnienia** – brak poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego, powoduje narastanie napięcia związanego z utratą stałego dochodu przyczyniając się do powstania okoliczności sprzyjających odczuwaniu braku wpływu na otaczającą rzeczywistość, tym samym sprzyjając wystąpieniu zachowań przemocowych w rodzinie,
- **edukacja** – poprzez wpływ działań edukacyjnych z zakresu bezpiecznego życia w rodzinie, kształtowania relacji bez przemocy, a także przekazywanie wiedzy o instytucjach pomagających w sytuacji przemocy w rodzinie kierowanych do dzieci i młodzieży, uczniowie zyskają wiedzę podnoszącą świadomość ich praw oraz będą potrafili poszukiwać pomocy w sytuacji przemocy w rodzinie. Ponadto szkoła powinna pełnić aktywną rolę obserwatora funkcjonowania dziecka oraz instytucji mającej możliwość reakcji w sytuacji przemocy w rodzinie wobec ucznia,
- **ochrona zdrowia** – poprzez udzielanie pomocy medycznej i właściwe reagowanie w sytuacji kontaktu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie z instytucjami ochrony zdrowia, w połączeniu z niezwłocznym udzieleniem pomocy przez instytucje realizujące pomoc w formie interwencji kryzysowej zwiększy się skuteczność reagowania wskazanych instytucji w sytuacji przemocy w rodzinie.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 6

Pobudzanie społecznej odpowiedzialności wśród mieszkańców wobec osób stosujących przemoc oraz prowadzenie działań profilaktycznych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Liczba rodziców uczestniczących w spotkaniach informacyjno-edukacyjnych.
2	Organizacja spotkań informacyjno-edukacyjnych oraz szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla pracowników instytucji publicznych.	Liczba pracowników instytucji publicznych uczestniczących w spotkaniach informacyjno-edukacyjnych oraz szkoleniach.
3	Realizacja działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.	Liczba zrealizowanych działań.

4	Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.
5	Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba podjętych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie przy współpracy międzyinstytucjonalnej.
6	Organizowanie lokalnych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.	Liczba zorganizowanych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.
7	Prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży dotyczących przemocy/agresji.	Liczba uczestników warsztatów psychoedukacyjnych w szkole.
8	Realizowanie programów rekomendowanych skoncentrowanych na zjawisku przemocy rówieśniczej w placówkach oświatowych.	Liczba uczestników programów rekomendowanych w szkołach.
9	Prowadzenie warsztatów dla uczniów dotyczących komunikacji interpersonalnej i rozwiązywania konfliktów bez przemocy.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach, liczba zorganizowanych warsztatów.
10	Rozwijanie oferty zajęć edukacyjnych dla dzieci uczęszczających na świetlice środowisko opiekuńczo-wychowawcze, socjoterapeutyczną i środowiskową.	Liczba zajęć realizowanych na świetlicach, liczba uczestników zajęć.
11	Organizowanie wydarzeń rodzinnych i integracyjnych wzmacniających więzi rodzinne (Dzień Rodziny, Dzień Babci i Dziadka itp.).	Liczba zorganizowanych wydarzeń o charakterze integracyjnym.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS, Zespół Interdyscyplinarne.	NGO, GKRPA, UM, KP, placówki oświatowe, ŚD, placówki ochrony zdrowia, lokalne media.	Środki własne, budżet państwa, pomoc sponsorów, granty np. PZU, banki.

CEL OPERACYJNY NR 7

Udzielanie pomocy osobom stosującym przemoc w rodzinie oraz zwiększenie dostępności specjalistycznego wsparcia na obszarze Gminy.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Prowadzenie treningów psychospołecznych z zakresu rozwijania kompetencji społecznych i rozwiązywania problemów bez użycia przemocy.	Liczba osób objętych treningami psychospołecznymi.
2	Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Internecie oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	Ilość podjętych działań informacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy.
3	Kierowanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.	Liczba osób stosujących przemoc, skierowanych do udziału w programach edukacyjno-korekcyjnych.
4	Motywowanie osób stosujących przemoc do zaprzestania stosowania przemocy oraz informowanie o konsekwencjach prawnych tego zachowania.	Liczba działań podjętych w celu motywowania osób stosujących przemoc oraz informowania ich o konsekwencjach prawnych.
5	Współpraca z Komisariatem Policji w zakresie prowadzenia interwencji domowych, zakładania Niebieskich Kart oraz edukacji społecznej.	Liczba działań podjętych we współpracy z Komisariatem Policji.
6	Prowadzenie grupy wsparcia dla osób stosujących przemoc.	Liczba osób stosujących przemocą, objętych grupową formą wsparcia.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS, Zespół Interdyscyplinarny.	NGO, GKRPA, UM, KP, PK, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, PCPR, Sąd Rejonowy.	Środki własne, budżet państwa, pomoc sponsorów, granty np. PZU, banki.

CEL OPERACYJNY NR 8

Ochrona osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz rozwijanie instytucjonalnych form wsparcia.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Udzielanie pomocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uruchomionych procedur „Niebieskie Karty”.
2	Udzielanie wsparcia pedagogicznego dzieciom dotkniętych przemocą w rodzinie.	Liczba dzieci dotkniętych przemocą w rodzinie, którym udzielono wsparcia.
3	Organizacja szkoleń dla pracowników ochrony zdrowia oraz placówek oświatowych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.
4	Bezpośrednia pomoc osobom w sytuacji przemocy w rodzinie, w tym interwencja kryzysowa, udzielanie schronienia, pomoc finansowa, psychologiczna i prawna.	Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, którym została udzielona bezpośrednia pomoc na przykład w postaci interwencji kryzysowej, schronienia, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.
5	Kierowanie osób doznających przemocy do Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia Ofiar Przemocy w Rodzinie w Jaksicach.	Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie skierowanych do Ośrodka w Jaksicach.
6	Udzielanie pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy, w postaci konsultacji w zakresie poradnictwa rodzinnego, psychologicznego, medycznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego oraz w formie grup samopomocowych.	Liczba osób objętych pomocą i wsparciem w zakresie poradnictwa rodzinnego, psychologicznego, medycznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego oraz grupy samopomocowej.
7	Zamieszczanie informacji z zakresu możliwych form wsparcia w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie w Internecie.	Ilość podjętych działań informacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy.
8	Monitorowanie zachowań i udzielanie pomocy psychologicznej w szkole uczniom z rodzin przemocowych.	Liczba dzieci dotkniętych problemem przemocy w rodzinie objętych indywidualnym wsparciem psychologicznym w szkole.

Wdrażanie

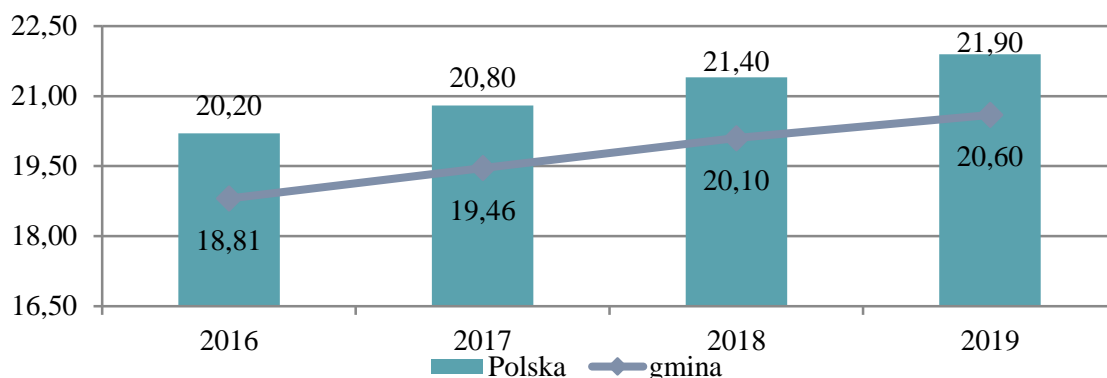
Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS, Zespół Interdyscyplinarny.	NGO, GKRPA, UM, KP, PK, PCPR, ŚD, Sąd Rejonowy, placówki oświatowe placówki ochrony zdrowia, Ośrodek Wsparcia Ofiar Przemocy w Rodzinie w Jaksicach.	Środki własne, budżet państwa, pomoc sponsorów, granty np. PZU, banki.

AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW*Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych*

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie - na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej - jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć systematyczny wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w gminach, powiatach oraz województwach w całej Polsce. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów oraz ich aktywizacji w życiu społecznym i kulturalnym Gminy. W 2019 roku osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 20,60% wszystkich mieszkańców gminy Pakość, co oznacza wzrost w stosunku do 2016 roku o 1,79 pp. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w Gminie co roku przybliża się do poziomu w całej Polsce, jednakże pozostaje niższy o 1,30 pp. W świetle analizowanych danych konieczne jest podjęcie kompleksowych i systemowych działań w celu umożliwienia grupie seniorów z terenu Gminy godne życie i starzenie się.

Wykres 32. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Pakość i Polsce na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Wśród ogólnej grupy seniorów dużą grupą mieszkańców gminy Pakość są tzn. starsi seniorzy, czyli osoby po 80 roku życia. W 2019 roku Gminę zamieszkiwały 343 takie osoby, w tym 253 kobiety. Grupa seniorów po 80 roku życia stanowiła w przedmiotowym roku 3,44% ogólnej liczby ludności. Liczba osób mających 80 lat lub więcej na przestrzeni ostatnich lat utrzymuje się na stałym poziomie, co zostało zaprezentowane w tabeli poniżej. Warto zwrócić uwagę na znaczącą różnicę liczby kobiet i mężczyzn w tej grupie wiekowej – w omawianym okresie liczba kobiet była ponad dwukrotnie wyższa od liczby mężczyzn. Inną tendencją jaką można zaobserwować analizując dane w tym zakresie to zmniejszająca się corocznie liczba kobiet w wieku powyżej 80 lat, przy jednoczesnym wzroście liczby mężczyzn.

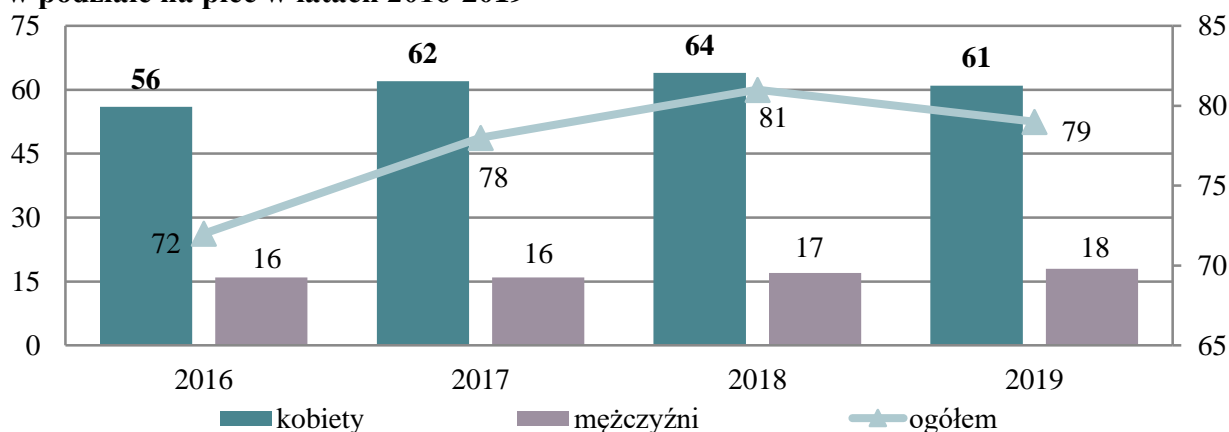
Tabela 20. Liczba starszych seniorów, tj. osób powyżej 80 roku życia w gminie Pakość na przestrzeni lat 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
liczba kobiet	253	247	241	235
liczba mężczyzn	90	90	95	102
ogółem	343	337	336	337

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej wyniosła w 2019 roku 79. Zdecydowaną większość stanowiły kobiety, których było 61, czyli ponad trzykrotnie więcej niż mężczyzn (18 osób). W 2019 roku ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w stosunku do roku 2016 uległa zwiększeniu o 7 osób, tj. 13%, natomiast w porównaniu do roku poprzedniego zmniejszyła się o 2 osoby.

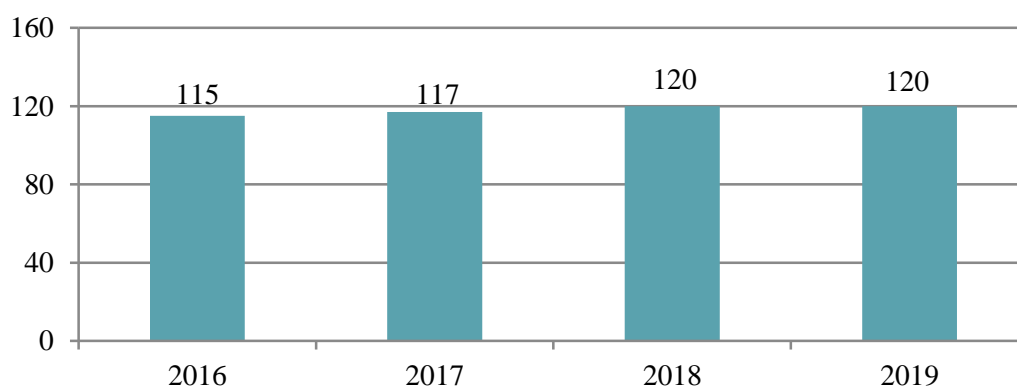
Wykres 33. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2019 roku udzielonych zostało 120 świadczeń mieszkańcom Gminy, którzy ukończyli 75 lat, na łączną kwotę 22 759,00 zł. W roku poprzednim tego rodzaju wsparcie otrzymała taka sama liczba mieszkańców Gminy, natomiast w 2017 roku liczba świadczeń wyniosła 117, a rok wcześniej 115, co wskazuje na wzrost zapotrzebowania taką formą wsparcia wśród lokalnych seniorów.

Wykres 34. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2016-2019 (liczba świadczeń)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Osobom starszym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym, przysługuje prawo do opieki w Domu Pomocy Społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w Domu Pomocy Społecznej pokrywa zainteresowany w wysokości 70% swojego dochodu (najczęściej jest to renta bądź emerytura). Uzupełnienie kwoty do 100% (całkowite koszty utrzymania) to zadanie rodziny bądź gminy, gdy rodzina nie jest wydolna finansowo²⁴.

²⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876).

Na terenie gminy Pakość nie jest prowadzony Dom Pomocy Społecznej, natomiast Gmina ponosi odpłatność za pobyt 6 mieszkańców w takich placówkach opieki w kwocie 191 132,00 zł, którzy potrzebują całodobowej opieki i wsparcia. W perspektywie ostatnich 4 lat liczba osób umieszczonych w DPS nie zmieniła się.

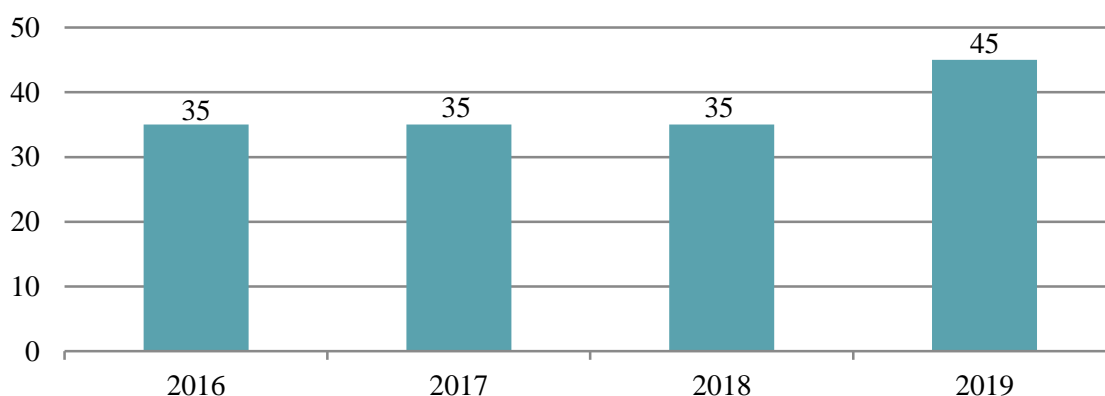
Tabela 21. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
liczba osób	6	6	6	6
kwota świadczeń (zł)	148 147,00	145 236,00	155 333,00	191 132,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje usługi opiekuńcze dla mieszkańców gminy Pakość wymagających wsparcia w codziennych czynnościach. Na przestrzeni ostatnich lat zapotrzebowanie na taką formę wsparcia zwiększyło się, przede wszystkim wśród osób zamieszkujących obszary wiejskie. W 2019 roku Gmina zakupiła samochód na potrzeby realizacji usług opiekuńczych na terenach wiejskich, które nie są odpowiednio skomunikowane z miastem Pakość oraz innymi miejscowościami. Ta inwestycja umożliwiła realizację usług opiekuńczych wśród wszystkich mieszkańców wymagających pomocy w wykonywaniu codziennych czynności, co przyczyniło się do pełnego i adekwatnego do potrzeb wsparcia 45 mieszkańców. Ponadto, w przedmiotowym roku w Ośrodku odbywały się staże dla osób bezrobotnych w zawodzie opiekunki osoby starszej, co znacząco wpłynęło na sprawne i pełne świadczenie usług dla osób z ograniczoną samodzielnością.

Wykres 35. Usługi opiekuńcze na terenie gminy Pakość na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Dodatkową formą wsparcia osób starszych w gminie Pakość jest placówka wsparcia dziennego dla osób starszych – Dzienny Dom Senior+ w Pakości. Została utworzona końcem 2019 roku i skierowana jest do 30 osób w wieku powyżej 60 roku życia. Placówka dysponuje wyposażeniem niezbędnym do świadczenia usług o charakterze opiekuńczym, aktywizującym, kulturalnym oraz prozdrowotnym, znajduje się tam pokój dziennego pobytu, pomieszczenia do terapii zajęciowej i rehabilitacji, pomieszczenie do odpoczynku, a także kuchnia, gabinet pielęgniarstwa i pokój psychologa. Dom Senior+ zapewnia starszym mieszkańcom Gminy kompleksowe wsparcie, a opiekunowie stale monitorują stan psycho-fizyczny uczestników zajęć. Placówka stanowi uzupełnienie finansowej oferty pomocy, a dzięki jej funkcjonowaniu i stałemu podnoszeniu samodzielności i jakości życia osób starszych nie ma zapotrzebowania na utworzenia dodatkowych, instytucjonalnych form wsparcia jak mieszkania chronione i Dom Pomocy Społecznej.

Osoby starsze z gminy Pakość korzystają ze Świetlicy środowiskowej dla osób starszych i niepełnosprawnych intelektualnie „Przystań”, będącej komórką organizacyjną Ośrodka Pomocy Społecznej w Pakości. Podopieczni Świetlicy biorą udział w różnorodnych zajęciach rozwijających zainteresowania, terapii zajęciowej, rehabilitacji, spotkaniach integracyjnych i okazjonalnych, kółkach zainteresowań, a także korzystają ze wsparcia psychologicznego w formie konsultacji indywidualnych i grupowych. Prowadzone formy zajęć mają na celu aktywizację uczestników w społeczności lokalnej, zaspokojenie ich potrzeb społeczno-kulturalnych, wsparcie w kryzysie lub okresie samotności, rehabilitację zdrowotną oraz zwiększenie ich zaradności i samodzielności. W Świetlicy pomoc i wsparcie dla 15 uczestników zajęć świadczy 2 wychowawców – opiekunów grupy.

Ważną rolę w aktywizacji i integracji społecznej osób starszych pełni na terenie Gminy Ośrodek Kultury i Turystyki, który prowadzi szereg zajęć umożliwiających seniorom rozwijanie swoich zainteresowań. W myśl tego, w OKiT dwa razy w miesiącu odbywają się warsztaty haftu kujawskiego oraz prowadzony jest zespół „Pakościanie” krzewiący lokalną tradycję i folklor w regionie. Ośrodek Pomocy Społecznej wraz z pozostałymi jednostkami organizacyjnymi samorządu terytorialnego jest realizatorem licznych wydarzeń o charakterze aktywizacyjnym i wzmacniającym integrację międzypokoleniową, m.in. Dnia Seniora, Dnia Babci i Dziadka i Dnia Rodziny, które odbywają się corocznie na terenie Gminy.

Uniwersytety Trzeciego Wieku, czyli uczelnie dla osób starszych powstały na gruncie idei *lifelong learning*, czyli uczenia się przez całe życie. Głównym celem powstawania UTW przy uczelniach wyższych i gminach jest ogólne kształcenie seniorów, a tematyka oferowanych

zajęć jest różnorodna i zależy od specyfiki podmiotu prowadzącego oraz lokalnych potrzeb. W ramach wykładów, lektoratów językowych, warsztatów, a także wycieczek seniorom umożliwia się wieloaspektowy rozwój w szybko zmieniającym się otoczeniu. Ponadto uczestnicy zajęć zdobywają nowe, praktyczne umiejętności, które mają za zadanie ułatwić im codzienne funkcjonowanie w społeczności, a także są niezbędne do wykonywania pracy zawodowej.

Dla seniorów z gminy Pakość w 2012 roku utworzony został Uniwersytet Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, filia w Pakości, który jest inicjatorem wielu przedsięwzięć i wydarzeń na terenie Gminy oraz organizatorem spotkań i wycieczek skierowanych do starszej części społeczeństwa. Seniorzy mają możliwość nauki obsługi komputera, a dla kobiet po 50 roku życia prowadzona jest gimnastyka rekreacyjna. Wśród planowanych przedsięwzięć jest natomiast poszerzenie oferty Uniwersytetu o lektoraty.

Dzięki aktywności UTW uczestnicy mają możliwość zaangażowania się w życie społeczne, rozwój starych i nowych zainteresowań oraz zawarcie przyjaźni, co jest niezwykle istotne dla ich postrzegania siebie i swojej roli społecznej w okresie nieaktywności zawodowej.

Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy ze stowarzyszeniem „Kraina Rozwoju” realizuje liczne projekty skierowane na zaspokajanie potrzeb i wsparcie dzieci, osób starszych oraz bezrobotnych. W 2019 roku zorganizowany został cykl warsztatów w ramach projektu „Aktywny Senior”, który swoim działaniem objął 30 osób po 60 roku życia. W ramach zadania przewidziano 9 godzin warsztatów taneczno-muzycznych, 5 godzin warsztatów teatralnych, 10 godzin emisji głosu oraz 5 godzin w zakresie stymulacji procesów poznawczych.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- rosnący udział osób starszych w ogóle społeczności lokalnej i związana z tym konieczność dostosowania przestrzeni publicznej oraz usług do ich potrzeb,
- zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych ze względu na bariery społeczne i architektoniczne,
- zwiększenie zapotrzebowania na usługi opiekuńcze i wsparcie w postaci zasiłków pielęgnacyjnych wśród mieszkańców.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z „Aktywnością i integracją seniorów” są:

- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim poprzez związane z wiekiem i starzeniem się organizmu, stopniowe i postępujące ograniczenie pełnej sprawności i samodzielności w codziennym funkcjonowaniu i konieczność zapewnienia adekwatnej pomocy,
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście pojawiających się zaburzeń psychicznych typowych dla osób w podeszłym wieku np. zespoły otępienne, demencja itp., wskazane są działania realizowane we współdziałaniu z placówkami ochrony zdrowia w zakresie wymiany informacji o dostępnych formach wsparcia, w szczególności w zakresie dostępnych usług,
- **zdrowie** – osoby starsze w większości są osobami cierpiącymi na różnego rodzaju schorzenia wynikające z ich wieku, a poprzez wspólne działania podmiotów leczniczych oraz pomocy społecznej możliwe jest jak najdłuższe utrzymanie osoby w jej środowisku naturalnym, bez konieczności zapewniania opieki całodobowej,
- **wspieranie rodziny** – osoby starsze są osobami o ogromnym potencjale, posiadają wiedzę i doświadczenie potrzebne osobom młodszym do dobrego funkcjonowania w życiu rodzinnym i zawodowym.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 9

Rozwijanie usług umożliwiających aktywne i samodzielne życie seniorów oraz zapewnienie im godnego życia.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej osobom w wieku poprodukcyjnym.	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta pomocą materialną i niematerialną.
2	Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych dla osób starszych.	Liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi.
3	Organizowanie szkoleń dla opiekunów osób starszych.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach dla osób starszych.
4	Umieszczanie osób starszych wymagających specjalistycznej, całodobowej opieki w DPS i ponoszenie odpłatności z tego tytułu.	Liczba osób umieszczonych w DPS.

5	Organizowanie domowych zajęć sprawnościowych, w tym małej motoryki, w celu zachowania przez osoby starsze sprawności i niezależności.	Liczba osób korzystających z zajęć.
6	Organizacja zajęć edukacyjnych, mających na celu rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów (wykłady, spotkania, warsztaty komputerowe) w Bibliotece Publicznej.	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach edukacyjnych.
7	Organizacja zajęć i wydarzeń rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych o charakterze integrującym dla osób starszych w Ośrodku Kultury i Turystyki.	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych.
8	Kontynuowanie i rozwijanie działalności Domu Dziennego Pobytu oraz Świetlicy „Przystań”.	Liczba seniorów korzystających z Domu „Senior+” oraz Świetlicy „Przystań”.
9	Promowanie działalności Uniwersytetu Trzeciego Wieku i realizacja wspólnych działań (np. Dzień Seniora), w celu integracji społecznej osób starszych.	Liczba wydarzeń zorganizowanych dla/we współpracy z UTW.
10	Podjęcie działalności projektowej w celu dalszej realizacji działań i usług wspierających osoby starsze i wzmacniających ich integrację w społeczeństwie.	Liczba projektów przekazanych do instytucji zarządzających w ramach konkursów grantowych, liczba projektów realizowanych, liczba osób objętych działaniem projektów.
11	Ułatwianie dostępu do informacji przydatnych dla seniorów (o dostępnych usługach dla osób starszych) poprzez prowadzenie ogólnodostępnych serwisów internetowych, wydawanie informatorów oraz rozpowszechnianie ulotek, broszur.	Ilość udostępnionych dla mieszkańców publikacji i informacji przydatnych dla seniorów.
12	Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej w społeczności lokalnej i integracja międzypokoleniowa poprzez organizowane zajęcia edukacyjno-informacyjnych dla dzieci i młodzieży dotyczących starzenia się i starości.	Liczba dzieci i młodzieży oraz osób starszych biorących udział w zajęciach informacyjno-edukacyjnych.
13	Popularyzacja wolontariatu na rzecz osób starszych i realizacja działań o charakterze integracji międzypokoleniowej wśród uczniów.	Liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze.

14	Dostosowanie i rozwój przestrzeni publicznej (obiektów sportowych, kulturalnych, administracyjnych itp.) do potrzeb osób starszych.	Liczba obiektów sportowych dostosowanych do potrzeb osób starszych.
15	Diagnozowanie oraz monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych.	Liczba przeprowadzonych diagnoz.
16	Prowadzenie akcji informacyjnych/warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/przeprowadzonych warsztatów.
17	Przekształcenie Zespołu Konsultacyjnego przy Burmistrzu Pakości ds. seniorów w Radę Seniorów, do której zadań należy kreowanie i realizowanie polityki senioralnej, opiniowanie nowych inicjatyw oraz zgłaszanie uwag i rekomendacji do decyzji bezpośrednio wpływających na warunki życia osób starszych.	Liczba członków Rady Seniorów, liczba inicjatyw/działań podjętych przez Radę.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS, UM.	NGO, placówki oświatowe, BP, OKiT, ŚD, DDS, Świetlica „Przystań”, UTW, KP, media lokalne.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie, pomoc sponsorów, granty np. PZU, banki.

PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

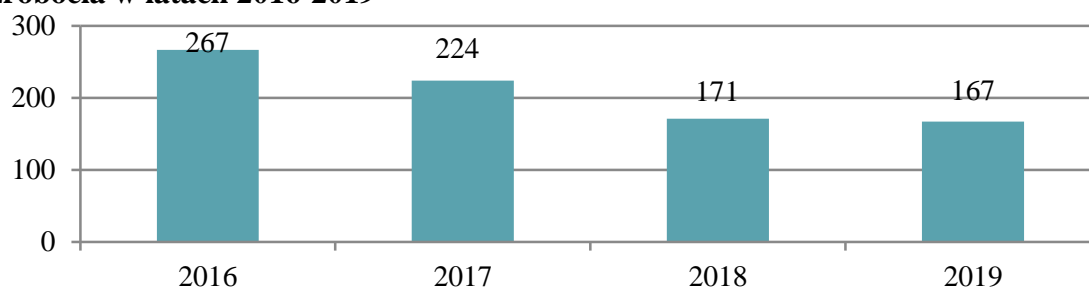
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często

skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuacją materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 167. Na przestrzeni lat 2016-2019 można zauważyć systematyczny spadek liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tego powodu. W roku 2019 w porównaniu do 2016 roku liczba rodzin zmniejszyła się o 100, tj. o 38%. Mimo pozytywnych zmian w zakresie liczby rodzin przeżywających trudności spowodowanych brakiem zatrudnienia, jest ono od lat jednym z głównych powodów udzielenia pomocy i wsparcia pod względem liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej. Skalę problemu obrazuje również fakt, że w 2019 roku niemal połowa rodzin korzystających z pomocy i wsparcia otrzymała je z powodu bezrobocia (44%).

Wykres 36. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2016-2019

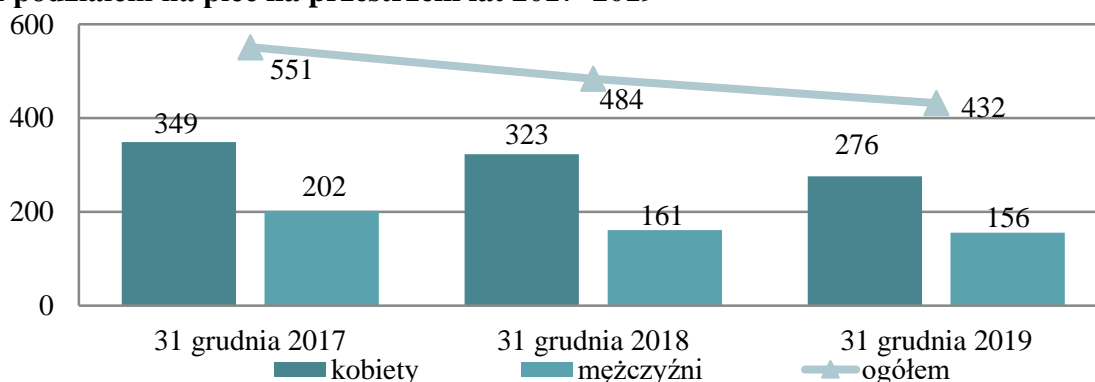

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 rok

Na koniec 2019 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Inowrocławiu zarejestrowanych było łącznie 432 mieszkańców Gminy. Oznacza to spadek w stosunku do roku poprzedniego o 11%, natomiast w porównaniu do roku 2017 spadek o 22%. Pod względem płci widoczna jest utrzymująca się na przestrzeni lat dysproporcja - bezrobocie wśród kobiet utrzymuje się na wyższym poziomie niż w przypadku mężczyzn. W 2019 roku bez pracy pozostawało 156

mężczyzn i 276 kobiet. Większość osób bezrobotnych zamieszkuje obszar miasta, tj. 253 osoby, wśród których bez pracy pozostaje 167 kobiet.

Wykres 37. Mieszkańcy Gminy zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017–2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową możemy zauważyć, że w stosunku do 2016 roku wśród osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy nastąpiły negatywne zmiany. W grupie wiekowej do 25 oraz po 50 roku życia zwiększyła się liczba osób zarejestrowanych w PUP, natomiast wśród osób do 50 roku życia nastąpił znaczący spadek liczby zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy (o 6 pp.). Liczba osób w wieku do 30 roku życia, które pozostają bez pracy utrzymuje się na stałym poziomie. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 22. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Pakość w latach 2017-2019 z podziałem na wiek

kategoria wiekowa	31 grudnia 2017		31 grudnia 2018		31 grudnia 2019	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
ogółem	551	100	484	100	432	100
do 25 roku życia	60	11	58	12	58	13
do 30 roku życia	150	27	123	25	118	27
do 50 roku życia	220	40	185	38	147	34
powyżej 50 roku życia	121	22	118	24	109	25

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy to takie, które ze względu na określone uwarunkowania mają znaczne trudności z wkroczeniem lub utrzymaniem się na rynku pracy. Natomiast osoby zarejestrowane w urzędzie pracy jako bezrobotne przez okres powyżej 12 miesięcy określa się jako długotrwale bezrobotne. Jest to zjawisko niekorzystne, ponieważ świadczy albo o braku chęci podjęcia pracy albo o braku możliwości podjęcia

zatrudnienia. Udział osób długotrwale bezrobotnych w Gminie w przeciągu ostatnich trzech lat uległ znaczącemu zmniejszeniu o 28%. Na szczególną uwagę zasługuje jednak fakt, że osoby długotrwale bezrobotne, pomimo spadku, stanowią znaczny odsetek spośród wszystkich osób bezrobotnych – w 2019 roku ich odsetek wyniósł 54%. W grupie osób bezrobotnych znajdują się osoby, które z uwagi na swój stan, możliwości oraz okres nieaktywności zawodowej uzyskali prawo do otrzymania zasiłku dla osoby bezrobotnej. W 2017 roku takich osób było 108, natomiast w roku przedmiotowym ich liczba zmniejszyła się o 9 osób. W 2019 roku osoby z prawem do zasiłku stanowiły 23% wszystkich osób pozostających bez zatrudnienia.

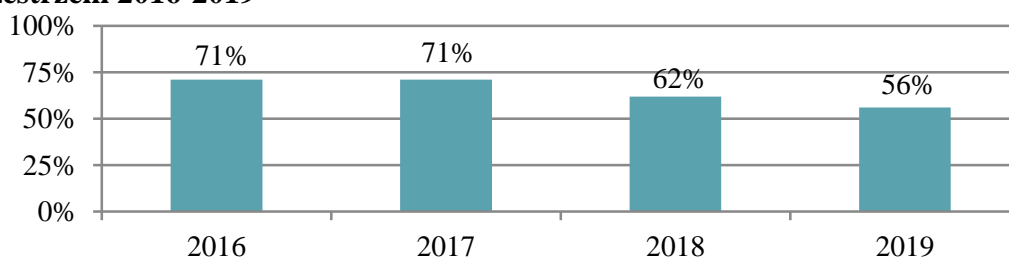
Tabela 23. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Pakość w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
ogółem	551	484	432
długotrwale bezrobotni	321	258	232
bezrobotni z prawem do zasiłku	108	107	99

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Zauważalny jest wysoki wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. Wskaźnik ten obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W latach 2016-2018 nastąpił spadek tego wskaźnika – z 71% do 62% w 2018 roku, natomiast w roku kolejnym 2019 wskaźnik bezrobocia wśród osób korzystających z pomocy społecznej wyniósł 56%. Poniższe dane wskazują, że bezrobocie wśród beneficjentów pomocy społecznej jest wysokie i należy podjąć odpowiednie działania, aby w przyszłości problemy na rynku pracy nie pogłębiły się.

Wykres 38. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2016-2019

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2019 rok

Instrumentem do przezwyciężania trudnej sytuacji życiowej i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, jest kontrakt socjalny, czyli umowa zawarta przez pracownika socjalnego z rodziną lub osobą ubiegającą się o pomoc. Umowa ma mobilizować osobę korzystającą ze świadczeń z pomocy społecznej do podjęcia aktywności zawodowej np. zarejestrowania się w Powiatowym Urzędzie Pracy. Z danych źródłowych wynika, że w 2016 roku z 5 osobami prowadzono pracę socjalną w oparciu o 1 kontrakt socjalny, natomiast w okresie ostatnich 4 lat żaden z mieszkańców nie został objęty taką formą wsparcia. W 2018 oraz 2019 roku realizowany był projekt „Postaw na aktywność – Aktywność społeczno-zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym”. Działanie było skierowane do 15 mieszkank Gminy, które ze względu na swoją sytuację życiową, m.in. bezrobocie zagrożone były ubóstwem oraz wykluczeniem społecznym. W celu rozwinięcia ich potencjału i wzmocnienia pozycji na lokalnym rynku pracy zawarte zostały kontrakty socjalne wykorzystujące instrumenty aktywności społecznej i zdrowotnej, a 6 uczestniczek działania objęto instrumentami aktywnej integracji o charakterze zawodowym.

W Ośrodku Pomocy Społecznej w Pakości funkcjonuje infokiosk oraz zainstalowany został monitor informacyjny, dzięki którym mieszkańcy pozostający bez zatrudnienia mają możliwość zapoznania się z formami wsparcia osób bezrobotnych na rynku pracy i działań w zakresie podnoszenia ich kompetencji zawodowych w ramach działalności PUP.

W związku z pandemią COVID-19 oraz związanymi z nią obostrzeniami, pogorszeniu uległa sytuacja na rynku pracy. W czasie pandemii pracę straciło wiele osób, przede wszystkim pracujących w branżach szczególnie dotkniętych wprowadzanymi obostrzeniami oraz mających umowy cywilno-prawne. Skutki pandemii na rynku pracy mogą być jednak odroczone w czasie i dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej, między innymi kryzys występujący w wielu branżach. Radzenie sobie z epidemią, a w jej następstwie z kryzysem gospodarczym i pogorszeniem sytuacji na rynku pracy, będzie wymagało w perspektywie najbliższych lat, zwrócenia szczególnej uwagi na podejmowanie działań wspierających mieszkańców w tym zakresie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- utrzymujący się wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy,
- znaczny odsetek korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia,
- wzrost udziału osób do 25 i po 50 roku życia w ogóle zarejestrowanych bezrobotnych,
- ryzyko pogorszenia się sytuacji na rynku pracy spowodowane pandemią COVID-19 i zwiększenie skali bezrobocia wśród osób korzystających z pomocy OPS.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu”, są:

- **wspieranie rodziny** – utrata pracy zawodowej jest szczególnie dotkliwa dla osób, które mają na utrzymaniu rodzinę, skutki bezrobocia dotyczą wówczas nie tylko jednostki, ale również najbliższego otoczenia – rodziny, utrata pracy zawodowej wpływa najczęściej na powstanie atmosfery napięcia i zagrożenia, prowadzącej do lęku, niepewności czy beznadziejności, a ograniczenie możliwości materialnego zabezpieczenia rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia poszczególnych potrzeb; opisane sytuacje w sposób szczególny mają wpływ na dzieci w rodzinach,
- **ubóstwo** – brak pracy, a w związku z tym wynagrodzenia, bezpośrednio wpływa na obniżenie poziomu życia i niesamodzielność finansową; podstawowym czynnikiem odpowiedzialnym za powstawanie biedy jest brak pracy, czyli bezrobocie lub bierność zawodowa, brak dochodów z pracy często uniemożliwia zaspokajanie podstawowych potrzeb,
- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim w kontekście ograniczonej liczby ofert pracy skierowanej do osób niepełnosprawnych,
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim w kontekście używania nałogowych

schematów rozładowania napięcia wynikającego z doświadczenia problemu bezrobocia,

- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście występowania bezrobocia jako tzw. czynnika wyzwalającego zaburzenia psychiczne;
- **edukacja** – w kontekście możliwości wykorzystania narzędzi przekwalifikowania, podniesienia kompetencji, kształcenia ustawicznego, zmiany profilu zawodowego jako czynniki zapobiegające utracie pracy oraz mający wpływ na szybki powrót na rynek pracy w sytuacji jej utraty.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 10

Wsparcie pełnego zatrudnienia wśród mieszkańców Gminy oraz wyrównywanie szans na lokalnym rynku pracy.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Objęcie pomocą materialną i niematerialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.	Liczba rodzin dotkniętych problemem bezrobocia objętych pomocą i wsparciem.
2	Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizowania staży, prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.	Liczba osób biorących udział w stażach, robotach publicznych, pracach interwencyjnych i społecznie użytecznych.
3	Organizacja opieki nad dziećmi do lat 3 w publicznych placówkach umożliwiająca szczególnie osobom samotnie wychowującym dzieci podjęcie zatrudnienia.	Liczba miejsc dostępnych w publicznych placówkach sprawujących opiekę nad dziećmi do 3 lat.
4	Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Liczba podjętych działań informacyjnych.
5	Prowadzenie poradnictwa zawodowego wśród uczniów.	Liczba uczniów objętych poradnictwem zawodowym.
6	Realizacja warsztatów/szkoleń z zakresu umiejętności poszukiwania pracy.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach/warsztatach.
7	Wykorzystanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększenia szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.

8	Realizacja Projektów Socjalnych dla grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy.	Liczba zrealizowanych projektów socjalnych, liczba osób objętych wsparciem w ramach projektów.
9	Realizowanie staży dla osób bezrobotnych w zawodzie opiekuna osoby starszej.	Liczba bezrobotnych mieszkańców odbywających staże jako opiekun osoby starszej.
10	Popularyzacja przedsiębiorczości i ekonomii społecznej wśród mieszkańców i NGO.	Liczba działań promujących ekonomię społeczną w Gminie.
11	Utworzenie punktu wsparcia przedsiębiorczości przy Urzędzie Miejskim, w celu udzielania mieszkańcom porad z zakresu prowadzenia własnej działalności i pomocy administracyjno-finansowej.	Liczba osób korzystających ze wsparcia punktu.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS.	PUP, UM, NGO, ŚD, placówki oświatowe, pracodawcy i inne instytucje oraz organizacje lokalnego rynku pracy.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa, pomoc sponsorów, granty np. PZU, banki.

WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

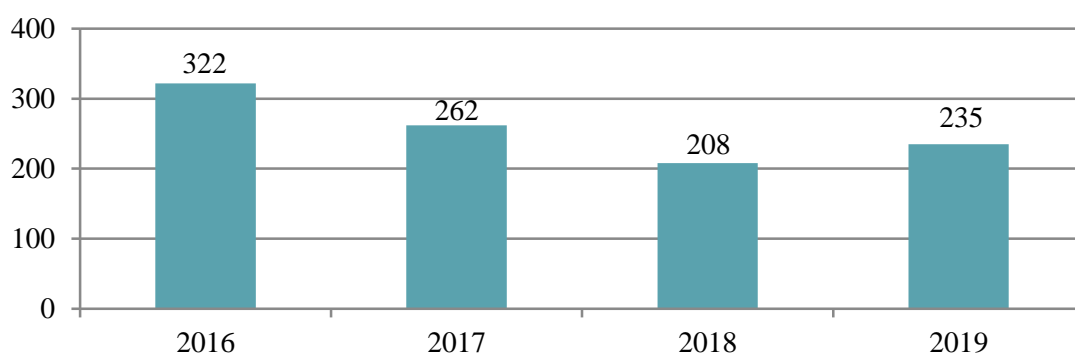
Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawniane były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

W 2019 roku, podobnie jak w latach poprzednich, ubóstwo było głównym powodem udzielenia pomocy i wsparcia z pomocy społecznej rodzin. Z tego powodu wsparcie w przedmiotowym roku otrzymało 183 rodziny.

Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa uległa na przestrzeni lat 2016-2018 znacznemu spadkowi. W 2016 roku z tego powodu z pomocy skorzystało 322 rodziny, w 2017

roku – 262, natomiast w 2018 roku – 208, co było najniższą odnotowaną liczbą rodzin w ostatnich latach. W 2019 roku nastąpiła konieczność objęcia pomocą i wsparciem większej liczby rodzin – 235. Liczba rodzin korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Pakości z powodu ubóstwa zmniejszyła się w przedmiotowym roku w stosunku do roku 2016 o 27%. Należy zaznaczyć, że problem ubóstwa corocznie jest głównym powodem udzielania pomocy w Gminie, a z jego powodu pomoc otrzymało aż 61% wszystkich rodzin objętych wsparciem OPS.

Wykres 39. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W latach 2016-2018 zmniejszyła się liczba przyznanych zasiłków. W 2018 roku zasiłki stałe pobierało 49 osób, zasiłki okresowe – 117 osób, natomiast zasiłki celowe pobierało 277 mieszkańców Gminy. W roku kolejnym świadczeniobiorców zasiłków stałych zwiększyła się liczba o 8 osób, zasiłków okresowych o 13 osób, a zasiłków celowych również o 13 osób. W porównaniu do 2016 roku spadek przyznanych poszczególnych zasiłków wyniósł w przypadku zasiłków okresowych 9%, a celowych 19%. Szczegółowe dane w zakresie przyznanych zasiłków zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 24. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2016-2019

rodzaj zasiłku	2016		2017		2018		2019	
	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
zasiłek stały	59	295 632	59	287 830	49	246 014	57	279151
zasiłek okresowy	147	255 776	119	189 628	117	192 637	130	205 337
zasiłek celowy	358	566 702	296	377 480	277	373 600	290	382 476

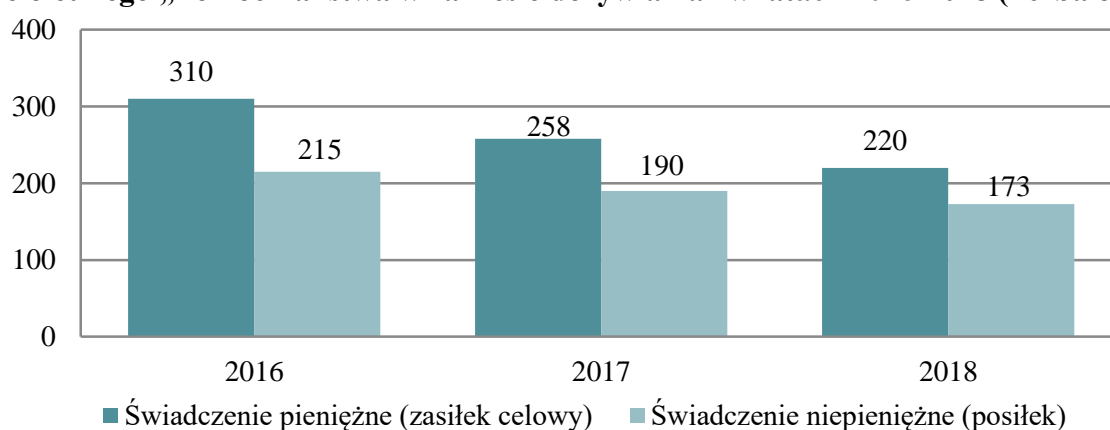
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Mieszkańcy gminy Pakość do 2018 roku korzystali również z programu finansowego w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020. Strategicznym celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych. Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

- wsparcia finansowego gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym,
- poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach,
- poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży,
- kształtowania właściwych nawyków żywieniowych²⁵.

Wśród osób otrzymujących świadczenie pieniężne w 2018 roku, 220 mieszkańców to osoby, którym przyznano je w ramach wieloletniego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. W formie świadczenia niepieniężnego pomoc otrzymały w przedmiotowym roku 173 osoby. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba świadczeniobiorców obu form zasiłku stopniowo malała, a w stosunku do 2016 roku odnotowany został spadek świadczeń niepieniężnych o 20%, a pieniężnych o 29%. Należy podkreślić, że wszyscy beneficjenci niepieniężnego świadczenia, czyli posiłku, na przestrzeni omawianych lat to dzieci, z czego 160 osób stanowią uczniowie.

Wykres 40. Świadczenia pieniężne i niepieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w latach 2016-2018 (liczba osób)

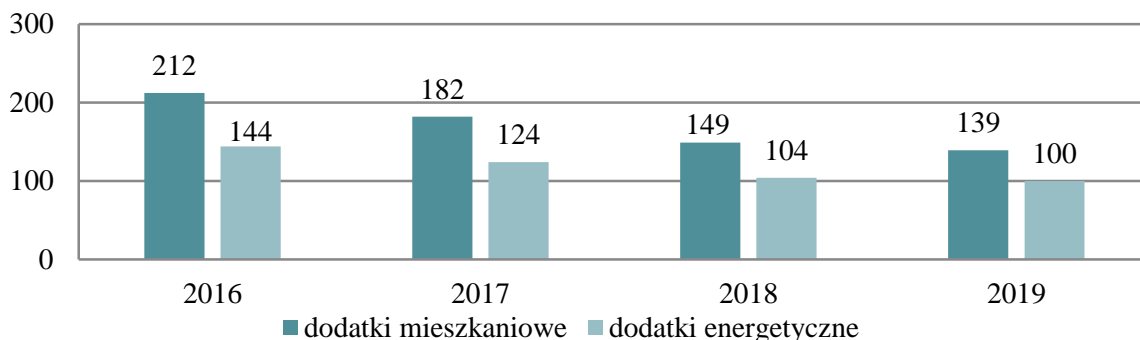
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017 i 2018 rok

²⁵ www.gov.pl/web/rodzina

15 października 2018 roku ustanowiony został Wieloletni Rządowy Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023. W 2019 roku świadczenie pieniężne w ramach tego Programu przyznane zostało 235 osobom, co jest wynikiem nieznacznie wyższym niż w roku poprzednim. Świadczenie niepieniężne w formie posiłku otrzymało natomiast 175 osób, czyli o 2 więcej niż w roku poprzednim. Podobnie jak w latach poprzednich, głównymi beneficjentami tego rodzaju wsparcia były dzieci, natomiast w przedmiotowym roku z pomocy państwa w zakresie dożywiania skorzystało również 5 osób dorosłych.

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych z związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. W 2019 roku świadczenie pieniężne w formie dodatków mieszkaniowych otrzymało 139 gospodarstw domowych., natomiast z pomocy w formie dodatków energetycznych skorzystało 100 rodzin. Na przestrzeni lat 2016-2019 zaobserwowany został ogólny spadek liczby gospodarstw objętych tymi formami wsparcia.

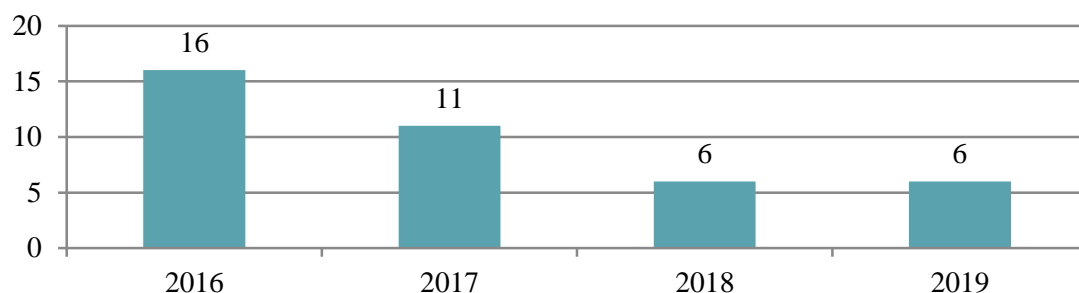
Wykres 41. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe w latach 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności, który jest zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. Od 2016 do 2018 roku liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności zmniejszyła się o ponad połowę (z 16 osób do 6 osób) oraz utrzymała się na tym samym poziomie w roku kolejnym. Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że na terenie Gminy pozostaje 12 osób przeżywających kryzys, ale tylko część z nich postanowiła w 2019 roku skorzystać ze wsparcia Ośrodka w postaci skierowania do placówki świadczącej schronienie. W świetle analizy problemu bezdomności w gminie Pakość zauważalne jest zapotrzebowanie na zwiększenie zasobów mieszkaniowych Gminy i umożliwienia osobom w kryzysie korzystania z nich w trakcie przezwyciężania go.

Wykres 42. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- utrzymujący się na przestrzeni lat wysoki poziom ubóstwa wśród mieszkańców Gminy,
- ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych determinująca niski poziom życia i konieczność korzystania ze świadczeń społecznych,
- przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności oraz dziedziczenia ubóstwa.

Korelacje

Problem ubóstwa pozostaje w ścisłej korelacji z innymi problemami społecznymi. Główne obszary korelacji można uznać za determinanty ubóstwa.

- **bezrobocie** – czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej jednostki i rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy, a ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych;
- **niepełnosprawność** – obecność osoby niepełnosprawnej w gospodarstwie domowym znacznie zwiększa ryzyko zagrożenia ubóstwem;
- **wiek** – w Polsce najczęściej ubóstwem ekonomicznym zagrożeni są ludzie młodzi, w tym dzieci jako członkowie rodzin. Niezależnie od niższej niż w pozostałych przedziałach wiekowych częstotliwości zagrożenia ubóstwem, szczególnie trudna sytuacja dotyczy osób starszych, których możliwości podejmowania aktywnych działań zmierzających do poprawy swojej sytuacji materialnej są znacznie ograniczone z powodu stanu zdrowia, wieku oraz funkcjonowania w jednoosobowych gospodarstwach domowych;

- **wykształcenie** – ważnym wskaźnikiem warunkującym zagrożenie ubóstwem jest wykształcenie, kompetencje zawodowe członków gospodarstwa domowego;
- **polityka rynku pracy** – istotny wpływ na jakość życia oraz możliwości finansowe rodziny ma prowadzona przez państwo polityka rynku pracy, w szczególności ustalona minimalna stawka godzinowa i minimalne wynagrodzenie. Rodziny, w których wszyscy dorośli członkowie podejmują zatrudnienie mogą zmagać się z problemem ubóstwa, co spowodowane jest pobieraniem najniższych wynagrodzeń, koniecznością opłaty za usługi opiekunki dziecka lub wyższym kosztem życia niż przeciętnym wynagrodzeniem w regionie.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 11

Włączenie osób wykluczonych i zagrożonych stygmatyzacją społeczną w życie lokalnej społeczności i zaangażowanie ich do wypełniania ról społecznych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.	Liczba osób objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych ubóstwem.
2	Organizacja i dofinansowywanie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób z problemem ubóstwa.	Liczba zorganizowanych szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe i osób biorących w nich udział.
3	Podnoszenie skuteczności wsparcia przez pracę socjalną, ukierunkowaną na wzmacnianie potencjału osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.	Liczba osób objętych wsparciem ukierunkowanym na wzmacnianie potencjału w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości
4	Inicjowanie działań w zakresie wsparcia osób ubogich we współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
5	Utworzenie świetlic środowiskowych na terenie sołectw oraz objęcie ich działalnością dzieci, w szczególności z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa, przemocy, uzależnienia itp.	Liczba utworzonych świetlic, liczba zajęć na rzecz dzieci z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa, liczba dzieci uczęszczających na zajęcia.

6	Rozwijanie oferty spędzania wolnego czasu poprzez organizowanie nieodpłatnych wydarzeń dla lokalnej społeczności i umożliwienie dzieciom z rodzin ubogich bezpłatnego uczęszczania na zajęcia kulturalno-rekreacyjno-sportowe.	Liczba zorganizowanych bezpłatnych wydarzeń i zajęć, liczba uczestników.
7	Inicjowanie współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie włączania społecznego i walki z ubóstwem.	Liczba działań inicjujących współpracę międzyinstytucjonalną w celu włączania społecznego i walki z ubóstwem.
8	Rozpowszechnianie wśród mieszkańców materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemu ubóstwa.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych.
9	Inicjowanie działań w celu utworzenia spółdzielni socjalnej na terenie Gminy.	Liczba podjętych działań w celu utworzenia spółdzielni socjalnej.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS.	UM, NGO, PUP, ŚD, OKiT, BP, placówki oświatowe.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

CEL OPERACYJNY NR 12

Wsparcie osób ubogich i zagrożonych wykluczeniem społecznym w oparciu o pracę z nimi oraz pomoc socjalną.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rozumianego jako dostęp do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej.	Liczba osób objętych pomocą społeczną w formie świadczeń.
2	Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemem ubóstwa oraz związaną z tym bezradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, poprzez udzielanie zasiłków celowych i rzeczowych.	Liczba osób i rodzin, które otrzymały pomoc w formie zasiłków celowych i rzeczowych.
3	Udzielanie rodzinom dotkniętym ubóstwem dodatków mieszkaniowych i energetycznych.	Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały wsparcie w formie dodatków.

4	Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej (posiłków).	Liczba osób, którym udzielono pomocy w zakresie dożywiania.
5	Prowadzenie dożywiania wśród dzieci uczęszczających na zajęcia w Świetlicy socjoterapeutycznej i Świetlicach opiekuńczo-wychowawczych.	Liczba dzieci objętych dożywianiem w świetlicach.
6	Udzielanie uczniom z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa pomocy w formie stypendiów, zasiłków szkolnych i wyprawek.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.
7	Udzielanie osobom dotkniętym ubóstwem bezpłatnego poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego i rodzinnego.	Liczba porad udzielonych osobom dotkniętym ubóstwem, liczba osób korzystających z poradnictwa.
8	Udzielenie dzieciom z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa wsparcia w postaci bezpłatnych zajęć sportowych i rekreacyjnych, w celu umożliwienia im aktywnego udziału w życiu społecznym.	Liczba dzieci, którym umożliwiono bezpłatny udział w zajęciach.
9	Organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.	Liczba zorganizowanych kolonii i ich uczestników.
10	Pomoc administracyjna osobom korzystającym ze wsparcia OPS, w postaci załatwiania spraw urzędowych, kompletowaniu dokumentów dot. niepełnosprawności i alimentów itp.	Liczba osób korzystających z pomocy OPS w działaniach administracyjnych.
11	Utworzenie gminnej jadłodajni dla osób dotkniętych ubóstwem oraz prowadzenie pomocy żywnościowej w ramach POPŻ we współpracy z NGO.	Liczba osób korzystających z jadłodajni, liczba osób zakwalifikowanych do wsparcia w ramach POPŻ.
12	Pokrywanie kosztów zakupu leków osób ubogich, w tym starszych.	Liczba osób objętych wsparciem w formie pokrycia kosztów leków.
13	Udzielanie szerokiego wsparcia osobom ubogim, samodzielnie wychowującym dziecko (poradnictwo zawodowe, konsultacje prawne, zapewnienie opieki).	Liczba osób samotnie wychowujących dziecko objętych wsparciem.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS.	NGO, UM, BP, OKiT.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie, pomoc sponsorów, granty np. PZU, banki.

CEL OPERACYJNY NR 13

Wsparcie osób bezdomnych w przezwyciężeniu sytuacji kryzysowej i przeciwdziałanie temu zjawisku.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Przekazywanie osobom bezdomnym informacji w zakresie dostępnych dla nich form pomocy.	Liczba osób bezdomnych, który została przekazana informacja w zakresie dostępnych dla nich form pomocy.
2	Praca socjalna w zakresie aktywizacji i motywowania osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego trybu życia.	Liczba działań polegających na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego trybu życia.
3	Wsparcie materialne osób bezdomnych.	Liczba osób bezdomnych, którym udzielone zostało wsparcie.
4	Kierowanie osób bezdomnych do ośrodków wsparcia i noclegowni.	Liczba osób skierowanych do miejsca pobytu dla osób bezdomnych.
5	Wydawanie odzieży osobom bezdomnym w ramach Punktu Przyjmowania i Wydawania Odzieży Używanej przy ul. Inowrocławskiej 12.	Liczba osób, które otrzymały wsparcie w postaci odzieży.
6	Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie problemu bezdomności - przekazywanie informacji na temat sytuacji osób bezdomnych oraz bezpośrednia pomoc.	Liczba działań podjętych we współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz osób bezdomnych.
7	Monitorowanie skali bezdomności oraz sytuacji osób bezdomnych na terenie Gminy.	Liczba działań monitorujących skalę bezdomności w Gminie oraz sytuacje osób bezdomnych.
8	Działania edukacyjno-informacyjne mające na celu uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem bezdomności oraz zmotywowanie do reagowania w przypadku, gdy osoba bezdomna znajduje się w sytuacji zagrożenia życia.	Liczba przeprowadzonych w społeczności lokalnej działań edukacyjno-informacyjnych.

9	Realizowanie Indywidualnych Programów Wychodzenia z Bezdomności.	Liczba osób objętych IPWB.
10	Utworzenie na terenie Gminy ogrzewalni oraz jadłodajni wraz z punktem nieodpłatnej dystrybucji żywności.	Liczba osób korzystających z jadłodajni.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS.	NGO, UM, NGO, KP.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie, pomoc sponsorów, granty np. PZU, banki.

PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Nad bezpieczeństwem mieszkańców Gminy czuwają funkcjonariusze z Komisariatu Policji w Pakości. Gmina podzielona jest na 3 obszary, nad którymi bezpośredni nadzór sprawują dzielnicowi:

- asp. szt. Marcin Urbański – dzielnica I,
- asp. szt. Michał Kurczewski – dzielnica II,
- st. asp. Michał Śmigieński – dzielnica III.

W 2017 roku na terenie gminy Pakość funkcjonariusze Policji przeprowadzili 1 017 interwencji, z czego znaczna ich część związana była ze stosowaniem przemocy w rodzinie. W latach kolejnych liczba odnotowanych zdarzeń zmniejszała się – w 2018 roku było ich 789, w kolejnym 699. Zmniejszeniu uległa także liczba przeprowadzonych interwencji domowych związanych z podejrzeniem stosowania przemocy przez ich członków. W przedmiotowym roku stanowiły one 13% wszystkich zdarzeń. Niekorzystne zmiany w obszarze wezwań Policji nastąpiły w 2020 roku. Według danych przekazanych przez Komisariat Policji w Pakości, na dzień 12.10.2020 liczba wszystkich interwencji wzrosła w stosunku do roku poprzedniego o 50, a domowych – aż o 37.

Wykres 43. Interwencje Policji na terenie gminy Pakość w latach 2017-2020 (stan na 12.10.20 r.)

	2017	2018	2019	2020 (stan na 12.10.20 r.)
interwencje ogółem	1 017	789	699	749
interwencje domowe	356	111	89	126

Źródło: Dane z Komisariatu Policji w Pakości za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

W zakresie przestępstw i wykroczeń popełnionych pod wpływem alkoholu należy zwrócić uwagę, że każdego roku na terenie Gminy odnotowuje się znaczną liczbę takich przypadków. W latach 2017-2019 ich liczba zmniejszyła się, natomiast w roku kolejnym nastąpił wzrost, co świadczy o nieodpowiedzialnych zachowaniach mieszkańców Gminy. W przypadku zatrzymań pełnoletnich osób zamieszkujących miasto i gminę Pakość w pomieszczeniach policyjnych w celu wytrzeźwienia zauważalne jest wahanie się ich liczby. Najwięcej zatrzymań odnotowano w 2017 roku, kiedy w izbach wytrzeźwień przebywało łącznie 126 osób, natomiast w 2019 roku doszło do 60 zatrzymań osób będących pod wpływem napojów wysokoprocentowych.

Wykres 44. Liczba zatrzymań nietrzeźwych kierowców w gminie Pakość w latach 2017-2020 (stan na 12.10.20 r.)

	2017	2018	2019	2020 (stan na 12.10.20 r.)
zatrzymania kierowców	23	18	7	11
zatrzymania w celu wytrzeźwienia	126	28	60	b.d.

Źródło: Dane z Komisariatu Policji w Pakości za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Zarówno spożywanie alkoholu w przestrzeni publicznej jak i prowadzenie pojazdu pod jego wpływem są zachowaniami nagannym i stwarzają zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego, w szczególności uczestników ruchu drogowego. Z uwagi na to, konieczne jest podejmowanie ścisłej współpracy pomiędzy Komisariatem Policji w Pakości a władzami samorządowymi, sołtysami poszczególnych sołectw, Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołem Interdyscyplinarnym, dyrektorami i kadrą pedagogiczną placówek oświaty, pracownikami Ośrodka Kultury i Turystyki oraz innymi

podmiotami. Dzięki takiemu działaniu możliwe jest skuteczne wdrażanie programów prewencyjnych.

Stałe działania policjantów skierowane są również na zabezpieczanie imprez sportowych, rekreacyjnych, kulturalno-oświatowych oraz edukację i prewencję zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- wzrost liczby prowadzonych interwencji, w tym domowych,
- konieczność umieszczania osób nietrzeźwych w policyjnych pomieszczeniach w celu wytrzeźwienia,
- problem nietrzeźwych kierowców oraz związane z tym niebezpieczeństwo na drogach.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z obszarem „Przestępczość” są:

- **bezrobocie i ubóstwo** – długotrwałe bezrobocie prowadzi do obniżenia poczucia własnej sprawczości, z kolei ubóstwo skutkować może przeniesieniem odpowiedzialności za swoje życie i czyny na obecnie panujący ustrój/władze/ konkretne instytucje,
- **wspieranie rodziny** – w zakresie przekazywania pozytywnych norm i wartości życia w bezpiecznym, nie przestępczym społeczeństwie,
- **przemoc** – przemoc ściśle związana jest z pojęciem przestępczości; przemoc w rodzinie, która nie jest zgłaszana, utwierdzać może sprawcę w poczuciu bezkarności,
- **uzależnienia** – zarówno w kontekście handlu nielegalnymi towarami, jak i zwiększeniem dokonywanych przestępstw pod wpływem substancji psychoaktywnych.

*Cele operacyjne***CEL OPERACYJNY NR 14**

Zapewnienie mieszkańcom Gminy bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej oraz w miejscu zamieszkania.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Szeroko rozumiana aktywizacja społeczności lokalnej oraz edukacja mieszkańców na rzecz bezpieczeństwa zarówno w miejscu zamieszkania jak i w miejscach publicznych.	Ilość mieszkańców biorących udział w działaniach edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa publicznego.
2	Zwiększenie liczby patroli Policji.	Zmniejszenie liczby interwencji.
3	Publikacja materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa mieszkańców oraz możliwości pomocy.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych.
4	Podnoszenie kompetencji organów działających w obszarze bezpieczeństwa.	Liczba uczestników warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje.
5	Działalność edukacyjna w zakresie bezpieczeństwa w ruchu drogowym dla dzieci i młodzieży szkolnej.	Liczba zajęć edukacyjnych przeprowadzonych w szkołach.
6	Rozwój monitoringu wizyjnego na obszarze Gminy.	Obszar Gminy objęty monitoringiem wizyjnym.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
UM, KP.	NGO, OKiT, placówki oświatowe, BP.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

REWITALIZACJA SPOŁECZNA

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Gmina Pakość realizuje *Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Pakość na lata 2016-2023*, którego *Aktualizacja* zatwierdzona została uchwałą Nr VIII/69/2019 Rady Miejskiej w Pakości z dnia 27 czerwca 2016 r., stanowiący podstawę do podjęcia działań, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

„Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji”

- ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2020 r. poz.802).

Obszar rewitalizacji to taki, na którym występuje koncentracja negatywnych zjawisk natury społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Głównym celem rewitalizacji gminy Pakość jest: *„Zrównoważony rozwój środowiskowy, społeczno-gospodarczy przy pełnym wykorzystaniu uwarunkowań oraz potencjału ludzkiego”*. Do celów operacyjnych, ściśle powiązanych z celem głównym należą:

1. Stworzenie przestrzeni publicznej na cele aktywizacji społecznej;
2. Zwiększenie potencjału kapitału ludzkiego w celu niwelowania sytuacji kryzysowych w sferze społecznej²⁶.

W procesie tworzenia programu rewitalizacji gminy Pakość jej teren miejski został podzielony na 6 obrębów, umownie określonych literami od A do F, natomiast wiejski na 16 miejscowości, co miało na celu szczegółową analizę poszczególnych obszarów i zidentyfikowanie przestrzeni, na których występuje najwięcej trudności lub na których pewne zjawiska są bardziej nasilone niż w pozostałych obszarach. Diagnozę sytuacji poszczególnych jednostek przeprowadzono w oparciu o listę wskaźników stanu kryzysowego dla małych miast,

²⁶ Aktualizacja *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Pakość na lata 2016-2023*. (uchwała Nr XIII/115/2020 Rady Miejskiej w Pakości z dnia 23 stycznia 2020 roku).

która stanowi załącznik nr 3 do „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”. Analizę obszaru miejskiego przeprowadzono badając cztery wybrane wskaźniki. Analiza wskaźnikowa na terenie miasta Pakość obejmowała analizę sfery społecznej oraz gospodarczej, co pozwoliło wyodrębnić obszary o największym skumulowaniu problemów tj. obszar A i B.

Z kolei dla obszaru wiejskiego gminy Pakość delimitację obszaru zdegradowanego przeprowadzono w oparciu o analizę wskaźnikową poszczególnych miejscowości. Zgodnie z wytycznymi, do obszaru zdegradowanego zostały włączone miejscowości, w których zidentyfikowano co najmniej 2 problemy społeczne mierzone wskaźnikami z listy dla obszarów wiejskich. Kolejnym kryterium, które miało również decydujący wpływ na kwalifikację danego obszaru, było występowanie problemu w sferze gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej lub infrastrukturalnej. Analiza wykazała, że dwóch miejscowościach zidentyfikowano równoczesne występowanie dwóch problemów społecznych wraz z obecnością negatywnych zjawisk ze sfery pozaspółecznej. Ostatecznie na tej podstawie miejscowości Dziarnowo i Kościelec zostały włączone do obszaru zdegradowanego.

Obszarami zdegradowanymi, poddanymi działaniom rewitalizacyjnym w Programie są:

1. Dziarnowo;
2. Kościelec;
3. Obszar A Pakości (ulica Łazienkowska, Nadnotecka, Rynek, Szeroka, Szkolna, Inowrocławska, św. Jana i Żabia);
4. Obszar B Pakości (ulica Topolowa, Śluza i Fabryczna).

Realizacja założeń przewidzianych w Programie ma przyczynić się do osiągnięcia celów głównych, natomiast stopień ich osiągnięcia zmierzony zostanie za pomocą mierzalnych wskaźników, m.in.:

- spadek odsetka osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej
- spadek odsetka dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze
- aktywizację osób w wieku poprodukcyjnym
- wzrost wskaźnika liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze rewitalizacji;

- stworzenie infrastruktury koniecznej do realizacji działań społecznych
- brak przynależności obszaru do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy Lokalnego Programu Rewitalizacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej
- wysoki udział dzieci do 17 roku życia, których rodzice korzystają z zasiłków rodzinnych w ogóle dzieci w tym wieku,
- znaczny udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogóle społeczeństwa,
- niski wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku poprodukcyjnym na danym obszarze
- brak infrastruktury społecznej do realizacji działań społecznych
- przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego w danej szkole za ostatnie 3 lata niższy od przeciętnego wyniku w województwie

Korelacje

W ramach rewitalizacji społecznej, co istotne w kontekście rozwiązywania problemów społecznych, planuje się prowadzenie szerokiego zakresu działań mających na celu włączanie społeczne i zawodowe osób, rodzin i środowisk znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, wzrost poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Gminy oraz rozwój aktywnych form integracji społecznej przy uwzględnieniu wszystkich dziedzin planowania strategicznego.

Cele operacyjne

Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców poprzez poprawę bezpieczeństwa, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, ograniczenie patologii społecznych na obszarze rewitalizacji oraz zwiększenie rozwoju gospodarczego, a także wzrost atrakcyjności lokalnego rynku pracy oraz wzmocnienie przedsiębiorczości wśród mieszkańców Gminy.

L.P.	Przedsięwzięcia	Cel działania
1	Aktywna rodzina – wsparcie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu gminy Pakość.	Realizacja projektu zakłada objęcie wsparciem rodzin (lub osób prowadzących wspólne gospodarstwo domowe). Celem głównym jest zorganizowanie kompleksowego systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu Gminy Pakość umożliwiającego przezwycięzenie problemów dnia codziennego, co może się w przyszłości przyczynić do kształtowania wzorców rozwojowych u dzieci i młodzieży.
2	Program aktywizacji wielopokoleniowej, w tym przede wszystkim osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarach rewitalizacji gminy Pakość.	Program zakłada organizację zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży z rodzin dewaloryzowanych w celu zatrzymania spirali pokoleniowego pogłębiania problemów społecznych tj. przestępczości oraz uzależnienia od środowiskowej pomocy społecznej.
3	Rozwój specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnych z terenu gminy Pakość (poprzez utworzenie Domu Dziennego Pobytu Senior+).	Celem utworzenia Domu jest organizacja czasu wolnego, aktywizacja społeczna, umożliwienie pobytu i wypoczynku na jego terenie, uczestnictwo w zajęciach służących utrzymaniu sprawności psychofizycznej oraz zapewnienie całodziennego wyżywienia. Realizacja zadania ma również na celu zapewnienie opieki dla osób starszych, w szczególności cierpiących na chorobę Parkinsona i Alzheimera lub wymagających wsparcia w poruszaniu się.
4	Ku przedsiębiorczości- wsparcie przyszłych i obecnych przedsiębiorców z obszaru rewitalizacji.	Projekt skierowany będzie zarówno do osób, które zainteresowane są prowadzeniem działalności gospodarczej i działających w sferze przedsiębiorczości, jak również do beneficjentów pomocy społecznej. Warsztaty, szkolenia i spotkania skierowane zostaną do przyszłych i obecnych przedsiębiorców, jak również do osób pozostających beneficjentami pomocy społecznej, którzy otrzymają wsparcie w ukierunkowaniu swojej przyszłości zawodowej i powrót na rynek pracy, co będzie wyrazem przezwyciężenia złej sytuacji ekonomicznej osób w gospodarstwach domowych.

5	Podnoszenie osiągnięć edukacyjnych uczniów szkół podstawowych z terenu gminy Pakość poprzez indywidualizowanie procesu nauczania i wychowania.	W przypadku realizacji projektu zakłada się, że uczniowie będą rozwijać swoje kompetencje kluczowe, podniosą wiedzę ogólną, wzbogacą wiadomości i umiejętności o otaczającym świecie, nauczą się stosować w życiu TIK oraz podniosą kompetencje językowe.
6	Adaptacja budynku po Przedszkolu Publicznym w Pakości na potrzeby seniorów.	W ramach przedsięwzięcia przewiduje się adaptację istniejącego budynku przedszkola publicznego w Pakości na potrzeby ośrodka integracji społecznej dla osób niesamodzielnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ramach tego zadania wyodrębiany został dom dziennego pobytu, który zapewnia pomoc osobom starszym.
7	Zagospodarowanie Rynku Miejskiego w Pakości.	W ramach przedsięwzięcia planuje się: - wykonanie nowych warstw podkładowych, - - ułożenie nowej płyty Rynku i chodników wraz z obrzeżami, - zamontowanie elementów małej architektury. Zagospodarowana przestrzeń stanowi centralne miejsce gminy, spełniając jednocześnie rolę centralnego miejsca życia lokalnego, które po realizacji projektu będzie tętniło życiem.
8	Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni wiejskiej w m. Dziarnowo.	W ramach projektu przeprowadzone zostaną prace polegające na zagospodarowaniu dotychczas użytkowanego pola na boisko sportowe wraz z zapewnieniem zaplecza socjalnego.
9	Przebudowa boiska sportowego wraz budową zadaszenia.	Planowane przedsięwzięcie będzie stanowić zaplecze sportowe w postaci ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjnej i sportowej. Na płycie boiska wielofunkcyjnego znajdują się boiska do piłki ręcznej i siatkówki oraz kort do gry w tenisa. W ramach planowanego zamierzenia zaplanowano również zadaszenie obiektu. Planowane działania pozostają niezbędne do realizacji i przeprowadzania działań społecznych mających na celu zapewnienie oferty wolnego czasu dzieciom i młodzieży.

Źródło: Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Pakość na lata 2016-2023.

ANALIZA SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

MOCNE STRONY

wewnętrzne czynniki pozytywne
to przede wszystkim to,
co wyróżnia na tle innych.
Są to te dziedziny działalności,
które tworzą potencjał
i pozytywny wizerunek instytucji.

S

W

SŁABE STRONY

wewnętrzne czynniki negatywne
to te aspekty funkcjonowania,
które ograniczają sprawność
i mogą blokować rozwój
instytucji.

SZANSE

zewnętrzne czynniki pozytywne
to wszystkie wydarzenia
i procesy w otoczeniu, które tworzą
sprzyjające dla instytucji sytuacje.
Są to takie kierunki działalności, które
mogą przynieść w przyszłości
pozytywne, rozwojowe społecznie
efekty.

O

T

ZAGROŻENIA

zewnętrzne czynniki negatywne
to zbiór możliwych sytuacji i procesów,
które mogą tworzyć niekorzystne dla
instytucji warunki rozwoju w jego
otoczeniu. Zagrożenia są postrzegane
jako bariery, utrudnienia i możliwe
niebezpieczeństwa dla zakładanych
procesów.

MOCNE STRONY

1. Atrakcyjne położenie Gminy pod względem turystycznym i komunikacyjnym.
2. Stała liczba ludności w Gminie, w tym w Mieście na przestrzeni ostatnich lat.
3. Wysoki wskaźnik feminizacji.
4. Wzrost podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON.
5. Dochody Gminy przewyższające jej wydatki w 2019 roku.
6. Obecność średniej wielkości przedsiębiorstw na terenie Gminy.
7. Spadek udziału osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym.
8. Adekwatna do potrzeb infrastruktura placówek oświaty i prowadzenie licznych zajęć rozwijających dla uczniów w świetlicach szkolnych.
9. Rozwinięta i dostosowana do potrzeb mieszkańców w różnym wieku, w tym osób starszych i niepełnosprawnych, oferta zajęć w Ośrodku Kultury i Turystyki oraz Bibliotece Publicznej.
10. Rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna, w tym wodna, w Gminie.
11. Działalność klubów sportowych.
12. Funkcjonujące na terenie Gminy organizacje pozarządowe o profilu działalności skierowanej na pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych, wsparcie rodzin i integrację społeczną osób wykluczonych lub zagrożonych nim.
13. Spadek udziału rodzin i osób korzystających z pomocy OPS w ogólnej liczbie ludności.

SŁABE STRONY

1. Ujemny przyrost naturalny na przestrzeni lat.
2. Wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności.
3. Zmniejszanie się udziału osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności.
4. Stopa bezrobocia w powiecie na wyższym poziomie niż w województwie.
5. Wysoki udział kobiet osób zarejestrowanych w PUP w ogóle osób w wieku produkcyjnym.
6. Niski współczynnik skolaryzacji w Gminie.
7. Brak infrastruktury skierowanej do rodziców dzieci do lat 3, tj. żłobków/klubów dziecięcych.
8. Konieczność udzielania pomocy i wsparcia osobom w wieku poprodukcyjnym.
9. Znaczny udział kobiet w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej, szczególnie w wieku poprodukcyjnym.
10. Utrzymująca się na przestrzeni lat wysoka liczba osób korzystających ze świadczeń alimentacyjnych.
11. Wzrost kosztów związanych z pobytem dzieci w pieczy zastępczej.
12. Brak rodzin wspierających na terenie Gminy.
13. Znacząca skala problemów natury psychicznej w Gminie i konieczność organizowania specjalnych usług opiekuńczych.
14. Brak placówek całodobowego wsparcia dla osób niepełnosprawnych intelektualnie, z zaburzeniami psychicznymi, starszych i somatycznie chorych.

14. Spadek liczby osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej.
15. Spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym.
16. Realizacja i popularyzacja działań skierowanych do rodzin wielodzietnych, np. Karta Dużej Rodziny, Dobry Start, itp.
17. Spadek liczby rodzin objętych pomocą OPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
18. Wspieranie rodzin w postaci asystenta rodziny.
19. Udzielanie uczniom wsparcia w postaci stypendiów szkolnych i zasiłków.
20. Funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (Świetlica socjoterapeutyczna i świetlice opiekuńczo-wychowawcze) i realizowanie programów profilaktycznych wśród uczestników zajęć świetlicowych.
21. Realizowanie działań wolontarystycznych wśród uczniów na rzecz lokalnej społeczności.
22. Funkcjonowanie jednostek działających w obszarze rozwiązywania problemów społecznych (PK, GKRPA, ZI).
23. Spadek liczby mieszkańców korzystających ze wsparcia materialnego ze względu na niepełnosprawność.
24. Prowadzenie Świetlicy „Przystań” dla osób starszych i niepełnosprawnych intelektualnie przy OPS.
25. Organizowanie programu rewalidacji w Świetlicy oraz Sali Integracji Sensorycznej w Szkole Podstawowej im. Powst. Wlkp. w Pakości.
15. Brak Środowiskowego Domu Samopomocy na terenie Gminy przy znaczącym zapotrzebowaniu.
16. Brak samopomocowych grup wsparcia Al-Anon i DDA.
17. Powszechność spożywania napojów alkoholowych, w tym ryzykownego wśród mieszkańców i młodzieży.
18. Mieszkańcy nie mają wiedzy na temat negatywnego wpływu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na zdrowie dziecka.
19. Sięganie po substancje psychoaktywne przez część mieszkańców i uczniów, w tym najmłodszych.
20. Znajomość miejsc i osób, u których można zakupić nielegalne substancje.
21. Uznawanie przez znaczną część dzieci i młodzieży alkoholu, papierosów oraz narkotyków za łatwo dostępne.
22. Wczesny wiek inicjacji alkoholowej i nikotynowej.
23. Problemy związane z używkami nasilają się nawet kilkukrotnie w starszym wieku.
24. Uczniowie spędzają w sieci znaczną część czasu wolnego i doświadczają problemu cyberprzemocy, głównie wyzywania i wyśmiewania.
25. Występowanie problemu przemocy w rodzinie na terenie Gminy, w tym z powodu problemów alkoholowych.
26. Uznawanie kar cielesnych i budzenie strachu za dobrą metodę wychowawczą przez część mieszkańców Gminy.
27. Powszechny problem przemocy rówieśniczej.
28. Brak wiedzy mieszkańców na temat instytucji, gdzie można uzyskać pomoc w przypadku sytuacji kryzysowej.
29. Przemoc w rodzinie dotyka znacznej liczby dzieci w Gminie.

26. Spadek liczby rodzin objętych wsparciem ze względu na problem alkoholowy.
27. Prowadzenie licznych działań profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w szkołach i świetlicach dotyczących zarówno uzależnień, jak i przemocy oraz bezpieczeństwa w sieci.
28. Prowadzenie samopomocowej grupy wsparcia AA.
29. Współpraca z NGO w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych.
30. Udział w kampaniach informacyjno-profilaktycznych skierowanych do ogółu mieszkańców.
31. Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców.
32. Spadek liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy w rodzinie.
33. Prowadzenie zajęć wzmacniających prawidłowe metody wychowawcze wśród rodziców z rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy.
34. Prowadzenie na terenie Gminy Domu Dniennego Pobytu Senior+ oraz funkcjonowanie UTW, kół i sekcji w OKiT oraz Świetlicy „Przystań”.
35. Prowadzenie nieodpłatnej pomocy prawnej, konsultacji i poradnictwa specjalistycznego dla mieszkańców.
36. Prowadzenie specjalistycznych punktów konsultacyjnych dla ofiar przemocy w rodzinie i osób dotkniętych problemem uzależnienia.
37. Spadek udziału osób bezrobotnych, w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy.
38. Podejmowanie licznych inicjatyw i realizowanie projektów przez OPS, w tym np. Małych Grantów.
30. Brak mieszkań chronionych na terenie Gminy.
31. Brak Środowiskowego Domu Samopomocy na terenie Gminy.
32. Zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze dla osób starszych, chorych i niepełnosprawnych, w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze.
33. Niewystarczająca (biorąc pod uwagę szybki wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności) ilość miejsc wsparcia seniorów.
34. Znaczny udział osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy.
35. Wysoki wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej.
36. Brak infrastruktury umożliwiającej rozwój kapitału społecznego w Gminie, tj. Centrum Aktywności Lokalnej, Centrum Aktywności Seniorów, Klub Wolontariusza.
37. Brak przedsiębiorstw społecznych na terenie Gminy.
38. Alarmująco wysoki problem ubóstwa w Gminie, będący jednocześnie głównym powodem udzielania pomocy i wsparcia.
39. Znaczna liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności oraz brak infrastruktury doraźnego wsparcia ich.
40. Zagrożenie bezpieczeństwa na drogach w Gminie spowodowane nietrzeźwymi kierowcami.
41. Podejmowanie przez funkcjonariuszy Policji licznych interwencji, w tym domowych i związanych ze spożywaniem alkoholu w przestrzeni publicznej.

- 39. Wykwalifikowana kadra OPS.
- 40. Stałe podnoszenie kompetencji pracowników OPS (studia podyplomowe, kursy, szkolenia itp.).

SZANSE

1. Rozwój gospodarczy Gminy.
2. Rozwój kapitału społecznego i przedsiębiorczości wśród mieszkańców Gminy.
3. Pozyskanie dodatkowych środków unijnych na rozwój Gminy.
4. Promocja Gminy w całej Polsce.
5. Utworzenie nowych miejsc pracy w Gminie.
6. Utworzenie podmiotów ekonomii społecznej na terenie Gminy.
7. Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy.
8. Rozwój infrastruktury aktywizacji mieszkańców w środowisku lokalnym.
9. Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
10. Zmiana negatywnych trendów społecznych w zakresie sięgania po używki na pozytywne (abstynencję).
11. Wzrost aktywności i integracji osób starszych.
12. Wzrost zainteresowania działalnością Domu Senior+ oraz UTW wśród osób starszych.
13. Udział osób starszych w kreowaniu polityki społecznej w Gminie.
14. Rozwój usług i oferty wsparcia na rzecz osób starszych, niepełnosprawnych i wykluczonych z innych powodów.

ZAGROŻENIA

1. Odpływ ludzi młodych z terenu Gminy.
2. Migracje zarobkowe mieszkańców Gminy.
3. Starzejące się społeczeństwo.
4. Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych i niepełnosprawnych.
5. Zwiększenie się liczby mieszkańców potrzebujących pomocy społecznej.
6. Konsekwencje gospodarcze i zdrowotne spowodowane pandemią Koronawirusa.
1. Wzrost liczby dzieci przebywających w pieczy zastępczej.
2. Pojawienie się zjawiska wyuczonej bezradności wśród przyszłych pokoleń.
3. Spadek aktywności zawodowej kobiet po urodzeniu dziecka.
4. Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.
5. Wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych.
6. Zwiększenie skali problemu przemocy w stosunku do dzieci.
7. Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych.
8. Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
9. Nasilanie się zjawiska alkoholizmu.
10. Ryzyko zaburzeń psychicznych i zachowań suicydalnych wśród dzieci i młodzieży.

15. Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.
 16. Dostępność do pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień.
 17. Rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
 18. Rozszerzenie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz prywatnymi przedsiębiorstwami działającymi w obszarze uzależnień oraz wsparcia w sytuacjach kryzysowych.
 19. Rozwój świetlic i objęcie ich działaniami większej ilości dzieci.
 20. Dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy w przypadku problemów uzależnień i przemocy.
 21. Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej.
 22. Spadek problemu wykluczenia społecznego na terenie Gminy.
 23. Zmniejszenie skali przemocy w rodzinie.
 24. Zmniejszenie skali ubóstwa wśród mieszkańców Gminy.
 25. Zwiększenie się bezpieczeństwa publicznego w miejscach użyteczności publicznej i na drogach.
11. Wzrost zapotrzebowania na pracę subsydiowaną, roboty publiczne i staże wśród mieszkańców.
 12. Wzrost problemu alkoholizmu w Gminie oraz idące za tym konsekwencje społeczno-gospodarcze.

CEL STRATEGICZNY

Skuteczne i sprawne rozpoznawanie lokalnych zagrożeń społecznych oraz świadczenie kompleksowych usług socjalnych na satysfakcjonującym poziomie, z uwzględnieniem ich indywidualnych potrzeb, problemów, możliwości oraz potencjału, gwarantujących odpowiednią realizację lokalnej polityki społecznej.

WIZJA

Gmina Pakość to przykład jednostki samorządowej spełniającej potrzeby materialne i społeczne swoich mieszkańców, kładącej szczególny nacisk na integrację społeczną osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną. Gmina Pakość to miejsce, gdzie korzystając z wiedzy i doświadczenia specjalistów jednostek organizacyjnych, przy uwzględnieniu lokalnej kultury i tradycji oraz potencjału mieszkańców i dobrych praktyk innych gmin, skutecznie rozwiązuje się problemy społeczne mieszkańców.

MISJA

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pakość jest wskazanie realizatorom lokalnej polityki społecznej obszarów, które wymagają podjęcia działań usprawniających, określenie kierunku pożądanych zmian oraz narzędzi, które to umożliwią.

CELE OPERACYJNE

WSPIERANIE RODZINY

CEL OPERACYJNY NR 1

Kompleksowy system wspierania rodziny w zakresie bytowo-wychowawczym, poprzez podnoszenie kompetencji rodzicielskich oraz tworzenie warunków dla bezpiecznego rozwoju społecznego dzieci.

WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

CEL OPERACYJNY NR 2

Umożliwienie osobom niepełnosprawnym w pełnieniu ról społecznych i rodzinnych oraz ich integracja w lokalnym społeczeństwie.

ZDROWIE PSYCHICZNE

CEL OPERACYJNY NR 3

Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi dostępu do specjalistycznego wsparcia oraz przeciwdziałanie stygmatyzacji tej grupy mieszkańców poprzez edukację lokalnego społeczeństwa.

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ

CEL OPERACYJNY NR 4

Udzielanie wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym problemem uzależnień poprzez prowadzenie specjalistycznego poradnictwa oraz grup samopomocowych.

CEL OPERACYJNY NR 5

Zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat zdrowotnych i psychospołecznych konsekwencji sięgania po alkohol i środki psychoaktywne oraz prowadzenie działalności profilaktycznej.

PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

CEL OPERACYJNY NR 6

Pobudzanie społecznej odpowiedzialności wśród mieszkańców wobec osób stosujących przemoc oraz prowadzenie działań profilaktycznych.

CEL OPERACYJNY NR 7

Udzielanie pomocy osobom stosującym przemoc w rodzinie oraz zwiększenie dostępności specjalistycznego wsparcia na obszarze Gminy.

CEL OPERACYJNY NR 8

Ochrona osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz rozwijanie instytucjonalnych form wsparcia.

AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW

CEL OPERACYJNY NR 9

Rozwijanie usług umożliwiających aktywne i samodzielne życie seniorów oraz zapewnienie im godnego życia.

PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

CEL OPERACYJNY NR 10

Wsparcie pełnego zatrudnienia wśród mieszkańców Gminy oraz wyrównywanie szans na lokalnym rynku pracy.

WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA

CEL OPERACYJNY NR 11

Włączenie osób wykluczonych i zagrożonych stygmatyzacją społeczną w życie lokalnej społeczności i zaangażowanie ich do wypełniania ról społecznych.

CEL OPERACYJNY NR 12

Wsparcie osób ubogich i zagrożonych wykluczeniem społecznym w oparciu o pracę z nimi i pomoc socjalną.

CEL OPERACYJNY NR 13

Wsparcie osób bezdomnych w przezwyciężeniu sytuacji kryzysowej i przeciwdziałanie temu zjawisku.

PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI

CEL OPERACYJNY NR 14

Zapewnienie mieszkańcom Gminy bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej oraz w miejscu zamieszkania.

REWITALIZACJA SPOŁECZNA

CEL OPERACYJNY NR 15

Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców poprzez poprawę bezpieczeństwa, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez ograniczenie patologii społecznych na obszarze rewitalizacji oraz zwiększenie rozwoju gospodarczego, a także wzrost atrakcyjności lokalnego rynku pracy oraz wzmocnienie przedsiębiorczości wśród mieszkańców Gminy.

ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pakość przyniesie:

- stałą i pełną diagnozę problemów społecznych i ocenę stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów niż jednostki pomocy społecznej oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami;
- poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów w formie dla nich przyjaznej z wykorzystaniem elektronicznego dostępu do informacji;
- zwiększenie udziału obywateli, wspólnot mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- wzrost atrakcyjności gminy Pakość jako przyjaznego dla rodzin z dziećmi i seniorów miejsca życia;
- opracowanie i wdrożenie programów rewitalizacji społecznej szczególnie zaniedbanych rejonów Gminy z udziałem samych mieszkańców i podmiotów ich reprezentujących;
- wzrost aktywności własnej obywateli i rodzin w tym na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego;
- wzrost liczby osób objętych instrumentami aktywizacji zawodowej w podmiotach ekonomii społecznej;
- poprawę dostępu do takich ofert dla osób ze szczególnymi ograniczeniami z racji wieku, niepełnosprawności, długotrwałego bezrobocia i niskich kwalifikacji zawodowych;
- wzrost zasobów instytucjonalnych Gminy na rzecz aktywizacji i integracji starszej części społeczeństwa, osób niepełnosprawnych oraz ze specjalnymi potrzebami wsparcia;
- wzrost liczby podmiotów sektora NGO na rzecz rozwoju Gminy i integracji społecznej.

SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Aby narzędzie jakim jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pakość na lata 2021-2025 mogło być określane mianem skutecznego - musi zostać logistycznie wdrażane do realizacji. Konieczne jest wyznaczenie lidera, który będzie pracował nad komunikacją, motywacją i kształtem realizacji zapisów. W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno-gospodarczych.

Podstawowe założenia:

1. Liderem i koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest OPS.
2. Głównym partnerem w jej realizacji jest gmina Pakość.
3. Przyjęty system wdrożeniowy wyposażony musi być w narzędzia, które m.in. mają służyć systematycznej kontroli i korekcie zapisów niniejszej Strategii.

Plan komunikacji społecznej dokumentu

Obszary problemowe Strategii zostały przedstawione przed przystąpieniem do jej opracowywania Burmistrzowi Gminy Pakość. Po uchwaleniu go przez Radę Miejską zostanie umieszczony na stronie internetowej Gminy.

Aktualizowanie Strategii

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne, to jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie. Konsekwencje pojawienia się koronawirusa SARS-CoV-2 i wywołanej przez nią choroby COVID-19 mogą spowodować konieczność zredefiniowania zaplanowanych działań. Skutki ekonomiczne, gospodarcze i społeczne pandemii będą dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej. W związku z tym mogą pojawić się nowe wyzwania dla polityki lokalnej. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. Kierownik OPS przy wyborze zadań do realizacji będzie brać pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji dokumentu Strategii kierownik OPS powinien uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii, ale również nowe, nie ujęte w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć.

RAMY FINANSOWE STRATEGII

Potrzeba określenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w strategii rozwiązywania problemów społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu gminy Pakość. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- Fundusz Solidarnościowy,
- projekty konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych gminy Pakość. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pakość przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2018-2019, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej. Prognoza uwzględnia także ryzyka finansowe tj. zmiany przepisów, wzrost wydatków, inflację.

W prognozie na lata 2021-2025 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Pakości.

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w zakresie pomocy społecznej i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej
1	2018	3 079 407
2	2019	3 656 258
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie pomocy społecznej i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej
3	2020	3 747 665
4	2021	3 841 356
5	2022	3 937 390
6	2023	4 035 825
7	2024	4 136 720
8	2025	4 240 138
Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w przeciwdziałaniu alkoholizmowi i narkomanii
1	2018	206 138
2	2019	200 532
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii
3	2020	205 545
4	2021	210 684
5	2022	215 951
6	2023	221 350
7	2024	226 884
8	2025	232 556

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej i rodziny
1	2018	10 592 715
2	2019	12 732 925
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej i rodziny
3	2020	13 051 248
4	2021	13 377 529
5	2022	13 711 968
6	2023	14 054 767
7	2024	14 406 136
8	2025	14 766 289

MONITORING

Proces monitoringu wdrażania strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą przede wszystkim wskaźniki określone w strategii odnoszące się do poszczególnych celów. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UM, Komisarjatu Policji, PUP, ze sprawozdań OPS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji strategii oraz osiągniętych efektów przygotowywana będzie przez OPS przy ścisłej współpracy z gminą Pakość. Wnioski z monitoringu i rekomendacje na przyszłość będą stanowić jeden z elementów aktualizacji Strategii, w przypadku wystąpienia konieczności ujęcia w jej zapisach nowych zadań i instytucji.

EWALUACJA

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i zadań strategii oraz rozwiązywanie problemów.

ZAKRES EWALUACJI

Ewaluacji podlegać będzie:

- materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen;
- ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałość i spójności.

SPOSÓB EWALUACJI

Analiza przeprowadzona zostanie w szczególności pod kątem identyfikacji obszarów ryzyka i barier dla skutecznej i efektywnej realizacji procesów monitorowania i ewaluacji i określenia nowych zagrożeń. Do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu, wsparta dodatkowymi narzędziami oceny.

NARZĘDZIA EWALUACJI

Planuje się stosowanie szerokiego zakresu metod i technik badań społeczno-ekonomicznych służących pomiarowi efektów oraz wyjaśnieniu mechanizmów interwencji publicznej z wykorzystaniem:

- ilościowych metod badawczych – pozwoli to na gromadzenie i analizę informacji liczbowych, poznanie częstości występowania badanego zjawiska oraz określenie poziomu zależności, jakie występują pomiędzy różnymi danymi:
- technik: ankiety, zestawienia danych (np. koszty, ilość świadczeniobiorców, ilość usług);
- narzędzi: tabel, wykresów, diagramów.

Ewaluacja w zależności od potrzeb i możliwości Gminy może zostać pogłębiona o wywiady indywidualne oraz zogniskowane wywiady grupowe (Focus), w celu lepszego

rozpoznania stanu obecnego, w tym przyczyn zjawisk problematycznych, ich skali i obszarów, na które bezpośrednio wpływają.

OKRES EWALUACJI

Planuje się przeprowadzenie w 2026 roku ewaluację końcową, która będzie stanowić obiektywną ocenę założeń, procesu realizacji i rezultatów pod względem stosowności, skuteczności, trwałości, efektywności, a także użyteczności podjętych w ramach Strategii działań. Analiza realizacji bieżącej Strategii pozwoli na trafne opracowanie założeń strategii w kolejnej perspektywie czasowej, a także wskaże na zmiany zachodzące w społeczeństwie lokalnym wymagające reakcji ze strony władz lokalnych.

OCENA RYZYKA

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych poddany został analizie pod kątem zgodności przyjętych postanowień i sposobu ich realizacji. Kluczową okolicznością jest fakt wyznaczenia przez Strategię celów, wskazania działań dla poszczególnych obszarów wsparcia i interwencji, określenia wskaźników stopnia ich realizacji oraz szeroko zakrojony zakres konsultacji tego dokumentu dla wyeliminowania ryzyka sprzeczności z innymi strategicznymi ustaleniami i opracowaniami. Ponadto przyjęcie tego dokumentu istotnie ograniczy ryzyko planowania zadań budżetowych w sferze społecznej bez uwzględnienia rzeczywiście zdiagnozowanych problemów i potrzeb. Analiza taka przeprowadzana będzie także okresowo z wykorzystaniem danych z monitoringu, a ewentualne stwierdzone ryzyko, w szczególności wynikające ze zmiany zewnętrznych okoliczności i zdarzeń mających wpływ na realizację wyznaczonych celów i zadań na podstawie tego monitoringu i ewaluacji, będą mogły być identyfikowane i ograniczane poprzez dopuszczalną aktualizację.

WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pakość jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych; wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej; partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Pakość i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określenie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

- podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz ścisłej korelacji tych działań z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków do wychowywania dzieci,
- dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa; działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację,
- podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo,
- wspieraniu działań prospołecznych, wolontarystycznych i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy, w tym relacji Gminy - Obywatel,
- promowaniu i rozwijaniu inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
- doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych, chorych i starszych,
- interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców Gminy.

Zgodnie z celami strategicznymi głównym założeniem niniejszego dokumentu jest to, że jego realizacja powinna przyczynić się do wysokiej jakości życia mieszkańców gminy Pakość, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

BIBLIOGRAFIA

1. Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych 2018 rok.
2. <http://sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/BASLeksykon.xsp?id=06F226039DB0C772C1257A80003297FE&litera=C>
3. <https://bdl.stat.gov.pl/>
4. <http://bip.pakosc.pl/?cid=7https://www.google.com/maps/>
5. <https://poradnik.ngo.pl/>
6. <https://pomorska.pl/ranking-powiat-inowroclawski/ga/7231236/zd/11183078>
7. J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy.
8. Joanna Staręga-Piasek, Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, Warszawa 2013.
9. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.
10. M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje.
11. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok
12. Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2020 rok na terenie Gminy Pakość (uchwała Nr XII/111/2019 Rady Miejskiej w Pakości z dnia 19 grudnia 2019 roku)
13. Program Przeciwdziałania Narkomanii na 2020 rok na terenie Gminy Pakość (uchwała Nr XII/112/2019 Rady Miejskiej w Pakości z dnia 19 grudnia 2019 roku)
14. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Pakość na lata 2019-2021 (uchwała nr V/47/2019 z dnia 28 marca 2019 roku)
15. Program Współpracy Gminy Pakość na rok 2020 z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (uchwała nr XI/99/2019 Rady Miejskiej w Pakości z dnia 28 listopada 2019 roku)
16. Raport o stanie Gminy Pakość za 2019 rok
17. Rejestr Zabytków Gminy Pakość
18. Społeczna Diagnoza Uczniów 2018/2019 – LUSTRO
19. Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w gminie Pakość za 2017, 2018 i 2019 rok

20. Statut Ośrodka Kultury i Turystyki w Pakości (uchwała Nr X/75/07 Rady Miejskiej w Pakości z dnia 29 listopada 2007 roku)
21. Statut Biblioteki Publicznej w Pakości (Uchwała Rady Miejskiej w Pakości Nr XVIII/148/08 Rady Miejskiej w Pakości z dnia 23 października 2008 roku)
22. Statut Ośrodka Pomocy Społecznej w Pakości (uchwała Nr XII/112/2016 Rady Miejskiej w Pakości z dnia 22 marca 2016 roku)
23. Strategia Rozwoju Gminy Pakość na lata 2014-2024 (Uchwała XXX/277/2004 Rady Miejskiej w Pakości z dnia 25 marca 2014 roku)
24. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876)
25. www.psychiatriapolska.pl

SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie gminy Pakość na mapie Polski	12
Rysunek 2. Położenie gminy Pakość na mapie powiatu inowrocławskiego	13
Rysunek 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Pakość według klas wielkości (stan na koniec 2019 roku)	18
Rysunek 4. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Pakość alkoholu w latach 2017-2019	73
Rysunek 5. Wartość sprzedanego alkoholu na 1 dorosłego mieszkańca gminy Pakość w latach 2017-2019 (w złotych)	74

SPIS TABEL

Tabela 1. Przyrost naturalny w gminie Pakość na przestrzeni lat 2016-2019	16
Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2016-2019 (w procentach)	16
Tabela 3. Liczba uczniów uczęszczających do jednostek oświatowych w gminie Pakość w 2019 roku (stan na 30 września 2019 roku)	24
Tabela 4. Zasoby mieszkaniowe w Gminie i w Województwie Kujawsko-Pomorskim na przestrzeni lat 2017-2019	25
Tabela 5. Instalacje techniczno-sanitarne w gminie Pakość na przestrzeni lat 2017-2019 (liczba mieszkań)	26
Tabela 6. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w gminie Pakość w porównaniu do powiatu w 2019 roku	32
Tabela 7. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby przyznanych świadczeń w latach 2016-2019	38
Tabela 8. Liczba osób pobierających świadczenie, w tym długotrwale w latach 2016-2019 ..	39
Tabela 9. Powody udzielania świadczeń w 2019 roku – liczba rodzin	40
Tabela 10. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2016-2019	41
Tabela 11. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w 2019 roku (liczba świadczeń)	45
Tabela 12. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka w latach 2016-2019	55
Tabela 13. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2016-2019	55
Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2016-2019	55

Tabela 15. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pakości w latach 2017-2019	71
Tabela 16. Działalność Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień w latach 2017-2019	73
Tabela 17. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2019	86
Tabela 18. Osoby dotknięte przemocą w rodzinie w latach 2017-2019	87
Tabela 19. Osoby korzystające ze specjalistycznego poradnictwa w latach 2017-2019	87
Tabela 20. Liczba starszych seniorów, tj. osób powyżej 80 roku życia w gminie Pakość na przestrzeni lat 2016-2019	96
Tabela 21. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2016-2019	98
Tabela 22. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Pakość w latach 2017-2019 z podziałem na wiek	105
Tabela 23. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Pakość w latach 2017-2019	106
Tabela 24. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2016-2019	111

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba mieszkańców Gminy, w tym miasta Pakość w latach 2016-2019	14
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Gminę w latach 2016-2019	14
Wykres 3. Stan cywilny mieszkańców gminy Pakość według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku	15
Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2016-2019	17
Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w latach 2016-2019	17
Wykres 6. Dochody i wydatki Gminy ogółem w latach 2016-2019 (w milionach złotych) ...	19
Wykres 7. Dochody i wydatki Gminy na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2016-2019 (w złotych)	19
Wykres 8. Stopa bezrobocia w powiecie inowrocławskim na przestrzeni lat 2016-2019 w porównaniu do województwa kujawsko-pomorskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)	20
Wykres 9. Liczba osób pracujących w gminie Pakość z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2016-2019	21
Wykres 10. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie w latach 2016-2019 (w procentach)	21
Wykres 11. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy według danych Narodowego Spisu Powszechnego	22
Wykres 12. Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku	23
Wykres 13. Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w Gminie oraz Województwie Kujawsko-Pomorskim w latach 2017-2019	26

Wykres 14. Liczba czytelników Biblioteki Publicznej w latach 2016-2019	30
Wykres 15. Kadra Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2016-2019.....	37
Wykres 16. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Pakość w latach 2016-2019.....	38
Wykres 17. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w 2019 roku	39
Wykres 18. Wskaźnik pracy socjalnej w gminie Pakość na przestrzeni lat 2016-2019	41
Wykres 19. Średnia liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w miesiącu na przestrzeni lat 2016-2019.....	45
Wykres 20. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych w miesiącu na przestrzeni lat 2017-2019 oraz koszt wypłaconych świadczeń (dane za rok 2019 dotyczą okresu od stycznia do czerwca).....	46
Wykres 21. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2016-2019.....	47
Wykres 22. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2016-2019.....	47
Wykres 23. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2016-2019.....	48
Wykres 24. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2016-2019 (w złotych).....	49
Wykres 25. Liczba rodzin objętych specjalistycznym poradnictwem w latach 2016-2019	49
Wykres 26. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2016-2019	54
Wykres 27. Liczba mieszkańców Gminy korzystających ze specjalnych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2016-2019	61
Wykres 28. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu i narkomanii na przestrzeni lat 2016-2019	70
Wykres 29. Udział rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy i wsparcia na przestrzeni lat 2016-2019.	71
Wykres 30. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Pakość na przestrzeni lat 2017-2019.....	74
Wykres 31. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2016-2019	85
Wykres 32. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Pakość i Polsce na przestrzeni lat 2016-2019	96
Wykres 33. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2016-2019	97
Wykres 34. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2016-2019 (liczba świadczeń).....	97
Wykres 35. Usługi opiekuńcze na terenie gminy Pakość na przestrzeni lat 2016-2019.....	98
Wykres 36. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2016-2019	104

Wykres 37. Mieszkańcy Gminy zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017–2019	105
Wykres 38. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2016-2019.....	106
Wykres 39. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2016-2019	111
Wykres 40. Świadczenia pieniężne i niepieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w latach 2016-2018 (liczba osób).....	112
Wykres 41. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe w latach 2016-2019.....	113
Wykres 42. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2016-2019	114
Wykres 43. Interwencje Policji na terenie gminy Pakość w latach 2017-2020 (stan na 12.10.20 r.)	120
Wykres 44. Liczba zatrzymań nietrzeźwych kierowców w gminie Pakość w latach 2017-2020 (stan na 12.10.20 r.).....	120

Ośrodek Psychoprofilaktyki

„Nowa Perspektywa”

tel. +48 12 422 82 30

tel. kom. 534 303 240

e-mail: biuro@nowa-perspektywa.pl